

**GÜZEL SANATLAR LİSELERİ
GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ KORO EĞİTİMİNE
YÖNELİK YÖNTEM ÖNERİSİ VE YÖNTEMİN
PERFORMANS ÜZERİNE ETKİLERİ**

Nevra Güçlü Tükü

**DOKTORA TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT, 2021

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Nevra

Soyadı : Güçlü Tükü

Bölümü : Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği Koro Eğitime Yönelik Yöntem Önerisi ve Yöntemin Performans Üzerine Etkileri

İngilizce Adı : A Method Recommendation for Traditional Turkish Music Choir Education at Fine Arts High Schools and Its Effects on Performance

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Nevra Güçlü Tükü

İmza :

JÜRİ ONAY SAYFASI

Nevra Güçlü Tükü tarafından hazırlanan “ Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği Koro Eğitimine Yönelik Yöntem Önerisi ve Yöntemin Performans Üzerine Etkileri ” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı’nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ayşe Meral Töreyin

Başkan: Prof. Ülkü Özgür

Üye: Prof. Dr. Aytekin Albuz

Üye: Prof. Dr. Nalan Yiğit

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Kaan Yüksel

Tez Savunma Tarihi: 12/ 02 /2021

Bu tezin Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Bilim Dalı’nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

Eşim Barış ve oğlum Can Sonat'a

TEŞEKKÜR

Araştırmanın her aşamasında değerli önerileri ile bilimsel katkılar sağlayan başta tez danışmanın Prof. Dr. Ayşe Meral Töreyin olmak üzere, tez izleme komitesinde bulunan Prof. Dr. Nalan Yiğit'e, araştırmanın farklı aşamalarındaki yardımları ve öğretim yönteminin içeriğindeki makamsal kromatik ses alıştırmalarının oluşturulmasına yönelik önerilerinden dolayı Prof. Ülkü Özgür'e, fikirlerinden yararlandığım Türk müziği alan uzmanları Şentürk Deveci, İpek Dereli, Ertuğrul Karabulut, Necmi Kıran, Özgür Ulaş, Suat Kılıç hocalarıma, verilerin istatistiksel çözümlemelerindeki yardımlarından ötürü Arş. Gör. Emre Alpay Sönmez'e, araştırmanın başlangıcından bitimine kadar olan süreçte gösterdikleri desteklerden dolayı aileme teşekkürlerimi borç bilirim.

GÜZEL SANATLAR LİSELERİ
GELENEKSEL TÜRK MÜZİĞİ KORO EĞİTİMİNE
YÖNELİK YÖNTEM ÖNERİSİ VE YÖNTEMİN
PERFORMANS ÜZERİNE ETKİLERİ
(Doktora Tezi)

Nevra Güçlü Tükü
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Şubat, 2021

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde kullanılmak üzere, ses eğitiminin temel ilkeleri ve Geleneksel Türk Müziği söyleme biçimine uygun bir öğretim yöntemi oluşturmak ve bu yöntemin öğrencilerin seslendirmedeki performanslarına etkisini incelemektir. Araştırma gerçek deneme modellerinden sontest kontrol gruplu model ile yürütülmüştür. Araştırmada öğretim yönteminin oluşturulması için nitel veri toplama tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda Güzel Sanatlar Liselerinde uygulanmakta olan Geleneksel Türk Müziği koro dersleri gözlemlenmiş ve alan uzmanlarının konuya ilişkin görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler Nvivo programı kullanılarak analiz edilmiş, ortaya çıkan bulgular doğrultusunda öğretim yöntemi oluşturulmuştur. Öğretim yönteminin Geleneksel Türk Müziği koro eğitimi kapsamında, seslendirme üzerine etkilerini araştırmak için 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara Güzel Sanatlar Lisesindeki 12.sınıf öğrencileriyle 8 hafta süren bir deney süreci gerçekleştirilmiştir. Kontrol ve deney gruplarının performansları 5 Türk Halk Müziği ve 5 Türk Sanat Müziği uzmanı olmak üzere 10 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzman değerlendirmeleri, “Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik)” aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Geleneksel Türk Müziği koro eğitimine yönelik oluşturulan öğretim yönteminin; esere hakimiyet, fonasyon, rezonans, entonasyon ve homojenlik açısından seslendirme üzerinde olumlu etkileri olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Güzel Sanatlar Liseleri, Koro Eğitimi, Geleneksel Türk Müziği,
Performans
Sayfa Adedi 131
Danışman : Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN

**A METHOD RECOMMENDATION FOR TRADITIONAL TURKISH
MUSIC CHOIR EDUCATION AT FINE ARTS HIGH SCHOOLS
AND ITS EFFECTS ON PERFORMANCE
(Ph.D. Thesis)**

**Nevra Güçlü Tükü
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES
February, 2021**

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a teaching method suitable for basic principles of voice training and singing style of Traditional Turkish Music in order to be used for Fine Arts High Schools Traditional Turkish Choir Music training and analyse the effects of this method in the performances of students in terms of vocalisation. Posttest control group model which is true experimental design was used in this study. Qualitative data collection methods were used in order to develop the teaching method. Within this perspective, the Traditional Turkish Music choir courses in Fine Arts High Schools were observed and opinions of subject matter experts were collected. The data was analysed by using Nvivo programme and the findings were used to develop the teaching method. An 8 week long experiment process was conducted with the 12th grade students of Ankara Fine Arts High School in the school year of 2019-2020 within the Traditional Turkish Music choir education training in order to examine the effects of teaching method on vocalisation. Posttest performances of control and experimental groups were evaluated by a team of 10 experts consisting of 5 Turkish Folk Music experts and 5 Turkish Classical Music experts. Expert evaluations were made by using rubric. Results show that the teaching method developed for Traditional Turkish Music choir education has positive effects in mastery of the piece, phonation, resonance, intonation and homogeneity.

Key Words : Fine Arts High Schools, Choir Education, Traditional Turkish Music, Performance

Page Number 131

Supervisor : Prof. Dr. Ayşe Meral TÖREYİN

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI	iii
TEŞEKKÜR	v
ÖZ	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLOLAR LİSTESİ	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xv
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Mesleki Müzik Eğitimi ve Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlar	2
1.1.1. Güzel Sanatlar Liseleri	3
1.2. Ses Eğitimi	5
1.2.1. Ses Eğitiminin Amacı ve Önemi	6
1.2.2. Ses Eğitiminin Öğeleri	8
1.2.2.1. Solunum	8
1.2.2.2. Fonasyon	9
1.2.2.3. Rezonans	10

1.2.2.4. Artikülasyon.....	10
1.3. Koro Eğitimi	11
1.3.1. Koroda Entonasyon	13
1.3.2. Koroda Homojenlik	13
1.4. Geleneksel Türk Müziği	14
1.5. Problem Durumu	16
1.6. Alt Problemler	21
1.7. Araştırmanın Amacı	22
1.8. Araştırmanın Önemi.....	22
1.9. Sayıtlar.....	22
1.10. Sınırlılıklar.....	23
1.11. Tanımlar	23
1.12. İlgili Araştırmalar	24
BÖLÜM II.....	32
YÖNTEM.....	32
2.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni	32
2.2. Araştırmanın Deney Deseni	33
2.2.1. Deney İşlem Süreci.....	35
2.2.1.1. Kontrol Grubu Ders Planı.....	36
2.2.1.1.1. Kontrol Grubu Eser Notaları	43
2.2.1.2. Deney Grubu Ders Planı	47
2.2.1.2.1. Deney Grubu Eser Notaları.....	60
2.2. Çalışma Grubu	64
2.3. Veri Toplama Tekniği.....	65
2.3.1. Dereceli Performans Değerlendirme Anahtarı	66
2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	68

BÖLÜM III	69
BULGULAR VE YORUMLAR.....	69
3.1. Güzel Sanatlar Liselerinde Geleneksel Türk Müziği Koro Eğitiminin Uygulanmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	69
3.2. Geleneksel Türk Müziğinde Ses Eğitimi İlkeleri ve Türk Müziği Üslubuna Uygun Bir Koro Eğitimi Yöntemi Oluşturmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar	71
3.3. “Ses tekniği” Açısından Kontrol ve Deney Gruplarının Performansına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	81
3.4. “Koro davranışları “ Açısından Kontrol ve Deney Gruplarının Performansına İlişkin Bulgular ve Yorumlar	85
3.5. Geleneksel Türk Müziğinde “Türler” (THM-TSM) Açısından Kontrol ve Deney Gruplarının Performansına İlişkin Bulgular ve Yorumlar.....	89
BÖLÜM IV	95
SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	95
4.1. Sonuçlar	95
4.2. Öneriler	96
KAYNAKLAR.....	98
EKLER	106
EK 1. Uzman Görüşme Formu	107
EK 2. Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği Koro Derslerine Yönelik Gözlem Formu.....	109

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Sontest Kontrol Grup Deseni.....	33
Tablo 2. Araştırmanın Deney Deseni.....	34
Tablo 3. Kontrol ve Deney Gruplarına Çalıştırılan Eserler ve Eserlerin Haftalık Çalışma Süreleri	35
Tablo 4. Dereceli Performans Değerlendirme Anahtarı (TSM)	66
Tablo 5. Dereceli Performans Değerlendirme Anahtarı (THM)	67
Tablo 6. Ders Gözlemlerine İlişkin Temalar ve Kategoriler	69
Tablo 7. Gözlem Sırasında Koro Sınıflarında Çalışılan Eserler	71
Tablo 8. Kod Kategori ve Temalara İlişkin Uzman Görüşlerinin Dağılımları.....	72
Tablo 9. Kuramsal Temaya İlişkin Ortaya Çıkan Kategori ve Kodlar	73
Tablo 10. Davranışsal Temaya İlişkin Bulgular	74
Tablo 11. Ses Alıştırmalarında Kullanılacak Dizi ve Eşlik Çalgısına İlişkin Uzman Görüşleri	76
Tablo 12. Eser Temasına İlişkin Bulgular	78
Tablo 13. Uzman Görüşlerine Göre Eser Seçiminde Ölçütler	79
Tablo 14. Kontrol ve Deney Gruplarının Ses Tekniğine Yönelik Performans Sonuçları	81
Tablo 15. Kontrol ve Deney Gruplarının Koro Davranışlarına Yönelik Performans Sonuçları	85
Tablo 16. Kontrol ve Deney Gruplarının Türk Halk Müziğine Yönelik Performans Sonuçları	89

Tablo 17. <i>Kontrol ve Deney Gruplarının Türk Sanat Müziğine Yönelik Performans</i>	
<i>Sonuçları</i>	91

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümünde uygulanan haftalık ders çizelgesi.....	4
<i>Şekil 2.</i> Araştırmanın genel deseni	33
<i>Şekil 3.</i> Uzman görüşlerine yönelik NVivo analiz çıktısı	72
<i>Şekil 4.</i> Kontrol ve deney gruplarının fonasyona ilişkin puan ortalamaları	82
<i>Şekil 5.</i> Kontrol ve deney gruplarının rezonansa ilişkin puan ortalamaları	82
<i>Şekil 6.</i> Kontrol ve deney gruplarının solunuma ilişkin puan ortalamaları.....	83
<i>Şekil 7.</i> Kontrol ve deney gruplarının artikülasyona ilişkin puan ortalamaları.....	84
<i>Şekil 8.</i> Kontrol ve deney gruplarının eser hâkimiyetine ilişkin puan ortalamaları	86
<i>Şekil 9.</i> Kontrol ve deney gruplarının entonasyona ilişkin puan ortalamaları	86
<i>Şekil 10.</i> Kontrol ve deney gruplarının homojenliğe ilişkin puan ortalamaları	87
<i>Şekil 11.</i> Kontrol ve deney gruplarının üsluba ilişkin puan ortalamaları	88
<i>Şekil 12.</i> Kontrol ve deney gruplarının THM performans puan ortalamaları	90
<i>Şekil 13.</i> “Alaydın Elin Elime” türküsü performans puan ortalamaları	90
<i>Şekil 14.</i> “Galata’da Yanar Gazlar” türküsü performans puan ortalamaları	91
<i>Şekil 15.</i> Kontrol ve deney gruplarının TSM performans puan ortalamaları.....	92
<i>Şekil 16.</i> “Asude Fikrim Avarelendi” şarkısı performans puan ortalamaları	93
<i>Şekil 17.</i> “Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok” şarkısı performans puan ortalamaları.....	93

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TDK	Türk Dil Kurumu
THM	Türk Halk Müziği
TSM	Türk Sanat Müziği

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde örgün ve yaygın eğitim kurumlarında, farklı kademe ve düzeylerde müzik eğitimi verilmektedir. Müzik eğitimi bireye istendik müzikal davranışların kazandırıldığı bir süreçtir ve müzik eğitiminde; müzik teorisi, müziksel işitme ve algı, müzik kültürü, çalgı eğitimi ve ses eğitimi gibi farklı alanlar mevcuttur. Bu alanlardan biri olan ses eğitimi; sesin sağlıklı, doğru ve etkili kullanılabilmesini amaç edinen davranışların kazandırıldığı bir süreçtir. Örgün eğitim kurumlarında ses eğitimi, genel müzik eğitimi ve mesleki eğitim kapsamında uygulanmaktadır. Mesleki eğitim kurumlarından biri olan Güzel Sanatlar Liseleri Müzik Bölümü; mesleki müzik eğitimi veren üniversitelerin bir alt basamağı olup, Müzik Eğitimi Anabilim Dallarına, Konservatuvarlara, Güzel Sanatlar Fakültelerine öğrenci hazırlayan, ileride müzik öğretmenliği yapabilecek ve sanatçı olabilecek adaylar yetiştirmeyi amaç edinen kurumlardır. Güzel Sanatlar Liselerinde ses eğitimi uygulamaları “bireysel ses eğitimi” ve “koro” derslerinde gerçekleştirilmektedir. Şuan uygulanan haftalık ders programlarına göre koro dersi; çoksesli koro, Türk Halk Müziği koro ve Türk Sanat Müziği koro dersleri olmak üzere üçe ayrılmıştır. Bu derslerin ortak amacı; belirli bir repertuvar ekseninde öğrencilere ses eğitiminin temel davranışlarını kazandırarak koro müziğinin gereklerine ve seslendirilen müziğin türüne uygun söyleme biçimi geliştirmektir. Çoksesli koro müziği ile Geleneksel Türk Müziği söyleme biçimi olarak birbirinden farklı özellikler taşır. Geleneksel müziklerimizden olan Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği, kendine has üslup ve yorum özelliklerine sahiptir. Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin yaş itibarıyla ergenlik döneminde olmaları ve mesleki eğitim süreçlerinde ses eğitiminin devam edebileceği göz önüne alındığında, öğrencilerin seslerini sağlıklı kullanabilmelerini sağlayan, ses eğitiminin temel davranışlarını kazandıran ve bu

davranışları Türk müziği üslubuna uygun şekilde gerçekleştiren bir koro eğitiminin yapılması müzik eğitimi açısından önemlidir.

1.1. Mesleki Müzik Eğitimi ve Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlar

Mesleki müzik eğitimi, bireyleri mesleki yaşamlarına hazırlayan eğitim süreçlerini kapsar. Ülkemizde mesleki müzik eğitimi örgün eğitim kapsamında ilköğretim düzeyinde sadece Konservatuvarların bünyesinde verilmektedir. Mesleki müzik eğitimi; lise düzeyinde Konservatuvarlarda ve Güzel Sanatlar Liselerinde, lisans düzeyinde ise Konservatuvarlarda, Güzel Sanatlar Fakültelerinde ve Eğitim Fakültelerinde sürdürülmektedir.

Eğitim fakülteleri (Müzik Eğitimi Anabilim Dalı) resmi ve özel, ilköğretim ve ortaöğretim kademesinde eğitim veren kurumlara müzik öğretmeni yetiştirmeyi amaçlayan 4 yıllık lisans eğitimi vermektedir. Belirtilen fakültede eğitim alacak olan öğrenciler, müziğin hangi alanında ve ne ölçüde yetenekli olduğunun saptandığı özel yetenek sınavları ile belirlenir. Müzik Eğitimi Anabilim Dalı programı; genel kültür, alan bilgisi ve pedagojik formasyon konularını barındıran derslerden oluşmaktadır. Eğitim ve öğretim 4 yıl sürmekte olup dersler teorik ve uygulamalı olarak işlenmektedir (Önder, 2014,s.10).

Ülkemizde müzik öğretmeni yetiştiren ilk kurum 1924 yılında kurulan Musiki Muallim Mektebi'dir.

Konservatuvarlar sanatçı yetiştirmek amacı ile kurulmuştur. Konservatuvarlarda; çalgı, kompozisyon, opera-şan, bando-orkestra şefliği, caz müzik, ses eğitimi, temel bilimler, Türk Halk Oyunları, çalgı yapım, müzik teknolojisi, müzik teorisi, Türk Din Musikisi gibi bölümler bulunmaktadır

MEB Mevzuat Bankasında Konservatuvar; “Üniversitelerde müzik ve sahne sanatları alanlarında sanatçı yetiştiren ve hazırlayıcı birimleri arasında ilköğretim ve ortaöğretim kurumları da bulunan yükseköğretim kurumu” olarak tanımlanmaktadır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Ülkemizde kurulan ilk Konservatuvar, Darül Elhan'ın 1925 yılında dönüştürülmesi ile oluşan İstanbul Devlet Konservatuvarı'dır.

Güzel Sanatlar Fakültelerinin bünyesinde müzik bilimleri, müzik teknolojisi, Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği gibi müziğin farklı alanlarında eğitim vermeyi amaçlayan bölümler mevcuttur. Bu bölümlerin kuruluş amaçları birbirlerinden farklıdır. Türkiye' nin ilk Güzel Sanatlar Fakültesi, 1975'te İzmir'de Ege Üniversitesine bağlı olarak kurulan Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesidir.

Bu üç kurumun arasındaki fark şöyle açıklanmıştır:

Konservatuvarlar, ülkemizde müzik, müzikoloji ve sahne sanatları alanında eğitim veren ve yüksek nitelikli sanatçılar, yorumcular ve araştırmacılar yetiştiren kurumlardır. Güzel Sanatlar Fakülteleri; görsel sanatlar ve müzik alanlarında sanatçı ve araştırmacı yetiştirme amacı güden kurumlardır. Eğitim Fakültelerinin Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalı ise; mesleki bilgi ve becerilerini kullanarak, öğretme yöntemlerini bilen ve profesyonel müzik eğitimcileri yetiştiren kurumlardır (Yener ve Apaydın, 2016).

Lisans düzeyindeki bu kurumlara öğrenci hazırlayan bir alt mesleki eğitim kurumu Güzel Sanatlar Liseleridir.

1.1.1. Güzel Sanatlar Liseleri

Güzel Sanatlar Liseleri 1989 yılında Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi adı altında 24.06.1973 tarih ve 14574 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 33. maddesine dayanarak açılmıştır.

“İlk kez 1989-1990 eğitim-öğretim yılında açılan Güzel Sanatlar Liseleri, ortaöğretimin genel amaçlarının yanı sıra, öğrencilere güzel sanatlarla ilgili temel bilgi ve beceriler kazandırmayı ve güzel sanatlar alanında nitelikli insan yetiştirilmesine kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018).

Bu liselerin kuruluşları ve amaçlarına ilişkin yönetmelik, 14.6.1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 29 ve 33 üncü maddeleri ile 30.4.1992 tarihli ve 3797 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanunun 2'nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır. Bu yönetmeliğe göre;

Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri, Anadolu Lisesi statüsünde olup güzel sanatlar ve spor eğitimi alanında yatılı, gündüzlü ve karma olarak ilköğretim üzerine 4 yıl eğitim ve öğretim yapılan okullardır. Bu okullar, öncelikle güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim kurumlarının bulunduğu yerlerde açılır.

Öğrencilerin Türk Millî Eğitiminin genel ve özel amaçları yanı sıra güzel sanatlar ve spor alanlarında;

- a) İlgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda güzel sanatlar ve spor eğitimi ile ilgili temel bilgi ve beceriler kazanmalarına yönelik eğitim-öğretim görmelerini ve alanlarında başarılı bireyler olarak yetişmelerini,
- b) Güzel sanatlar ve sporla ilgili yükseköğretim programlarına hazırlanmalarını,
- c) Türk sanat, kültür ve sporuna katkıda bulunan ve başarıyla temsil eden bireyler olarak yetişmelerini,
- d) İş birliği içinde çalışma ve dayanışma alışkanlığı kazanarak takım ruhu ile hareket etmelerini,
- e) Alanlarıyla ilgili araştırma yaparak yorum ve uygulama yetkinliğine ulaşabilmelerini,
- f) Millî ve milletlerarası sanatsal ve sportif faaliyetleri takip ederek bilgi ve kültürlerini geliştirmelerini,
- g) Spor disiplini ve centilmenliği ile sanatçı duyarlılığını benimseyen bireyler olarak yetişmelerini sağlamaktır (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2019).

Ülkemizde bulunan 82 Güzel Sanatlar Lisesi, Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğünün 25.09.2018 tarihli 69543144/105.01/17410786 sayılı yazısı kararı ile Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Bu liselerde Görsel Sanatlar alanının yanı sıra “Müzik, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği” alanları mevcuttur.

Aşağıda Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğünün 01.02.2018 tarih ve 59917357-121.01- E.2236682 sayılı yazısı kararı üzerine Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümünde uygulanan haftalık ders çizelgesine yer verilmiştir.

GÜZEL SANATLAR LİSESİ (MÜZİK) HAFTALIK DERS ÇİZELGESİ					
DERSLER		9. SINIF	10. SINIF	11. SINIF	12. SINIF
ORTAK DERSLER	TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI	5	5	5	5
	DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ	2	2	2	2
	TARİH	2	2	2	-
	T.C. İNKILÂP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK	-	-	-	2
	COĞRAFYA	2	2	-	-
	MATEMATİK	6	6	-	-
	FİZİK	2	2	-	-
	KİMYA	2	2	-	-
	BİYOLOJİ	2	2	-	-
	FELSEFE	-	2	2	-
	YABANCI DİL	2	2	2	2
	BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR/GÖRSEL SANATLAR	2	2	2	2
	SAĞLIK BİLGİSİ VE TRAFİK KÜLTÜRÜ	1	-	-	-
	BATİ MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI	2	2	2	2
	TÜRK HALK MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI	-	-	2	2
	TÜRK SANAT MÜZİĞİ TEORİ VE UYGULAMASI	2	2	-	-
	PIYANO	1	1	1	-
	BAĞLAMA	-	1	1	1
	ÇALGI EĞİTİMİ*	1	1	2	2
	ÇOK SESLİ KORO	-	2	2	-
	TÜRK HALK MÜZİĞİ KORO	-	-	2	-
	TÜRK SANAT MÜZİĞİ KORO	-	-	-	2
	ÇALGI TOPLULUKLARI**	-	-	4	4
	BİLİŞİM DESTEKLİ MÜZİK	-	-	-	2
	TÜRK VE BATİ MÜZİĞİ TARİHİ	-	-	-	2
	BİREYSEL SES EĞİTİMİ	-	1	-	-
	DRAMA	-	-	-	2
	MÜZİK KÜLTÜRÜ	-	-	-	2
	TÜRK İSLAM MUSİKİSİ	-	-		2
	TÜRK DÜNYASI MÜZİKLERİ	-	-	2	-
	HALK DÂNSLARI VE MÜZİKLERİ	-	-	2	-

Şekil 1. Güzel Sanatlar Liseleri müzik bölümünde uygulanan haftalık ders çizelgesi. Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgesi*.

http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/21173451_ort_ogrtm_hdc_2018.pdf sayfasından erişilmiştir.

Haftalık çizelgede görüldüğü üzere bu araştırmanın konusu olan Güzel Sanatlar Liselerinde Geleneksel Türk Müziğine yönelik koro eğitimi; 11.sınıflarda Türk Halk Müziği,12. sınıflarda Türk Sanat Müziği koro dersi olmak üzere haftada 2’şer ders saati uygulanmaktadır.

Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği koro dersi öğretim programıyla öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler şunlardır;

1. Sesini doğru, güzel ve etkili kullanma
2. Koral icra yapma
3. Müziksel okuma
4. Müziksel yazma
5. Müziksel işitme
6. Tonalite ve modalite (makam) tanıma
7. İletişim
8. İş birliği
9. Analitik düşünme
- 10.Sahne ve performans becerisi
11. Bilgi ve İletişim teknolojilerini kullanma
12. Türkçeyi doğru ve etkili kullanma
13. Problem çözme
- 14.Araştırma (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016).

“Güzel Sanatlar Liselerinde koro dersleri ile öğrencinin, koro kültürü ve disiplini kazanması, eser dağarcığı oluşturmaya, Geleneksel Türk Müziği temel tür, biçim, üslup, tavır, makam ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olması, koroda şarkı söyleme becerilerini geliştirmesi amaçlanmaktadır " (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2016).

1.2. Ses Eğitimi

Koroda uygulanan ses eğitimi toplu ses eğitimidir. “Toplu ses eğitiminin başlıca amacı, bu eğitimin temel öğeleri olan, (nefes) (dil-konuşma) ve (vücut rahatlığı- yumuşaklığı) tüm yönleriyle ele alınarak, eğitilen toplulukta tınlayan ve kaynaşan bir bütün sesin elde edilmesidir” (Egüz,1999, s.69).

Koroda ses eğitimi açıklamak için ses eğitiminin amacı ve önemi, ses eğitiminin öğeleri ve türlerine değinilmiştir.

1.2.1. Ses Eğitiminin Amacı ve Önemi

İnsan sesi yüzyıllardır en önemli iletişim aracı olmuştur. “Kimliğimizin konuşmacısı olarak ses, beyni ve bedeni aşar, duyguları ve düşünceleri birbirine bağlar. Ses lehinize ya da aleyhinize olabilir. Çünkü duygu ve düşüncelerinizi sesinizin arkasına saklamanız neredeyse imkânsızdır” (Uhlig, 2007).

Ses önemli bir ifade gücüdür. Sesimizi etkili, sağlıklı ve doğru kullanmanın yolu başarılı bir ses eğitiminden geçer. Sesin doğru kullanımda değişmeyen tek bir gerçeklik mevcutken yanlış kullanımında birden fazla parametre olabilir. Bu noktada eğitmenin ustalığı devreye girer. “Başarılı bir şarkı söyleme öğretmeni, öğrencilerine deneysel performans hislerini ve deneyimlerini aktarmanın ötesine geçecektir. İlişki geliştiren, sorunların teşhisine izin veren, belirli bir dille düzeltmeler için reçeteler sağlayan, böylece zamandan tasarruf eden ve ölçülebilir sonuçlar üreten eğitim modları bulacaktır” (Miller, 1996). Böylelikle sesin ne şekilde yanlış kullanıldığı tespit edilerek ona göre düzeltmeler sağlanacaktır. Sesin yanlış kullanımı müzikal açıdan olumsuz sonuçlar doğuracağı gibi sağlık açısından da risk taşımaktadır. Özellikle mesleki müzik eğitimi alan bireylerin eğitim süreçleri boyunca seslerini sağlıklı kullanabilmeleri için mutlak surette ses eğitimi almaları gerekmektedir. Ses eğitimi, hem mesleki hem de günlük hayatta sesin sağlıklı ve doğru kullanabilmesine olanak sağlayan teorik ve uygulamalı davranışlara yönelik sarmal yöntemler içeren ve etkisi zaman içerisinde ortaya çıkan bir süreçtir.

Tüm eğitim alanlarında olduğu gibi ses eğitimi alanında da sürecin etkililiği bakımından ilkelerin belirlenmiş olması gerekmektedir. Çoğunlukla soyut işlemler olarak bilinen ses eğitimi uygulama ve etkinliklerinin, öğrenmeyi kolay ve kalıcı kılacak somut işlem ve uygulamalara dönüştürülmesi ana ilke olarak ele alınmalıdır.

Brown bu eğitimi şöyle sınıflar:

1. Öğrenci, taklit etmek yerine nasıl doğru ses üretebileceğinin yolunu öğrenmelidir.
2. Öğretmen, sesin önemli bir yapı taşı olduğu bilinci ile olumsuzluklara karşı duyarlı davranabilmeli, sorunlarını çözmede yardımcı olabilmek için öğrencilerinin fizyolojik yapılarını tanıyabilmelidir.
3. Sesin tamamen beden rahatlığına bağlı olduğuna dikkat edilmeli, beden dilinin önemi bilinmelidir.
4. Doğru solunum, doğru sesleme, doğru başlangıç ile bağlı (legato) ve kesik (staccato) seslerdeki yoğunluk ve süreklilik sağlanmalıdır.
5. Öğrencilerin psikolojik yapı ve durumları izlenmelidir.
6. Sesin yanlış kullanılmasını önleyebilmek için anatomik-fizyolojik yapılar ve işlevleri konularında bilgi verilmelidir ” (Köse, 2004).

“Ses eğitiminin amacı; ses eğitimi türlerine, yaş ve teknik düzeye, anatomik ve fizyolojik yapıya uygun olarak, bireyin eğitsel ve sanatsal amaçlar doğrultusunda, sesi doğru güzel ve

etkili kullanabilmesi için gerekli davranışları kazandırmaktır” (Çevik, 2013, s. 54). Ses eğitimi bu amaçlar doğrultusunda çeşitli türlere ayrılır. “Ses eğitimi türleri; uygulandığı müzik eğitimi tür, düzey ve amaçlarına göre her tür müzik eğitimi ve her düzeydeki eğitim basamağında uygulanır ve konuşma eğitimi, şarkı söyleme eğitimi, koro eğitimi gibi isimler alır” (Töreyn,2008,s.157). Bu bağlamda ses eğitiminin yalnızca müzik eğitiminde değil diksiyon, oyunculuk gibi farklı eğitim alanlarında da uygulanabildiğini söyleyebiliriz. Müzik eğitimi kapsamında ise ses eğitimi; farklı eğitim düzeyleri, farklı yaş grupları, farklı müzik türlerine göre bireysel ve toplu (koro) olarak uygulanabilmektedir. Ses eğitimi genel olarak bireysel ses eğitimi, grup eğitimi ve toplu (koro) ses eğitimi olarak üçe ayırmak mümkündür. Ayrıca uygulanan eğitimin amatör, profesyonel ya da eğitim amaçlı olduğu göz önüne alındığında, temel ses eğitimi ve ileri ses eğitimi olarak da ayırmak doğru olacaktır. Temel ses eğitimi, eğitim amaçlı ve amatör olarak uygulanırken ileri ses eğitimi mesleki olarak bireyleri şarkıcılığa, ses eğitimciliğine ve opera sanatçılığına hazırlamak içindir. Ses eğitimiyle ilgili bu uygulama alanlarının sırasıyla açıklanması araştırma konusu açısından faydalı olacaktır.

Farklı eğitim düzeylerine göre uygulanan ses eğitimi, bulunduğu eğitim düzeyinin genel amaçları doğrultusunda şekillenir. Ses eğitimi; amatör düzeyde bireyin hazırbulunuşluk durumu, seslendirilmek istenen müzik türü, gerçekleştirilmek istenen amaç esas alınarak uygulanırken, genel müzik eğitimi çerçevesinde, müzik eğitiminde kazandırılması gereken davranışlara paralel olarak uygulanır. Mesleki eğitimde ise eğitimin verildiği kurumun genel ve özel amaçları esas alınır. Örneğin ses eğitimi dersi; üniversitelerin Opera- Şan Anasanat Dallarında sahne sanatçısı olmanın gereklerine göre gerçekleştirilirken, Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında müzik eğitimcisi olmanın gereklerine göre gerçekleştirilir.

Farklı müzik türlerine göre uygulanan ses eğitiminde ise temel esas; ses eğitiminin amaçlarına bağlı kalınarak seslendirilen müziğin yorum, üslup, icra özelliklerine uygun bir söyleme biçiminin kazandırılmasıdır.

Ses eğitiminde diğer önemli bir konu eğitimin verildiği yaş grubudur. Ses eğitimi; hangi eğitim düzeyi ya da müzik türü olursa olsun uygulandığı yaş grubunun fizyolojik, duyuşsal, ses özellikleri gibi unsurları dikkate alınarak uygulanmalıdır.

Sonuç olarak hangi yaş grubu, müzik eğitim düzeyi ve müzik türüne yönelik uygulanırsa uygulansın ses eğitiminde temel amaç sesin sağlıklı, doğru ve etkili kullanılmasıdır.

1.2.2. Ses Eğitiminin Öğeleri

“Müzik enstrümanı olarak kabul edilen ses, nefes enerjisi üreten bir mekanizma olarak solunum cihazından, vibratör olarak gırtlaktan ve rezonatör olarak ses yolundan oluşur” (Harrison, 2010).

Sesi oluşturan organlar dört grupta toplanabilir. Bunlardan biri solunum organlarını kapsayan jeneratör sistemdir ki sesin üretilmesini harekete geçiren mekanizmadır. İkincisi vibratuar sistem sesin oluştuğu organlar larenkstir. Rezonatör ve artikülâtör sistem ise sesi şekillendiren tını ve volüm kazandıran mekanizmalardır. Rezonatör sistem; göğüs ve kafa boşlukları, burundaki konkalar, sinüsler ve ağız boşluğundan oluşur. Artikülâtörler ise; dil, dudaklar, çene, yumuşak damak, faringeal duvar, ön dişler, alveolar sırt, sert damaktır.

Ses eğitiminin içeriği insan sesinin yapısı, oluşma şekli ve anatomisinden ayrı düşünülemez. Sesin oluşumu ve anatomisine göre belirlenmiş olan ses eğitime yönelik öğeler solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon olmak üzere sınıflandırılmıştır.

1.2.2.1. Solunum

Soluk alma ve verme solunum olarak adlandırılmaktadır. “Solunum diğer bir ifadeyle havanın atmosferden akciğerlere, akciğerlerden de atmosfere doğru hareketidir. Düzenli olarak yenilenen her solunum soluk alma(inspirasyon) ve soluk verme (ekspirasyon) evresinden meydana gelir. Ses üretimi ise onun ikinci işlevidir” (Vennard,1967,s.343). "Doğru ve güzel bir ses elde edebilmek için dikkat edilmesi gereken en önemli öge doğru solunumdur " (Töreyn, 2008,s. 93).

Doğru solunumun için öncelikle doğru duruş sağlanmalıdır. Singing Exercises for Dummies adlı kitapta doğru duruş şöyle açıklanmıştır; “Ayağın altındaki üç nokta, vücudunuzdaki kasları esnek tutmak için kilonuzu dengelemenize yardımcı olur. Bu üç noktanın nerede olduğunu bilmeniz gerekir, böylece şarkı söyleme pratiği yaparken ve sahnede performans sergilerken dengeli kalabilirsiniz ” (Phillips, 2012). Bu ifadede doğru postür için ayaktaki belli güç noktalarından bahsedilse de doğru postür için dik durma ya da oturma, omuzları geriye alma, iç dinamiği sağlama gibi benzer davranışlardan da bahsetmek mümkündür.

Postür, iç dinamik ve solunum şarkı söylemenin temel davranışdır. Sesin sağlıklı, doğru ve etkili üretilmesini sağlayan en önemli etken doğru solunumdur. “İyi bir sese sahip

olmak, dilimizi doğru ve güzel konuşmak amacını taşıyorsak, her şeyden önce bilinçli solunum yapabilmeyi öğrenmemiz gerekecektir. Soluk almayı, tutmayı, konuşma sırasında bu soluğu bilinçli kullanmayı başarabilenler, konuşma eğitimlerinin sonraki aşamalarında daha az güçlüklerle karşılaşacaklardır (Çevik, 2002,s.13).

1.2.2.2. Fonasyon

Solunum sırasında akciğerlerden gelen havanın ses tellerini titreştirmesiyle ses üretilir. Sesin üretilme süreci fonasyon olarak ifade edilir.

"Fonasyon, soluk verme sırasında, akciğerlerden gelen havanın ses tellerini düzenli olarak titreştirmesi ile ses üretilmesidir " (Erdoğan, 2008,s. 30). Bir diğer tanıma göre “fonasyon vokal seslerin işlem hareketidir; gırtlakta üretim noktasında vokal ton unsurudur. Daha açık bir şekilde fonasyon, ton hissine neden olmak için yeterince hızlı titreşim üretebilmeyi sağlamak amacıyla vokal bağların titreşimsel hareketidir ” (Burgin,1973, s. 60).

Fonasyon şekilleri, R. Luchsinger tarafından şu şekilde açıklanmıştır;

Havalı Fonasyon: Ses telleri birbirine yaklaşır, ancak tam olarak birbirlerine değmezler. Bu nedenle, ses havalı çıkar. Havalı ve sert fonasyonlar, tedavi amacı ile kullanılabilirler.

Sert Fonasyon: Glottis, fonasyona başlamadan önce kapanır, subglottik hava akımı daha çok kuvvetlenir ve ton, ses tellerinin yeniden açılması sırasında çıkar. (Glottis schlag: glottik çarpma). Staccato, çabuk ve arka arkaya oluşan bir glottis çarpmasıdır. Genç sesler için yararlıdır ve koloratur soprano literatüründe sıklıkla kullanılmaktadır.

Yumuşak Fonasyon: Önce, glottisde elips şeklinde ince bir yarı oluşur, hava basıncının giderek artması ile periodik olarak artan ses titreşimleri oluşur. Konuşurken ve şarkı söylerken, kesinlikle tercih edilmesi gereken fonasyon şekli budur.

Sıkıştırılmış (Forse) Fonasyon: Ses telleri tümüyle baskılanmıştır. Gırtlak yukarı çıkmış, düşen epiglot, gırtlak girişini kapatmıştır. Ses, sert ve detone tınlar (Cevanşir ve Gürel, 1982,s.42).

Ses sağlıklı ve doğru kullanıldığında yumuşak fonasyon gerçekleşir. Yumuşak fonasyonun gerçekleşmesi; doğru solunum, bağırmadan ve sesi zorlamadan şarkı söylemek, bireyin ses sınırlarının dışına çıkmaması ve ses sınırları dahilinde eserler seslendirmesi, rezonatör sistemin kullanılması, doğru artikülasyon, dil kökünün yumuşak olması, larenksin ve dil kökünün kalkmaması gibi doğru teknik anlayışın bütüncül şekilde çalışmasına bağlıdır.

1.2.2.3. Rezonans

Rezonans sese tını ve volüm kazandıran titreşimsel harekettir. “Rezonans ses eğitimi kapsamında ise; sesin rezonatör bölgelerde yankılanarak tını zenginliği kazanmasını ifade etmektedir” (Töreyin,2008, s. 98).

Vücudumuzda titreşim yapan ve tınlayan bölümler rezonansın gerçekleşmesini sağlamaktadır.

Bu bölümler;

- Ses telleri: Ses telleri titreşir, yani vibrasyon oluşturur.
- Larenks: Ses tellerinin bulunduğu nefes borusudur. Titreşim burada gerçekleştiği için ilk tınlamanın yeri de burasıdır.
- Farenks: Farenkste (burun boşlukları) ses tınlar ve güçlenir.
- Ağız boşluğu: Ağız boşluğunda vokal ve konsolları kullanarak sese son şeklini kazandıran dudaklar, dil, dişler, sert ve yumuşak damak yer alır.
- Sinüsler: Titreşimleri kabul eden boşluklardır.
- Trekea, Broşlar ve Göğüs: Bu bölümler ses tınlarken titreşimleri çok iyi alır. Ses verirken elimizi göğsümüzün üzerine koyarsak, özellikle pes tonlarda bu titreşimleri hissederiz. Ses tellerinin alt bölümünde olan bu organların rezonans sistemine katkısı kimi uzmanlara göre önemli, kimi uzmanlara göre önemsizdir (Sabar, 2008, s.70).

McKinney ‘e göre ses için rezonatörler şunlardır; göğüs trakeal ağacı, larenks, farenks ağız boşluğu, burun boşluğu, sinüsler (2011, ed. Janice, L.Chapman).

Göğüs sesinde şarkıcı titreşimleri göğsünde hisseder. Bunlar bas seslerdir. Ses tellerinin titreşimleri ile nefes borusu arasında akustik bir ilişki vardır. Nefes borusundaki rezonanslar sese ya engel olur ya da o sesin güçlenmesine yardımcı olur. Tiz sesler ise kafada hisseditir. Bu sayede şarkıcı kendini duyamadığı zaman bile sesini kontrol edebilir (Ömür, 2001,s. 45).

Ses eğitiminin ya da yapılan müziğin türüne göre rezonansın kullanımı değişmektedir. Rezonansın yoğunluğu temel ses eğitiminde ve ileri ses eğitiminde aynı değildi. Farklı müzik türlerinde de müziğin stili gereği rezonans kullanımı değişiklikler gösterir. Örneğin, Türk Halk Müziğinde daha çok göğüs ve ağız boşluğu kullanılırken, Klasik Türk Müziğinde özellikle tiz seslerde kafa boşluklarının kullanıldığı bilinmektedir.

1.2.2.4. Artikülasyon

Fransızca kökenli bir kelimedir. Türkçede “boğumlama” olarak ifade edilmektedir. Dilimize Arapçadan geçen “telaffuz” sözcüğü daha yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. “Seslerin anlam kazanması için, ilgili organların fiziksel ayarlama ve dengeleme faaliyeti şeklinde de tanımlanabilir” (Töreyin, 2008, s.35). Artikulatörler aracılığı ile sesin şekil kazanmasıdır.

Ses pedagojisi, ses üretimi ve ses tekniği ile ilgili tartışmalarda artikulatör olarak ifade edilen organlar; genellikle dudaklar, dişler, dil, çene ve glotis’tir. Diğer artikulatörler arasında

alveolar sırt, sert damak, yumuşak damak, uvula ve faringeal duvar bulunur. Artikülâtörler aktif ve pasif artikülâtörler olmak üzere ikiye ayrılır. Hareket eden konuşma organları örneğin dil aktif artikülâtör iken hareket etmeyen sert damak pasif artikülâtördür (Hoch , 2014).

Şarkı söylemede seslerin, hecelerin ve sözcüklerin o dilin gereğine uygun olarak üretilmesi gerekir. Geleneksel Türk Müziklerimizden Klasik Türk Müziğinde şarkı sözleri, Türkiye Türkçesi ortak dili olarak görülen İstanbul konuşmasına uygun şekilde telaffuz edilmektedir. Buna karşın Türk Halk Müziğinde yörelere göre söyleme biçimi farklı olduğundan bu müzik türünde türkü sözleri seslendirilen yörenin ağzına uygun şekilde seslendirilmektedir.

Türk Halk Müziğinde ağızlar uzun hava türkülerinde; hoyratlar ve Doğu –Güney Doğu Anadolu ağızları, gurbet havaları ve Ege ağızı, bozlaklar ve Orta Anadolu ağızları, mayalar ve Harput ağızı, barak havaları ve Antep barak ağızı, Malatya Arguvan ağızı olarak çeşitlere ayrılırken kırık havalar; Acem ağızı, bar ağızı, Karadeniz ağızı, Rumeli ağızı gibi türlere ayrılır. (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021).

1.3. Koro Eğitimi

Koro insan sesinden oluşan müzik topluluklarıdır. “Koro kelimesinin etimolojisine inildiğinde, Yunancadaki “khoros” sözcüğü Latince ’ye “chorus”, İtalyanca ’ya “coro”, Türkçe ’ye de “koro” olarak geçmiştir ” (Akbulut, 2002,s.8).

“Koro kendi içerisinde küçük toplumsal bir birimdir. Koro şefi, koro üyeleri, varsa koro eşlikçisi olmak üzere topluluğu meydana getiren her üyenin her grubun toplulukta ayrı ayrı ve tüm diğer bireyler için önem taşıyan görevleri vardır” (Varol, 2002).

Kısa ve özlü tanımıyla koro; sayısal oluşum, ses türü, ses kapasitesi ve tını bakımından dengeli, önceden belirlenen bir modele uygun olarak tek ya da çok sesli müzik yapıtlarını seslendirme-yorumlama amacıyla oluşturulan, etkinlikleriyle toplumun kültür ve sanat yaşamına katkıda bulunan ses topluluklarıdır (Çevik,1997,s.47).

Korolar özelliklerine göre türlere ayrılır. Bunlar; katılım sayısı, yaş, cinsiyet, müzik türü, eğitim türü, seslendirme şekli gibi özelliklerdir.

Egüz’e göre korolar;

“Seslendirme biçimlerine göre;

Tek sesli korolar: Tek sesli eserleri seslendiren, kadın, erkek seslerinden yada bu ses gruplarının sadece birinden de oluşturulabilen topluluklardır.

Çok sesli korolar: Çok sesli eserleri seslendiren ses topluluklarıdır.

Üye yapılarına göre,

- Kadın koroları
- Erkek koroları
- Çocuk koroları

- Karma korolardan oluşmaktadır.

Kuruluş amaçları ve faaliyetlerine göre:

- Eğitim amaçlı korolar
- Amatör (özengen) korolar
- Profesyonel korolar “şeklinde sınıflandırılmıştır (Egüz, 1981,s. 11).

Bu bağlamda koro türlerine örnek şunlar gösterilebilir;

- Seslendirme şekline göre; tek sesli koro ve çok sesli (polifonik) koro.
- Yaş grubuna göre; çocuk korusu, gençlik korusu, yetişkinler korusu
- Cinsiyete göre; kadınlar korusu, erkekler korusu, karma korolar
- Eğitim türüne göre; amatör korolar, okul koroları (eğitim amaçlı korolar), profesyonel korolar
- Katılım sayısına göre; oda korusu, büyük karma korolar
- Müzik türüne göre; opera korusu, madrigal korusu, caz ve popüler müzik koroları, dini korolar, askeri müzik koroları, geleneksel müzik koroları (Türk Halk Müziği, Klasik Türk Müziği koroları vb.)

Bir koronun oluşabilmesi, o topluluğu oluşturan bireylerin ortak bir bilinç, farkındalık ve disiplin içerisinde olmasıyla ilişkilidir ve koro müziğinin gerçekleşmesi; müzik yapan topluluğun belirli duyuşsal, psikomotor, bilişsel davranışları yapabilmesine bağlıdır. Bu davranışların uygulanabilir olması ise ancak belirli bir eğitim ile mümkündür. Koro eğitimi; birbirinden farklı algı, bilgi, yetenek ve ses özelliklerine sahip bireyleri bir araya getiren, repertuvar ve şarkı söyleme becerileri konusunda ortak paydada buluşturan bir eğitimidir. Farklı özellikler taşıyan kişilerin aynı anda aynı şekilde hareket etmesini sağlayan bütüncül bir yaklaşım sergilemesi yönüyle bireysel ses eğitiminden ayrılır. Toplu seslendirmede homojenlik ve koro tınısı ön plandadır.

Koro eğitimi, içeriğinde farklı öğrenme alanları barındıran kapsamlı bir eğitimidir. Bu öğrenme alanları; koro müziğine yönelik temel bilgiler, koroda birlikte söylemenin gerekleri, grup bilinci, disiplin, ortak hareket etme, sahne davranışları, homojenlik, yorumlama gibi koro davranışları, müziksel işitme, algı ve uygulama çalışmaları, temel müzik bilgisi, müzik kültürü ve ses eğitimidir.

Koro eğitimi, birlikte (topluluk halinde) söyleme eğitimidir. Başka bir deyişle toplu ses eğitimi olarak ifade edilmektedir.

Koro eğitimi, ses eğitimi alanı içinde yer alır. Temelde ses eğitiminde esas olan doğru ses üretme ve doğru kullanmaya ilişkin davranışları amaçlar. Ancak toplu olarak seslendirilen eserlerin, uyumlu tınılarda söylenmesi esastır. Farklı ses özelliklerine sahip bireylerin bir araya gelerek, koro için, bestelenmiş tek ya da çok sesli eserleri kaynaşık ve uyumlu bir ses bütünlüğü oluşturarak seslendirilmesine ilişkin ortak davranışlar kazandırılması, bu ses eğitimi türünün en temel amacıdır (Töreyn,2008,s.160).

Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere koro eğitimi; birlikte söyleme amacıyla oluşturulan topluluklara yönelik ses eğitimi ve repertuvar çalışmalarını kapsayan bir süreçtir. Bu süreçte koristlerin seslerini doğru, etkili ve sağlıklı kullanmaları açısından ses eğitimi oldukça önemlidir.

1.3.1. Koroda Entonasyon

“Bir koroda olması gereken en önemli özelliklerden biri koristlerin uyum içerisinde söylemeleri ve doğru entonasyonu gerçekleştirebilmeleridir. Entonasyon, “tona ve akora göre sesin temizliği, rengi ve uyumu, ses tutarlılığı” olarak tanımlanabilir” (Uluç, 2002,s. 96).

Koroda entonasyon sorunu oldukça zor ve karmaşıktır. Çünkü değişik özelliklere sahip insanları bir araya getirip gereği gibi müzik yapmak oldukça emek isteyen, çok çaba gerektiren bir olaydır. Entonasyon, korodan koroya, aynı koroda zamandan zamana farklılıklar gösterir. Örneğin pesleşme, tizleşme, hiç entonasyon sorunu yokken konser provasında ya da daha kötüsü konserde detone olma, yalnızca sabah çalışmalarında, uzun ve yorucu çalışmalar sonunda vb. şekillerde ifade edilmektedir (Sarıçiftçi,2001, s.198).

Koroda entonasyonu etkileyen farklı sebepler olabilir. Bunlardan ilki koristlerin farklı müziksel işitme, algı ve bilgi düzeyine sahip olmalarıdır. Koristlerin perde, ses aralıkları, ton ve makam gibi temel müzik bilgilerine sahip olmaları ve kulak eğitimi almış olmaları entonasyon açısından önemlidir. Diğer yandan ses tekniğinden gelen kusurlar ya da koronun teknik gücünün üzerinde eser seslendirmesi ve repertuvardaki herhangi bir eserin yeterince çalışılıp oturtulmaması da entonasyonu etkileyen diğer unsurlardır. Bunların dışında entonasyonu etkileyen bedensel, ruhsal ve geçici nedenler de olabilir. Örneğin koronun motivasyonu ruhsal etkenlere örnek iken, korodaki birkaç bireyin hasta olması -ki bu kişinin hastalık nedeni ile entonasyonunun bozulması yanındaki kişinin duyusunu etkileyebilir- ya da koronun yoğun konser ve provalar sebebi ile yorulmuş olması bedensel sebeplere örnek verilebilir.

1.3.2. Koroda Homojenlik

Koro müziğinde amaç, bireysel vokal ve entelektüel bileşenlerin harmanlanması ile koro soundu elde etmektir. Koronun sesi, her sestten gelen iplerden oluşan bir bütünlük örer. Şarkı söylemede kullanılan bazı araçlar bu bütünlüğün sağlanmasında etkilidir. Şarkı söylemenin üç

temeli gevşeme, duruş ve solunum hem solo hem koro şarkıcılığında eşit ölçüde önemlidir (Smith ve Sataloff, 2012).

Homojen kelimesi bir sıfat olup Fransızca “homogene”den dilimize çevrilmiştir. Türkçede karşılığı “bağdaşık” demektir. “Bağdaşık, birbirine benzer karakterlere veya yapıya sahip parça veya birimlerden oluşan bütün” olarak ifade edilmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019).

Buna göre koroda homojenlik seslendirmede ve tınıda bütünlük olarak ifade edilebilir. Koroda homojenliği etkileyen pek çok sebep bulunmaktadır. Ses gruplarındaki sayısal denge, koristlerin benzer müziksel algı ve birikime sahip olmaları, seslendirmede benzer teknik düzeye sahip olmaları ve doğru fonasyon gerçekleştirmeleri, ses, hece ve sözleri doğru artiküle ederek aynı vurguları yapmaları ve artikülasyonda birliktelik sağlamaları, müzik cümlelerindeki nefes yerlerine uymaları ve aynı anda solunum gerçekleştirmeleri, yorumda birliktelik sağlamaları, esere hâkimiyet, doğru entonasyon koroda homojenliği etkileyen etkenlere örnek olarak gösterilebilir.

1.4. Geleneksel Türk Müziği

Geleneksel Türk Müziği milli değerlere ve geleneklere özgü olup geçmişten günümüze aktarılmış bir müziktir. Geleneksel Türk Müziği, Türklerin İslamiyet’i kabul etmesinden önce Orta Asya kültürü etkisindeyken, İslamiyet’in kabulünden sonra İslam dininin etkisine girmiştir.

Geleneksel müzikler, ait olduğu milletin inançlarından, tarihinden, edebiyatından ve diğer kültürel öğelerinden ayrı düşünülemez. Bu bağlamda Türk müziğinin şekillenmesinde Türklerin bulunduğu coğrafi yapının, İslamiyet’ten önceki Şaman inancının, İslamiyet’e bağlı olarak gelişen Mevlevi ve Bektaşî kültürünün, edebi gelişmelere bağlı olarak halk edebiyatı ve divan edebiyatının önemi büyüktür.

“Türk müzik kültürünün kendine özgü evreleri üç ana dönemde incelenmektedir. 1. Şamani Dönem Türk Müzik Kültürü 2. İslami Dönem Türk Müzik Kültürü 3. Lâik Dönem Türk Müzik Kültürü” (Uçan, 2005,s.13).

Sağlam’a göre “Türk musikisi, tek sesli Orta Asya Türklerinden günümüze kadar aktarılan halk musikisi, İslâm âlimlerinin etkinliğine dayalı “İslam Dünyası Musikisi”, “Osmanlı/Türk Mevlevi Musikisi”, “Mehter Musikisi” ve “Türk Sanat Musikisi” gibi musikilerin yanı sıra kurumsal kökleri Osmanlı’ya dayanan ve Atatürk’ün musiki devrimiyle kendine has yeni bir biçim ortaya koyan “Çağdaş Türk Musikisi” türlerini kapsar ” (Sağlam, 2009,s.4).

Bu araştırmanın kapsamı, Geleneksel Türk Müziklerinden Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği olduğu için çalışmanın kavramsal çerçevesinde bu müzik türlerinden genel hatları ile bahsedilmiş, araştırmanın konusu gereği makam, üslup, tavır ve meşk kavramlarına değinilmiştir.

Türk Halk Müziği halkın duygularını doğal bir şekilde aktardığı, günümüze anonim olarak aktarılmış folklorik yapıda etnik bir müziktir. “Bir sanat endişesi olmadan, halkın duygu ve düşüncelerini, sevinç ve acılarını, yiğitlik, göç, sıla özlemi ve daha güncel yaşamın toplumsal olaylarını, sade, fakat içten gelen ezgilerle anlatabilen ve halkın ortak yaratma gücünün ürünü olan müzik, halk müziği kavramını içerir” (Arseven, 1992,s.15).

Bir diğer ifadeye göre Türk Halk Müziği ; “Kendine özgü çalgıları, çalış ve söyleyiş tavırları, türleri, biçimleri ve geniş dağarıyla ulusal nitelikleri bünyesinde taşıyan, halk biliminin diğer dallarıyla iç içe oluşan, yöresel müziklerin birleşimiyle ortaya çıkan bir müzik çeşididir” (Coşkun, 1984).

Türk Halk Müziğinde formlar sözlü ve sözsüz ezgiler olmak üzere ikiye ayrılır. Sözlü Türk Halk Müziğinde ölçülü olan türkülere kırık havalar, ölçsüz olanlara uzun havalar denilmektedir.

Belli bir ölçü içinde düşünülmeyen ve tartım olarak serbest icra edilen türküler için çoğunlukla uzun hava tabiri kullanılır. Uzun havalar doğaçtan, konuşur gibi resitatif bir şekilde okunurlar ve Türkiye’nin ayrı bölgelerinde değişik isimler altında bilinirler. Bozlak, maya, garip, kerem, hoyrat, divan, kesik, yanık, müstezat, aydost, Türkmeni, ağıtlar vb. Kırık havalar ise ölçüsü ve özel bir tartımı olan ezgilerdir. Kendine özgü bir ritmik dengeye sahiptir. Uzun havalar gibi doğaçtan değildir. Belli kalıpları bulunur (Yücel,2011, s.3).

Türk Halk Müziğinin en önemli özelliği; yöresel çalma ve söyleme biçimleri, ağız ve şive özelliklerine sahip olmasıdır. Halk müziği kaynağını bölgelere göre mahalli sanatçılardan, âşık geleneğinden (ozanlardan) ve halk edebiyatından almıştır. Türk Sanat Müziği ise kaynağını daha çok divan edebiyatından ve bestekârlardan almıştır.

“Osmanlıdan kalan çok zengin bir miras olan Klasik Türk Müziği dünyanın en önde gelen makamsal müzikleri arasında yer almaktadır. Günümüzde Klasik Türk Müziği, tabiri Osmanlı döneminde yüksek bir düzeye erişmiş makamsal sanat müziği için kullanılmaktadır. Aynı müzik için Türk Sanat Müziği ve Geleneksel Türk Sanat Müziği adlarının da kullanıldığı görülmektedir. Klasik Türk Müziği günümüz müzik oluşumlarına zemin hazırlayan, diğer türlere canlılık ve güç kazandıran ana müzik kaynaklarımızdan biridir” (Can, 2009, s.66).

“ Tarih içinde geçirdiği Hazırlık (Farâbi-Merâğî arası), Ön-klasik (Merâğî- Hafız Post arası), Yenilikçi (İsmail Dede – Hacı Ârif Bey arası), Romantik (Hacı Ârif Bey – Tanburi Cemil Bey arası) ve Çağdaş adı verilen dönemlerde (Sadeddin Kaynak ve sonrası) kendi tekniğinin zirvesine çıkmış olan Türk mûsikîsi, sazdan çok ağırlıkla bir ses mûsikîsidir ve tabîî frekanslı aralıkları kullanan bir ses sistemine sahiptir (Batı müziğindeki gibi ses aralıkları eşitlenip tabîî frekansları bozularak armonik hale getirilmemiştir). Çok değişik ses aralıklarından oluşan dizilere, bu dizilerin özel dolaşım (seyir) kurallarına göre kullanılmasından oluşan makamlara (590 değişik makam), ritimlerin en basitten en karmaşığa kadar çeşitli şekillerde

birleşmesinden oluşan usullere (2' den 120 zamanlı 'ya 80 değişik usul kalıbı) ve 14 dini – dindışı – askeri – folklorik dallarda çok çeşitli ses ve saz formlarına dayalı olarak icra edilir ” (Tanrıkorur, 1998, s.206).

Klasik Türk Müziğinde eser formları sözlü ve sözsüz olmak üzere ikiye ayrılır. Sözlü eserlerin dini ve dindışı formları mevcuttur. Bunlar; kar, beste, semai ve şarkı'dır.

Bu araştırmanın deneysel sürecinde kullanılan eserlerin formu; Türk Halk Müziğinde türkü (kırık hava), Türk Sanat Müziğinde ise şarkıdır.

1.5. Problem Durumu

Gelenek Türk Müziği eğitimi mesleki anlamda ilk olarak, Osmanlı Devletinde II. Murad tarafından kurulan “Enderun” da verilmeye başlanmıştır. Mevlevihaneler, Mehterhane ve sonradan kurulan Darüelhan da bu eğitimin verildiği diğer kurumlar olmuştur. Geleneksel Türk Müziği günümüze meşk usulü ile gelmiştir. Meşk, usta çırak ilişkisine dayalı temeli ezber ve taklit olan bir eğitim şeklidir. “Meşk, musiki dünyasının hat sanatından ödünç aldığı “yazı alıştırmaları” anlamına gelen bir terimdir” (Behar,2005, s.13).

Meşk sistemi, 17. yüzyıla kadar Osmanlı müzik kültüründe kullanılan en etkili ve tek müzik eğitim yöntemi olarak ifade edilmektedir. 17. yüzyılda Ali Ufki (1610 –1675) ile başlayıp, Dimitri Kantemir (1673 – 1723) ve Hamparsum Limonciyan (1768– 1839) ile devam eden, Türk müziği kültüründe nota kullanımına yönelik ilk çalışmalar, meşk ile öğretim yönteminden farklı, yeni bir öğretim yöntemi olarak ortaya çıkmıştır. Nota kullanımı günden güne yaygınlaşsa da, meşke dayalı öğretim yöntemi ağırlığını korumuş, Türk müziği eğitimi çoğunlukla yine meşk sistemi ile devam etmiştir (Değirmencioglu, 2011,s. 35).

“Hocadan meşk sırasında alınacak ilk unsur; eseri hafızaya kaydetmek ikinci unsur ise eseri yorumlamaktır” (Beşiroğlu, 1998,s.137). Bu doğrultuda meşkin hem eseri öğrenme hem de icraya yönelik üslup kazanma sürecinde önemli olduğu görülmektedir.

Geleneksel Türk Müziği kendine özgü çalma ve söyleme biçimlerine sahiptir. Bu seslendirme özellikleri tavır ve üslup olarak ifade edilir.

Özbek'e göre tavır; “Bir sanatçının, bir yörenin, bir topluluğun kendine özgü görüş, duyuş, anlayış ve anlatış özelliği; söyleyiş biçimi; biçem. Bir yörenin ezgilerinde bulunana özelliklerin tümü. Halk ezgilerinin yörelere, 88 topluluklara ve kişilere göre değişen söyleniş özelliği, mahalli üslup. Bir ezginin yöresinin, türünün ve biçiminin gerektirdiği gibi çalınmasını sağlayan seslendirme yöntemi. Bu yöntemi uygularken takınılan davranış, vaziyet, hallerin bütünü” şeklinde açıklanmıştır (Özbek, 1998,s.179).

Eroğlu is tavır ve üslupla ilgili olarak şunları ifade etmiştir, “Türk Halk Müziği geleneksel yapısı içerisinde yerel ve bölgesel özellikler taşır. Bu yöresel özelliklere halk müziğimizde üslup denilmekle birlikte; yöre üslubu içinde özellikle bağlamadaki icra biçimlerine tavır denilmekteydi. Ancak tavır daha çok kişiye özgü olduğu için üslup ifadesinin kullanılması gerektiğini düşünmekteyiz. Yöresel üsluplar bir yörede yaşayan insan topluluklarının yaşama biçimlerinden ve kültürlerinden kaynaklanan çeşitli özelliklerin halk müziğine yansması olarak dikkat çekerler. Bir başka ifade ile yöre müziğinin karakterini göstermektedir. (Eroğlu, 2017, s. 520).

Görüldüğü üzere tavır ve üslup zaman zaman birbirlerinin yerine kullanılan ve iç içe geçmiş kavramlardır. Ancak bu tanımlamalardan da anlaşılacağı üzere aralarında ince bir ayrım bulunmaktadır. Tavır daha çok kişinin bir müziği yorumlayış şekli olarak düşünülebilir ve Türk Halk Müziğinde daha yaygın kullanılır. Örneğin Neşet Ertaş tavrı. Ayrıca halk müziğinde çalgı icrası teknikleri bağlamında da kullanılır. Örneğin, Konya tavrı.

Üslup, “Bir eseri güftesine uygun bir ifade tarzı ile bestelediği makamın özelliklerine uygun olarak, usul ve formunu bozmadan ve de bestekârın estetik anlayışına saygılı kalma kaydı ile kendi estetik anlayışını da katarak icra etmektir ” (Tura, 1988,s.83).

Diğer bir tanıma göre üslup, “sanatta tarz, yol, anlatım özelliği, kendi orijinalitesini yaratan anlatım şekli” olarak tanımlanmaktadır (Say, 2010, s. 567). Buna göre bir çağın, bir akımın, ya da bir türün anlatım özelliklerine üslup denebileceği gibi, genel olarak bir sanatçının kendine özgü kişisel anlatım biçimini nitelemek için de kullanılabilir. Üslubun önde gelen niteliği, “kişiye özgü” olması, sanatçıdan sanatçıya değişmesidir. Kısaca üslup; bir müzik türünün kendine has stilde icra edilmesi olarak ifade edilebileceği gibi bireyin çalma ve söylemedeki yorumsal özellikleri olarak da açıklanabilir.

Üslup; Türk Halk Müziğinde yöresel ağız ve söyleme biçimlerine göre şekil alırken, Türk Sanat Müziğinde müziğin tarihsel sürecindeki dönemlere ve bestecilerin yaklaşımlarına göre şekil almaktadır. Türk Sanat Müziğinde notaya bağlı kalınarak, fazla nağme yapmadan bestecinin estetik anlayışına uyumlu şekilde icrada bulunmak önemlidir. “Klasik Türk Müziğinin en belirleyici unsuru, müziğin bestelenişi esnasında bestecinin sadık kaldığı klâsik üsluptur. Eserin konusunu ve bestecinin kısmen somut ya da tamamen soyut olarak işlediği konuya yaklaşımını da belirleyen bu üslubun icra esnasında korunması ve öne çıkarılması klasik icranın vazgeçilmez şartıdır ” (Çevikoğlu, 2007).

Türk müziğinde seslendirme, icra olarak ifade edilmektedir. “İcra müzik eserlerini okuma, çalma ve söylemedir” (Altınay, 2011).

Araştırmanın konusu koro eğitimi olduğu için Geleneksel Türk Müziğinde toplu icra yaklaşımlarına değinmenin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Türk müziği toplu icrası, Osmanlı Devleti’nin kurulmasıyla gelişim açısından oldukça uygun ortamlara ve imkânlarla kavuşmuş, çeşitli kurumlar bünyesinde sistemini oluşturmuştur. Devletin de desteğiyle gerek dini, gerekse din dışı olmak üzere müzik eğitimi veren ve müzik icra eden çeşitli kurumların tesis edilmesi, müzik icrasının ve müzik eğitim sisteminin oluşmasında etkin bir rol oynamıştır. Osmanlı Devleti’nde Türk müziği icrası yapan ve müzik

eğitimi veren başlıca kurumlar Saray, Mehterh ne, Mevlevih ne ve özel meşkh nelerdir (Tanrıkorur,2005,s.22).

Anadolu’da yörelere göre toplulukla birlikte çalma ve söyleme etkinliklerinden bahsetmek mümkündür.

“Toplu icra geleneği hem müziğin gelecek kuşaklara aktarılması için bir eğitim yordamı, hem de birlik beraberlik adına yapılan önemli toplantıların neşesidir. Türkiye’nin çeşitli şehirlerinde de bu tür toplantılar yapılmaktadır. Bu toplantılar; Harput’ta “k rs başı”, Kütahya’da “gezek”, Balıkesir’de “barana sohbetleri”, Simav’da “yaren sohbetleri”, Konya’da “oturak  lemleri”, Adıyaman’da “harfane”, Nevşehir’de “sıra odası” ve Anadolu’nun çeşitli bölgelerinde daha değişik adlarla bilinen ve yapılan, her biri birer toplumsal (sosyal) dernek niteliğindeki kurumların toplantılarıdır ” (Eroğlu,2017,s.520).

Özellikle Urfa sıra geceleri, toplu söylemenin gerçekleştiği etkinliklerdir. Her ne kadar geleneksel m ziklerimizde toplu söyleme geleneğinden bahsetsek de bunlar koro müziği niteliğinde değildir. Koro müziği ve ses eğitimi Türk müziğine Batı müziğinden geçmiş uygulamalardır. Özellikle Türkiye Radyo Televizyon kurumunun Geleneksel Türk Müziğine yönelik repertuvar çalışmaları ve koro yapılanmalarının etkisiyle ve Cumhuriyetin ilanından sonra müzik alanında yapılan yenilikler kapsamında müzik eğitimi kurumlarının kurulmasıyla  lkemizde Geleneksel Türk Müziği koro ve ses eğitimi uygulamaları yaygınlaşmıştır. Geleneksel Türk Müziğine yönelik toplu söyleme eğitimi; genel müzik eğitimi kapsamında örgün eğitim kurumlarında uygulanmakta olan müzik dersleri ve okul korolarında, mesleki eğitim ve profesyonel anlamda ise Kültür Bakanlığı ve Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’na bağlı korolarda, Türk Müziği Devlet Konservatuvarları, Güzel Sanatlar Fakülteleri ve Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında ve Güzel Sanatlar Liselerinde yapılmaktadır.

Ülkemizde son yıllarda yapılan Geleneksel Türk Müziğinde ses eğitimi ve koro eğitimine yönelik araştırmalar şunlardır;

Uras (1998), “Türk Halk Müziği İcra  zelliklerinin Ses Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans çalışmasında, temel davranışların kazandırılması için başlangıçta şan eğitiminin verilmesi, ilerleyen zamanlarda Türk müziğine yönelik bir ekol ile eğitimin devam etmesi gerektiği görüşüne varmıştır.

şenyayla (2006), “Afyon Kocatepe Ses Eğitimi Anasanat Dalında Uygulanan Ses Araştırmalarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi, Kocatepe Konservatuvarında uygulanan ses eğitimi dersinin içeriğinin nasıl olduğu ve ses alıştırmalarının neler olduğunu tespit etmek amacıyla yazılmıştır. Derslerde uygulanan nefes egzersizleri ve 72 adet majör ses alıştırması tespit edilmiş, 15 adet eserin form, güfte, usul özellikleri

incelenmiştir. Araştırmada 4 uzmanın görüşü alınmıştır. Araştırmacı tarafından derslerde uygulanan ses alıştırma çalışmalarının makamsal yapıda olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Özcan (2010), “Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Uygulanan Ses Eğitimi Yöntemlerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ses eğitime ilişkin ortak bir programın ve ders işleyiş sürecinin olmadığını tespit etmiş ve eğitimin yalnızca meşk usulü ile değil ses eğitimi tekniklerine göre yapılması gerektiği görüşünü belirtmiştir.

Bu araştırmaların ortak sonucu; ses eğitiminin Geleneksel Türk Müziğinin makamsal yapısına ve söyleyiş üslubuna uygun olarak yapılmadığı buna yönelik araştırmaların yapılması gerektiği yönünde olmuştur. Türk müziği makamsal yapıda bir müziktir. Rauf Yekta makamı şu şekilde tanımlamıştır: “Makam, bir oluş tarzıdır, kendisini teşkil eden çeşitli nispetlerle ve aralıkların düzenlenmesiyle vasfını belli eden musiki skalasının hususi bir şeklidir” (Özgür ve Aydoğan, 2015, s.71).

Şen, Türk müziğinin makamsal yapısı ve üslubuyla ilgili görüşlerini şu şekilde açıklamıştır;

Türk mûsikîsinin içeriğinde bulunan ses unsurunun, bilimselliği benimsenmiş bir teknik temele dayandırılarak kullanıldığını söyleyebilmek, makam müziği ya da perde müziği olarak adlandırmak elimizdeki bilgiler doğrultusunda oldukça zordur. Meşk silsilesi ya da meşk zinciri sistemi içerisinde usta çırak ilişkisi çok eskiden beri ses icracılığında hâkim olmuştur. Usta mûsikîşinaslardan yararlanma imkânı bulamayanlar, isim yapmış, günün şartlarında beğenilen ses sanatçıları örnek alarak, etkisinde kalarak, hatta onları taklit ederek bir bakıma dinleyerek kendilerine bir tarz yolunu seçmişlerdir. Bunların kişisel çabalarla olabildiğini düşünürsek mûsikîmizde söz sahibi ağızlarda şekillenmiş ve kesin çizgileri ile çerçevesi çizilmiş, aynı zamanda devamlılığı olan bir tavır ve üslûp belirlenememiştir (Şen, 1998,s.20).

Mevcut durum ses eğitiminde geleneksel müziklerimize yönelik bilimsel yöntemlerin araştırılması ve geliştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur.

İtil (2011), “Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında Okutulan Türk Sanat Müziği Ses Eğitimi Yönelik Bir Model Önerisi “ adlı yüksek lisans araştırmasında nihavent makamı örneğini ele almıştır. Modelin başında majör dizide ses ısıtma egzersizlerine yer vermiş, nihavent eser örneğindeki kazanımlar; bağlı icra, çarpma, glissando, tril şeklinde belirlenmiş, nihavent dizi ve etütler eklenmiştir. Modelin uygulaması yapılmamıştır.

Polat(2017), “Ses Eğitiminin Temel Öğelerinin ve Çeşitli Söyleme Tekniklerinin Kazandırılmasında Makamsal Ezgilere Dayalı Egzersizlerin Kullanılabilirliği” adlı doktora araştırmasında, ses eğitiminin temel öğeleri ve çeşitli söyleme tekniklerinin kazandırılmasında makamsal ezgilere dayalı egzersizlerin kullanılabilirliğine ilişkin bir uygulama hedeflemiştir. Araştırmacı tarafından hicaz makamına yönelik Geleneksel Türk

Müziği ve Çoksesli Türk Müziği eserleri rehber alınarak ses eğitimi alanından kullanılmak üzere makamsal ezgiler oluşturulmuştur. Araştırma tek gruplu ön test-son test modeli ile yürütülmüştür. Sonuç olarak, “Polat Ses Egzersizlerinin” öğrencilerin rezonansı, artikülasyonu, odaklamayı, entonasyonu, nüansı, legatoyu, staccatoyu sağlayabilme davranışlarında anlamlı bir fark yarattığı belirtilmiştir.

Ayaz (2018), “ Türk Makam Müziğinde Ses Eğitime Yönelik Öğretim Metodu Modeli Önerisi” isimli doktora tezinin amacı, uzman görüşü doğrultusunda, Batı müziği metot ve kuramları yardımıyla makamsal ezgi, etüt ve süsleme elemanlarının sıklıkla kullanıldığı eserlerin seçilip doğru seslendirilmesi yoluyla Türk müziğinde ses eğitimi programı için bir metot önerisi oluşturmaktır. Araştırma Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Bölümünde gerçekleştirilmiştir. Metodun içeriğinde kazanım olarak süslemelere, buselik, uşşak, rast ve hicaz şarkı formuna, makamsal etütlere, hançere egzersizlerine yer verilmiştir. Geliştirilen yöntem bir uzman tarafından uygulanmıştır. Örneklem grubu Türk Sanat Müziği Anasanat Dalı 1.sınıf öğrencileridir.8 öğrenci kontrol, 8 öğrenci deney grubunda olmak üzere 16 öğrenci ile çalışılmıştır. Ön test ve son test uygulanmıştır. Öğrencilerin sesleri KBB laboratuvarlarında ses analiz programları ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak geliştirilen yöntemin deney grubunda anlamlı düzeyde etkili olduğu ifade edilmiştir.

Yukarıda belirtilen araştırmalardaki uygulamalar üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapılmış ve bireysel ses eğitimi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Geleneksek Türk Müziğinde koro eğitime yönelik olarak ise aşağıdaki araştırmalara ulaşılmıştır.

Peker (2018), “Üniversitelerimizde Amatör Türk Halk Müziği Korolarının Eğitimi” adlı yüksek lisans araştırmasında,6 üniversitedeki halk müziği amatör koronun elemanlarından görüş almış ve ses eğitiminin yetersiz olduğu sonucuna varmıştır.

Karakaya (2009), “Türk Müziği Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarında Koro Eğitimi ve Yönetimi” adlı doktora tezini nitel yaklaşımla gerçekleştirmiş, gözlem ve görüşme teknikleri kullanmıştır. Örneklem olarak 5 üniversite ele alınmıştır. Koro dersi ya da çalışmaları öncesi nefes ve ses egzersizlerinin yapılmadığı ve toplu ses eğitiminin verilmediği sonucuna ulaşmıştır.

Yıldırım (2006), “ Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Geleneksel Türk Sanat Müziği Korolarının Çalışma Yöntemlerinin ve Genel Yapılarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans çalışmasında Batı müziği ile Türk Sanat Müziği arasındaki bazı önemli icra farklılıklarının

olduğu, dolayısıyla bu müzik türünün makamsal yapısına ve icra biçimine uygun bir ses eğitimi programının oluşturulması ve uygulanmasının solo ve toplu icra açısından faydalı olacağı görüşünü belirtmiştir.

Görüldüğü üzere yapılan araştırmalardaki sonuçlar; Geleneksel Türk Müziğine ilişkin ses eğitiminin yetersiz olduğu, yapılan ses eğitimi uygulamalarının Türk müziğinin makamsal yapısı ve üslubuna uygun yöntemlerle gerçekleştirilmesi gerektiği yönündedir. Son yıllarda Türk müziğinde ses eğitime yönelik yeni yöntemlerin geliştirildiği araştırmalar ise bireysel ses eğitimi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Bu konuda yapılmış koro müziğine yönelik bir araştırmaya ulaşılmamıştır. Ayrıca yapılan kaynak taramada ses eğitime yönelik olarak yapılan bu araştırmalardaki çalışma gruplarının üniversite öğrencilerinden oluştuğu, benzer araştırmaların farklı yaş grupları üzerinde yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle Geleneksel Türk Müziğinde koro eğitime yönelik bir öğretim yönteminin oluşturulması ihtiyacı ve yöntemin koro performansı üzerindeki etkilerini ortaya koyan bir araştırmanın yapılması gerekliliği doğmuştur.

Tüm bunlar göz önüne alındığında araştırma konusu Geleneksel Türk Müziğinde koro eğitimi olarak belirlenmiş ve araştırmanın ses değişimi özellikleri gösteren lise öğrencileriyle yapılması kararlaştırılmıştır. Araştırmadaki uygulama için mesleki eğitim kurumu olan Güzel Sanatlar Liseleri seçilmiştir.

Bu doğrultuda problem cümlesi ; “Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği Koro Eğitime Yönelik Oluşturulan Yöntemin Performans Üzerine Etkisi Nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Problemin çözümüne ilişkin daha ayrıntılı sonuçlar elde etmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1.6. Alt Problemler

- 1) Güzel Sanatlar Liselerinde Geleneksel Türk Müziği koro eğitimi nasıl uygulanmaktadır?
- 2) Geleneksel Türk Müziğinde ses eğitimi ilkeleri ve Türk müziği üslubuna uygun bir koro eğitimi nasıl olmalıdır?
- 3) “Ses tekniği açısından kontrol ve deney gruplarının performansında bir fark var mıdır?
- 4) “Koro davranışları” açısından kontrol ve deney gruplarının performansında bir fark var mıdır?

5) Geleneksel Türk Müziğinde “türler” (THM-TSM) açısından kontrol ve deney gruplarının performansında bir fark var mıdır?

1.7. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde kullanılmak üzere ses eğitiminin temel ilkeleri ve Türk müziği söyleme biçimine uygun bir öğretim yöntemi oluşturmak ve bu yöntemin öğrencilerin koro becerileri açısından performanslarına etkisini araştırmaktır.

1.8. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, uzman görüşleri doğrultusunda Geleneksel Türk Müziğinin seslendirilmesine ilişkin bir metot oluşturması ve Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde yöntem oluşturma konusunda yapılan ilk araştırma olması yönüyle önemlidir. Ayrıca Batı müziği ses teknikleri ve Türk müziği söyleme biçimlerini sentezlemesi açısından da yöntemin içeriğinde bulunan makamsal ses alıştırmalarının, Türk müziği ses eğitimi literatürüne katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın; Geleneksel Türk Müziği koro eğitimine, mesleki müzik eğitimi veren Yükseköğretim kurumlarına ve Güzel Sanatlar Liselerine fayda sağlaması umut edilmektedir.

1.9. Sayıtlar

Araştırma;

- Gözlem esnasında ders öğretmeninin ve öğrencilerin katılımcı sıfatıyla gözlem yapan araştırmacıdan etkilenmedikleri,
- Deney süreci esnasında deney ve kontrol gruplarına çalgı eşliği yapan öğrencilerin çalgıya hâkimiyet, perde hassasiyeti, yorumlama gibi davranışlar açısından gruplara aynı performans ile eşlik yaptıkları,
- Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Türk müziğine olan yatkınlıklarının ve birikimlerinin benzer düzeyde olduğu,

- Deneyi yürüten araştırmacı ve deneyin uygulandığı öğrencilerin koro çalışmalarında ve seslendirme esnasından aynı motivasyon ve odaklanmayı sağladıkları sayıltılarına dayandırılmıştır.

1.10. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Geleneksel Türk Müziğinde koro eğitimi ile,
- Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı Güzel Sanatlar Liseleri ile,
- Ankara'da bulunan Geleneksel Türk Müziği alan uzmanlarının görüşleri ile,
- 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara Güzel Sanatlar Lisesinde eğitim gören 12-müzik sınıfı öğrencileri ile
- Araştırmacı tarafından oluşturulan öğretim yöntemi ve yöntemin uygulandığı süre ile sınırlıdır.

1.11. Tanımlar

Ses Eğitimi: Bireylere sesini konuşurken ve şarkı söylerken, anatomik ve fizyolojik yapı özelliklerine uygun olarak kullanabilmesi için gereken davranışların kazandırıldığı, önceden saptanmış ilke ve yöntemlerle planlanan hedeflere yönelik olarak uygulanan planlı-programlı bir etkileşim sürecidir (Töreyin,1998, s. 10).

Koro Eğitimi: Koro üyelerine ortak yaşantıları ve deneyimleri yoluyla amaçlı, yöntemli ve planlı olarak belirli müziksel davranışlar kazandırma, zaman içinde bu davranışları değiştirme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir (Uçan,2001,s. 32).

Öğretim Yöntemi: Öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi ve öğretim gereçlerinin kullanılması bakımından ölçünleşmiş olan yol (Türk Dil Kurumu [TDK], 2019).

Performans: Amaçlı ve planlanmış bir etkinlik sonucunda elde edileni, nicel ya da nitel olarak belirleyen bir kavramdır (Akal, 2011, s. 17).

1.12. İlgili Araştırmalar

Konuyla ilgili olarak; Geleneksel Türk Müziği alanında yapılmış ses eğitimi ve koro eğitimine yönelik araştırmalara, müzik alanında geliştirilmiş yöntem araştırmalarına ve Güzel Sanatlar Liselerinde koro eğitimine yönelik araştırmalara ulaşılmıştır.

Uras (1998), “Türk Halk Müziği İcra Özelliklerinin Ses Eğitimi Açısından Değerlendirilmesi” isimli yüksek lisans çalışmasında, temel davranışların kazandırılması için başlangıçta şan eğitiminin verilmesi, ilerleyen zamanlarda Türk müziğine yönelik bir ekol ile eğitimin devam etmesi gerektiği görüşüne varmıştır.

Yıldırım (2006), “Yüksek Öğretim Kurumlarındaki Geleneksel Türk Sanat Müziği Korolarının Çalışma Yöntemlerinin ve Genel Yapılarının İncelenmesi” isimli yüksek lisans çalışmasında Batı müziği ile Türk Sanat Müziği arasındaki bazı önemli icra farklılıklarından dolayı Türk Sanat Müziğinin makamsal yapısına ve icra biçimine uygun olan bir ses eğitimi programının oluşturulmasının ve uygulanmasının solo ve toplu icra açısından faydalı olacağı görüşünü belirtmiştir.

Karakaya (2009), “Türk Müziği Eğitimi Veren Devlet Konservatuvarlarında Koro Eğitimi ve Yönetimi” adlı doktora tezini nitel yaklaşımla gerçekleştirmiş, gözlem ve görüşme teknikleri kullanmıştır. Araştırmada 5 üniversite ele alınmış, koro dersi ya da çalışmaları öncesi nefes ve ses egzersizlerinin yapılmadığı ve toplu ses eğitiminin verilmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Özcan (2010), “Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Uygulanan Ses Eğitimi Yöntemlerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde ses eğitime ilişkin ortak bir programın ve ders işleyiş sürecinin olmadığını tespit etmiş ve eğitimin yalnızca meşk usulü ile değil ses eğitimi tekniklerine göre yapılması gerektiği görüşünü belirtmiştir.

Peker (2018), “Üniversitelerimizde Amatör Türk Halk Müziği Korolarının Eğitimi” adlı yüksek lisans araştırmasında, 6 üniversitedeki halk müziği amatör koronun elemanlarından görüş almış ve ses eğitiminin yetersiz olduğu sonucuna varmıştır.

Cecelioğlu'nun (2005), “Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Geleneksel Türk Sanat Müziği Ses Eğitimine Yönelik Bir Öğretim Modeli Önerisi” adlı yüksek lisans çalışmasında Gazi Üniversitesi ve İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı ses eğitimi öğretim üyeleri ile görüşmeler yapılmış, Geleneksel Türk Sanat Müziği Ses Eğitimine yönelik bir öğretim modeli önerisi hazırlanmıştır. Bu öğretim modeli

2004 - 2005 öğretim yıllarında Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında öğrenim gören 20 müzik öğretmeni adayı üzerinde uygulanmıştır. Bu uygulamalarda, oluşturulan öğretim modelinin müzik öğretmenlerinin sorunlarına çözüm getireceği, müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda bu yönde verilecek bir ses eğitiminin Geleneksel Türk Sanat Müziğinin akademik gelişimine katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılmıştır.

İtil (2011), “Türk Müziği Devlet Konservatuvarlarında Okutulan Türk Sanat Müziği Ses Eğitimine Yönelik Bir Model Önerisi “ adlı yüksek lisans araştırmasında nihavent makamı örneğini ele almıştır. Modelin başında majör ses ısıtma egzersizlerine yer vermiş, nihavent eser örneğindeki kazanımlar; bağlı icra, çarpma, glisendo, tril şeklinde belirlenmiş, nihavent dizi ve etütler eklenmiştir. Modelin uygulaması yapılmamıştır.

Öztürk’ün (2014), “Ses Eğitiminde Türkü Söylemeye Yönelik Öğretim Modeli ve Değerlendirilmesi” isimli doktora araştırmasının amacı Müzik Öğretmenliği Anabilim Dallarında ses eğitimi uygulamalarında türkülerin yöresel tavırlarına yakın bir öğretim modeli geliştirmek ve uygulamadaki görünümünü ortaya koymaktır. Uzmanların görüşleri alınarak model, ders planı ve etkinlik süreci geliştirilmiş, öğretim modelinin içeriğinde türkünün yöresi, makamı, üslubu gibi bilişsel kazanımlara yer verilmiştir. Gazi Üniversitesindeki 3 öğrenci ile 4 ile 6 saat arası çalışılmış, eğitim sürecinde eşlik çalgı olarak bağlama kullanılmıştır. Araştırmada ders sürecinde öğrenciye makam dizisi söylettirilmiş, türkü çalıştırılarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Uygulama öncesi, süreci ve sonrasında kullanılmak üzere değerlendirme ölçeği geliştirilmiştir. Modelin öğrenci başarısı üzerinde etkili olduğu belirtilmiştir.

Ayaz (2018), “ Türk Makam Müziğinde Ses Eğitimine Yönelik Öğretim Metodu Modeli Önerisi” isimli doktora tezinin amacı, uzman görüşü doğrultusunda, Batı müziği metot ve kuramları yardımıyla makamsal ezgi, etüt ve süsleme elemanlarının sıklıkla kullanıldığı eserlerin seçilip doğru seslendirilmesi yoluyla makam müziği ses eğitimi programı için bir metot önerisi oluşturmaktır. Araştırma Selçuk Üniversitesi Dilek Sabancı Devlet Konservatuvarı Geleneksel Türk Müziği Bölümünde gerçekleştirilmiştir. Metodun içeriğinde kazanım olarak süslemelere, buselik, uşşak, rast ve hicaz şarkı formuna, makamsal etütlere, hançere egzersizlerine yer verilmiştir. Geliştirilen yöntem bir alan uzmanı tarafından uygulanmıştır. Örneklem grubu Türk Sanat Müziği Ana Sanat Dalı 1.sınıf öğrencileridir.8 öğrenci kontrol, 8 öğrenci deney grubunda olmak üzere 16 öğrenci ile çalışılmıştır. Ön test ve son test uygulanmıştır. Öğrencilerin sesleri KBB

laboratuvarlarında ses analiz programları ile analiz edilmiştir. Sonuç olarak geliştirilen yöntemin deney grubunda anlamlı düzeyde etkili olduğu ifade edilmiştir.

Şenyayla (2006), “Afyon Kocatepe Ses Eğitimi Anasanat Dalında Uygulanan Ses Araştırmalarının İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezi, Kocatepe Konservatuvarında uygulanan ses eğitimi dersinin içeriğinin nasıl olduğu ve ses alıştırma çalışmalarının neler olduğunu tespit etmek amacıyla yazılmıştır. Derslerde uygulanan nefes egzersizleri ve 72 adet majör ses alıştırması tespit edilmiş, 15 adet eserin form, güfte, usul özellikleri incelenmiştir. Araştırmada 4 uzmanın görüşü alınmıştır. Araştırmacı tarafından derslerde uygulanan ses alıştırma çalışmalarının makamsal yapıda olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Polat(2017), “Ses Eğitiminin Temel Öğelerinin ve Çeşitli Söyleme Tekniklerinin Kazandırılmasında Makamsal Ezgilere Dayalı Egzersizlerin Kullanılabilirliği” adlı doktora araştırmasında, ses eğitiminin temel öğeleri ve çeşitli söyleme tekniklerinin kazandırılmasında makamsal ezgilere dayalı egzersizlerin kullanılabilirliğine ilişkin bir uygulama hedeflemiştir. Araştırmacı tarafından hicaz makamına yönelik Geleneksel Türk Müziği ve Çoksesli Türk Müziği eserleri rehber alınarak ses eğitimi alanından kullanılmak üzere makamsal ezgiler oluşturulmuştur. Araştırma tek grup ön test-son test model ile yürütülmüştür. Sonuç olarak, “Polat Ses Egzersizlerinin” öğrencilerin rezonansı, artikülasyonu, odaklamayı, entonasyonu, nüansı, legatoyu, staccatoyu sağlayabilme davranışlarında anlamlı bir fark yarattığı belirtilmiştir.

“Piyano Eğitiminde Geleneksel Türk Halk Müziği Kaynaklı Eserlerin Seslendirilmesine Yönelik Oluşturulan Bir Çoklu Analiz Modeli ve Bu Modelin Öğrenci Başarısı Üzerine Etkileri” adlı doktora araştırmasında Bulut (2008), piyano eğitiminde Geleneksel Türk Halk Müziği kaynaklı eserlerin seslendirilmesine yönelik bir çoklu analiz modeli oluşturmuş ve modelin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini tespit etmeyi amaçlamıştır. ÇAM'ın oluşturulmasında betimsel yöntemler kullanılırken, modelin uygulanmasında deneysel yöntem kullanılmıştır. Araştırma kapsamında geliştirilen ÇAM temelinde, eserin geleneksel boyuttaki analizi ile çok seslilik boyutundaki analizlerinin yapılmasıyla oluşmuştur. Geleneksel boyuttaki analizin içeriği başlıca, eserin müzik bilimsel analiziyle birlikte, eserin geleneksel hâlinin dinlenilmesi ve geleneksel oyununun seyredilmesi öğelerinden oluşmuştur. Çok seslilik boyutunda yapılan analizin içeriği ise, başlıca biçimsel analiz ile armonik analiz öğelerinden meydana gelmiştir. Araştırmada kullanılan eserlerin her biri farklı teknik zorluk düzeyi ve farklı oyun karakteri içermiştir.

Öğrencilerin bu eserleri yorumlama düzeylerinin ölçülmesi için, ön test - son test kontrol gruplu deneysel model kullanılmıştır. Deneysel desen çerçevesinde eserlerin öğretimi, süregelen öğretim (geleneksel öğretim) ile ÇAM içerikli öğretim kullanılarak yapılmıştır. Ön test - son test sonuçlarına ait verilerin çözümlenmesinde karışık ölçümler için iki faktörlü Anova testi uygulanmıştır. Araştırmada, geliştirilen ve etkililiği araştırılan ÇAM'ın piyano eğitimi sürecinde Türk piyano eserlerinin yorumlanmasını olumlu yönde etkileyecek nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Haner'in (2018), "Türk Müziği Ezgi Yapılarına Dayalı Keman Eğitimi Modeli" adlı doktora araştırmasının amacı, Türk müziği ezgi yapılarına dayalı bir keman eğitimi modeli geliştirmek ve öğrencilerin keman çalma becerileri üzerindeki etkisini belirlemektir. Araştırmanın ilk aşamasında model içeriğini oluşturabilmek için TRT'nin THM ve TSM arşivleri taranarak hüseyini makamına ait eserler belirlenmiştir. Belirlenen bu eserlerde keman eğitiminin temel teknik konularında kullanılabilecek ezgisel yapılar araştırılmıştır. Bu inceleme sonucunda keman eğitiminde kullanılabilecek detache, legato, staccato arşe tekniklerini ve birinci, ikinci ve üçüncü pozisyon ve bu pozisyonlar arası geçiş, agilite ve trill teknik konularında kullanılabilecek ezgi yapıları bulunmuş ve bu yapılar, ezgisel bir bütünlük oluşturacak şekilde birleştirilmiş ve düzenlenerek ilgili teknik konuları çalıştıran 22 adet etüt oluşturulmuştur. Araştırmanın verileri nicel ve nitel olmak üzere iki farklı yöntemle toplanmıştır. Veri toplama aşamasının nicel boyutunu "Keman Performansı Gözlem Formu" oluşturulurken, nitel boyutunu ise deneye katılan 10 öğrenci ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda 2014-2015 eğitim öğretim yılı güz döneminde farklı sınıflarda okuyan keman öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın yürütülmesinde tek grup ön test ve son test deney deseni uygulanmıştır. Araştırmacı tarafından deney grubuna haftada 1 ders saati süresince 14 haftalık Türk müziği ezgi yapılarına dayalı keman eğitimi modeli uygulanmıştır. Performans değerlendirmeyi 5 uzman gerçekleştirmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda; Türk Müziği Ezgi Yapılarına Dayalı Keman Eğitimi Model'inin gerçekleştirildiği deney grubu öğrencilerinin, modelin içerdiği tüm teknik konulardaki keman çalma becerilerinde son test lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

“Piyano Öğretiminde Türk Müziği Kaynaklı Kontrpuantal Eserlerin Seslendirilmesine Yönelik Bir Çalışma Modeli” adlı doktora araştırmasında Tunç (2016), piyano öğretiminde Türk müziği kaynaklı kontrpuantal eserlerin seslendirilmesine yönelik bir çalışma modeli oluşturmuş ve bu modelin öğrenci başarısı üzerine etkilerini incelemiştir. Araştırma; çokseslilik yöntemlerinden karma armoni yaklaşımıyla nihavent ve nikriz makam dizileri kullanılarak yazılmış kontrpuantal eserler ile sınırlandırılmıştır. Araştırmada hem betimsel hem deneysel yöntem kullanılmıştır. Betimsel boyutta anket uygulaması yapılmış; deneysel boyutta ise tek grup ön test - son test modeli kullanılmıştır. Deneysel verilerin çözümlenmesinde ise araştırmacı tarafından geliştirilen ölçme aracı kullanılarak elde edilen verilerin analizinde Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi kullanılmıştır. Bu sonuçlara göre, Türk müziği materyalleri kullanılarak yazılan kontrpuantal eserlerin seslendirilmesine yönelik hazırlanan çalışma modelinin, ortaya çıkan kanıtlar sonucu işlevsel olduğu saptanmış ve konuyla ilgili önerilerde bulunulmuştur.

“Geleneksel Türk Müziğine Dayalı Viyolonsel Öğretimine Yönelik Bir Model Önerisi ve Uygulamadaki Görünümü” adlı doktora çalışmasında Lehimler(2014), Geleneksel Türk Halk Müziği içinde yer alan komalı ses ve temel süsleme tekniklerini çalma becerilerini geliştirmeye yönelik yapılandırmacı yaklaşım doğrultusunda bir öğretim modeli geliştirmiş ve bu modelin başarıya etkisini belirlemiştir. Araştırmanın betimsel boyutunda uzmanlara anket uygulanmıştır. Araştırmanın deneysel boyutunda ise tek grup ön test- son test deseni kullanılmıştır. 5 haftalık öğretim modeli geliştirilmiştir ve model Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda eğitim gören 5 viyolonsel öğrencisine uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, eğitim fakültelerinde uygulanmakta olan viyolonsel eğitiminde hüseyini türkülerden çok az düzeyde yararlanıldığı, kullanılan türkülerin de tampere sisteme göre öğretildiği ve icra edildiği tespit edilmiştir. 5 haftalık eğitim süresince yapılan haftalık değerlendirmeler sonucunda çalışma grubu öğrencilerinin komalı ses çalma becerilerinde önemli derecede iyileşme sağlandığı gözlemlenmiştir. Deneysel işlem sonunda öğrencilerin ön test- son test puanları arasında önemli düzeyde olumlu farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Yıldırım(2012), “Kulak Eğitimi Derslerinde Makamsal Türk Müziği Dizilerinden Yararlanmaya Yönelik Bir Model Önerisi ve Öğrenci Başarısına Etkisi” isimli doktora çalışmasında Türk makam müziği dizilerinden yararlanarak kulak eğitimi ve solfej derslerine yönelik bir öğretim modeli geliştirmiş ve bu modelin öğrenci başarısına etkisini

belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın verileri uzman görüşleri, öğrencilerin işitsel gelişim sürecini gösteren gözlemci raporları, ders kayıtları ve panel grubu görüşlerinden elde edilmiştir. Araştırmanın çalışma grupları, kulak eğitimi alanında Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümündeki en az 10 yıllık mesleki tecrübe sahibi öğretim elemanlarından oluşan panel grubu ve gözlemci grubu, Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü 2009/2010 eğitim-öğretim yılı 1. sınıf güz dönemi kulak eğitimi ve solfej dersi öğrencileridir. Deney süreci 14 haftalık bir sürede gerçekleştirilmiş, tespit edilen tüm sorunların çözümüne yönelik öneriler sunulmuştur.

Yalçınkaya(2010), “Flüt Eğitiminde Geleneksel Türk Müziği Eserlerinin Seslendirilmesine Yönelik Oluşturulan Etüt Yazma Modeli ve Bu Modelle Bestelenen Özgün Etütler ’in Öğrenci Başarısı Üzerine Etkileri “ isimli doktora çalışmasında etüt yazma modeli geliştirmiş ve bu modeli kontrol gruplu ön test-son test deneysel deseni kullanarak 14 flüt öğrencisi üzerinde uygulamıştır. Araştırmada etütlerin oluşturulması ve deney basamağı için; Geleneksel Türk Müziği eserlerinden; saba, hüseyinî, hicaz ve rast makamında, devr-i hindi, aksak ve aksak semai usullerinde dört eser belirlenmiştir. Deney grubuyla her makamda yazılan bir seyir ve üç ayrı düzeydeki etütler iki hafta süreyle çalışılmıştır. Bu süreçte kontrol grubuna ise sadece makam ve usul bilgisi verilmiştir. Ön test-son test kayıtları üç uzman tarafından değerlendirilmiştir. Elde edilen verilere göre etüt yazma modelinin ve bu modelle oluşturulan “Özgün Etütler ”in, öğrenci başarısı üzerinde teknik ve müzikal açıdan büyük oranda olumlu etkiler yarattığı sonucuna ulaşılmıştır.

Öner (2011), “Geleneksel Türk Müziği Öğelerinin Flüt Eğitiminde Kullanılmasına Yönelik Bir Model Önerisi” isimli doktora çalışmasının amacı, Geleneksel Türk Müziği öğeleri kullanılarak önceden belirlenmiş temel flüt tekniklerinin öğretimine yönelik bir program oluşturmak ve bu programın öğrenci başarısı üzerindeki etkisini tespit etmektir. Araştırma kapsamında ilk önce Klasik Batı Müziği çalgı eğitimi alan öğrencilere, durum değerlendirmeye yönelik bir anket çalışması yapılmıştır. Bu anket çalışmasında öğrencilerin kişisel bilgilerine, müzik ve çalgı eğitimlerine ve Geleneksel Türk Müziği öğelerinin çalgı eğitiminde kullanma durumuna ilişkin sorular yer almıştır. Daha sonra Klasik Batı Müziği çalgı eğitimi veren öğretim elemanları ile araştırmanın problemine ve amaçlarına zemin hazırlayacak verileri elde etmek için görüşme yapılmıştır. Bu görüşmeden elde edilen veriler içeriklerine göre kodlanarak analiz edilmiştir. Araştırmanın son aşamasında deneysel yöntem kullanılmıştır. Deney ve kontrol grupları oluşturularak,

deney grubuna Geleneksel Türk Müziği öğeleri içeren öğretim programı, kontrol grubuna ise geleneksel flüt öğretim programı uygulanmıştır. Uygulama öncesi temel flüt tekniklerine göre düzenlenen eser, ön test ve son test parçası olarak her iki gruba da çaldırılmıştır. Ön test ve son test değerlendirmeleri, alanlarında uzman 10 kişi tarafından, hazırlanmış olan performans değerlendirme ölçeği ile değerlendirilmiş, Geleneksel Türk Müziği öğeleri içeren öğretim programının, belirlenen flüt tekniklerin öğretilmesinde etkili olduğu ifade edilmiştir.

Öztutgan'ın (2018), “Mesleki Müzik Eğitimi Veren Kurumlarda Klasik Gitar Deşifresini Geliştirmeye Yönelik Bir Metot Önerisi” adlı doktora çalışmasında ana çalgısı klasik gitar olan öğrenciler için deşifre becerilerini geliştirmeye yönelik bir metot oluşturmuştur. Araştırmanın yönteminde tarama ve deneme modellerinin birlikte kullanıldığı karma model esas alınmıştır. Ordu Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi Müzik Bölümü öğrencilerinden oluşan 8'er kişilik deney ve kontrol grupları belirlenmiştir. Grupların ön test ve son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir fark olduğu ve geliştirilen metodun deney grubu öğrencileri üzerinde deşifreye yönelik bazı becerilerde olumlu etki yarattığı bazı becerilerde ise herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

YÖK tez veri tabanında “Güzel Sanatlar Liselerinde koro eğitimi” anahtar kelime ile tarama yapılmış aşağıdaki çalışmalara ulaşılmıştır.

Yaşar (2015), tarafından hazırlanan “Güzel Sanatlar ve Spor liselerinde Koro Çalışmalarında Karşılaşılan Ses Eğitimi İle İlgili Sorunların Çözümüne İlişkin Yaklaşımlar” isimli yüksek lisans tezinde, karşılaşılan ses eğitimi sorunlarını tespit etmek için üniversitelerde görev yapan koro şeflerinin görüşlerinden yararlanmış, bu görüşler ışığında hazırladığı anketi Güzel sanatlar ve Spor Liselerinde çalışmakta olan koro şeflerine uygulamıştır. Araştırma sonucunda tespit edilen sorunların çözümü için öneriler sunulmuştur.

Bozkuş'un (2017), “Güzel Sanatlar Liseleri Batı Müziği Koro Derslerinde Koro Tınısı Elde Etmede Kullanılan Yöntemlerin Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinin amacı, Güzel Sanatlar Liselerinde verilmekte olan Batı müziği koro derslerinde koro tınısı elde etmeye yönelik kullanılması beklenen yöntem ve tekniklerin kullanılıp kullanılmadığının tespit etmektir. Araştırmada, tını elde etmeye yönelik yöntemlerin yaygın olmadığı ve yeterince kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Hatipoğlu (2017), “Güzel Sanatlar Liseleri 1997 ve 2016 Çoksesli Koro Dersi Öğretim Programlarının Karşılaştırması” isimli yüksek lisans çalışmasında Güzel Sanatlar Liselerinin Müzik Bölümü müfredatında 1997 yılından günümüze kadar yer alıp uygulanan koro eğitimi dersi öğretim programları, dersin amaçları göz önünde bulundurularak incelenmiş ve bu programlar arasındaki ortak ve farklı yönler belirlenerek çeşitli saptamalarda bulunulmuştur.

Özgül (2010), “Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin Müzik Bölümlerinin 12. Sınıf Batı Müziği Koro Eğitimi Öğretim Programının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri “ isimli yüksek lisans tezinde öğretim programının uygulamadaki olumlu ve olumsuz yönlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 46 soruluk anket kullanılmıştır. Araştırmada sonuç olarak 12. sınıf Batı müziği koro eğitimi dersi öğretim programının uygulanabilirliği hakkında; programdaki tanımlar, kavramlar, ilke ve açıklamalar, öğrenci merkezli yapılandırma, genel amaçlar, ölçme ve değerlendirme ile ünitelerin niteliği açısından programın yeterli olmadığı görüşüne ulaşılmıştır.

Sezgin (2009), “Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi Öğrencilerinin Dönemsel Ses Özelliklerine Uygun Batı Müziği Koro Eğitimi Dersi Öğretiminde Kullanılabilecek Eserler Üzerine Antolojik Bir Çalışma Önerisi “ isimli yüksek lisans çalışmasında, araştırmacı tarafından kaynak tarama sonucunda elde edilen eserler, analiz edilmiş, bir yıllık eğitim öğretim süreci 36 hafta olarak planlandığında bir eser için iki haftalık bir zaman gerektiği düşünülerek her sınıf için 18 eser seçilmiştir. Bu çalışma ile oluşturulan antolojinin, Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Batı müziği dersine ve bu alanda çalışan eğitimcilere öneri niteliğinde olduğu ifade edilmiştir.

Gül (2000), “Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki Koro Derslerinin Değerlendirilmesi “ adlı yüksek lisans tezinde, koro derslerine yönelik öğrenci ve öğretmen görüşleri araştırılmış ve veri toplama tekniği olarak anket uygulanmıştır. Elde edilen verilere göre önerilerde bulunulmuştur.

Yapılan kaynak taramada görüldüğü üzere Güzel Sanatlar Liseleri kapsamında Geleneksel Türk Müziği koro eğitimine yönelik herhangi bir araştırmaya ulaşılamamıştır.

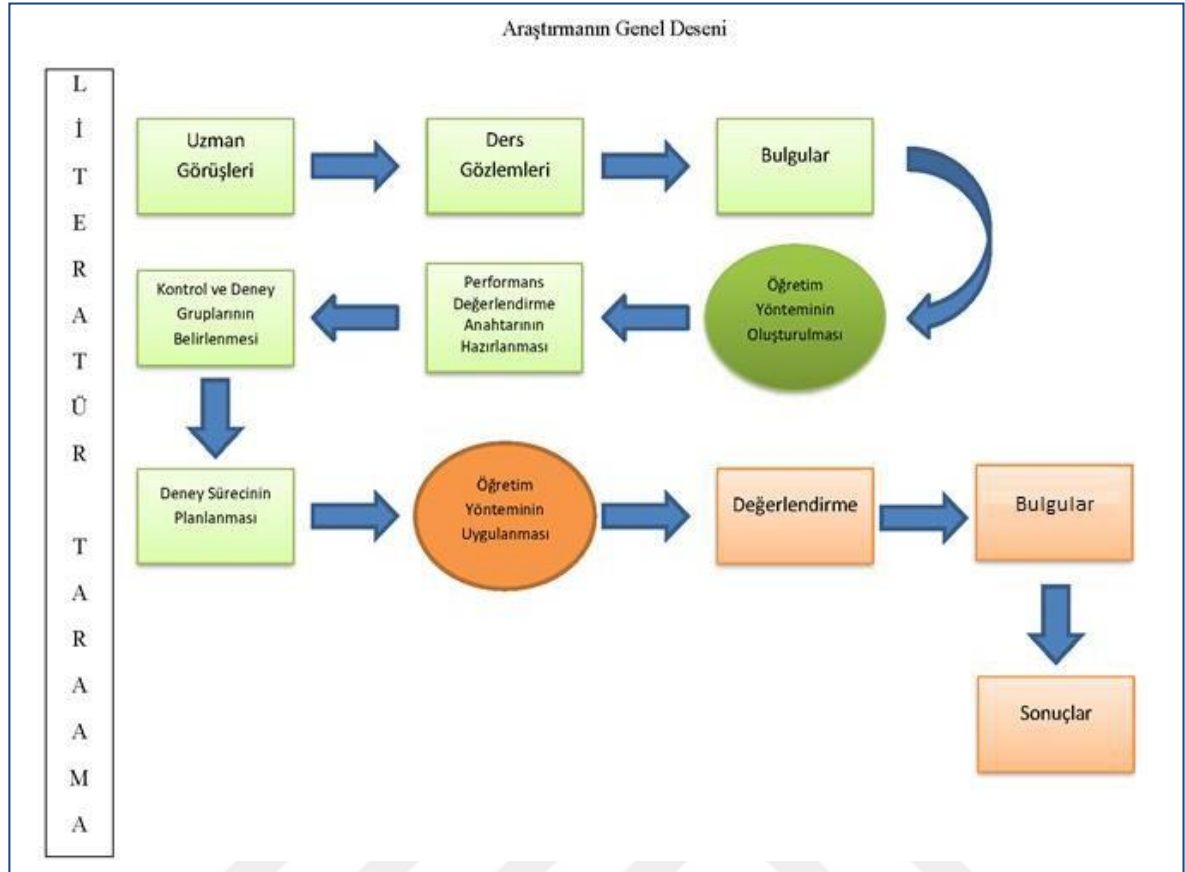
BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli ve deseni, deneysel süreç, veri elde etmek için kullanılan araçlar ve verilerin toplanması, toplanan verilerin çözümlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler ve verilerin analizinde izlenen yollar kapsamlı bir şekilde açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Modeli ve Deseni

Araştırma, nitel ve nicel veri toplama tekniklerinden yararlanıldığı için karma yöntem ile yürütülmüştür. “Karma yöntem araştırması, araştırma problemini kapsamlı ve çok boyutlu incelemek amacıyla pragmatist felsefenin ilkeleri doğrultusunda nitel ve nicel yöntemleri birlikte kullanarak gerçekleştirilen araştırma olarak tanımlanabilir ” (Yıldırım ve Şimsek, 2013, s.351). Araştırmada önce nitel bölüm gerçekleştirilmiş bu bölümde elde edilen sonuçlara göre nicel bölüm gerçekleşmiştir. Dolayısıyla araştırmanın deseni karma yöntemlerden açımlayıcı (exploratory) desendir.

Şekil 2. Araştırmanın genel deseni

2.2. Araştırmanın Deney Deseni

Araştırmanın bu bölümü deneysel yöntem ile yapılmıştır ve gerçek deneme modellerinden “son test kontrol gruplu model” ile yürütülmüştür.

“Bu modelde yansız atama ile oluşturulmuş iki grup bulunur. Bunlardan biri deney, öteki kontrol grubu olarak kullanılır. Gruplara yalnız son test uygulanır.”

Tablo 1

Sontest Kontrol Grup Deseni

Grup	İşlem	Son test
G1 R	X	O1.2
G2 R		O2.2

Not: Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel, s.132.

Aşağıdaki tabloda araştırmada uygulanan deneyin öncesi, deney süreci ve deney sonrasına ilişkin işlem basamakları verilmiştir.

Tablo 2

Araştırmanın Deney Deseni

Deneye Hazırlık	- Kontrol ve deney gruplarının oluşturulması - Deney ortamının, ders planlarının ve materyallerin hazırlanması - Deney sürecine eşlik edecek çalgıların belirlenmesi ve deney sürecine hazır hale getirmek için eşlikçilerin çalıştırılması			
Deney Süreci	İşlem			
	<table> <tr> <th>Kontrol Grubu</th><th>Deney Grubu</th></tr> <tr> <td> - Eserin makam özellikleri hakkında bilgilendirme - Eser usulünün çalışılması - Makamın seyrinin bir Türk müziği çalgısı ile duyurulması - Eserin başlangıç ve bitiş yerlerinin belirtilmesi (Eserin akışı hakkında bilgi verilmesi) - Eserin solfejnin bütün-parça-bütün şarkı öğretim tekniğine göre çalışılması - Eserin sözlerinin çalıştırılması ve varsa anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklanması - Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri ile okunması - Eserin anlamı, duygusu ve varsa hikâyesine değinilerek yorumlanması </td><td> - Soluk alıştırmaları - Piyanoda kromatik makamsal ses alıştırmaları(hicaz, hüseyini, rast, kürdi) - Eserin makam özellikleri hakkında bilgilendirme - Eserin makam dizisinin Türk müziği çalgısı eşliğinde öğrenciler tarafından seslendirilmesi ve makam dizisine yönelik ses alıştırmaları - Makamın seyrinin bir Türk müziği çalgısı ile duyurulması (Esere yönelik ses alıştırması) Çalıştırılacak eser içerisinde geçen nağme, çarpma gibi Türk müziği süslemelerine yönelik bir ses alıştırmasının öğretmen sesi ile gösterip yaptırma tekniği kullanılarak Türk müziği çalgısı eşliğinde öğrencilere yaptırılması - Eserin başlangıç ve bitiş yerlerinin belirtilmesi (Eserin akışı hakkında bilgi verilmesi) - Eserin solfejnin bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılması (Eserin bazı bölümlerinin, eser içerisindeki makamsal analiz, tema, motif gibi öğelerin göz önünü alınarak lokalize edilerek çalıştırılması) - Eserin sözlerinin çalıştırılması ve varsa anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklanması - Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri ile okunması - Eserin anlamı, duygusu ve varsa hikâyesine değinilerek yorumlanması </td></tr> </table>	Kontrol Grubu	Deney Grubu	- Eserin makam özellikleri hakkında bilgilendirme - Eser usulünün çalışılması - Makamın seyrinin bir Türk müziği çalgısı ile duyurulması - Eserin başlangıç ve bitiş yerlerinin belirtilmesi (Eserin akışı hakkında bilgi verilmesi) - Eserin solfejnin bütün-parça-bütün şarkı öğretim tekniğine göre çalışılması - Eserin sözlerinin çalıştırılması ve varsa anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklanması - Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri ile okunması - Eserin anlamı, duygusu ve varsa hikâyesine değinilerek yorumlanması
Kontrol Grubu	Deney Grubu			
- Eserin makam özellikleri hakkında bilgilendirme - Eser usulünün çalışılması - Makamın seyrinin bir Türk müziği çalgısı ile duyurulması - Eserin başlangıç ve bitiş yerlerinin belirtilmesi (Eserin akışı hakkında bilgi verilmesi) - Eserin solfejnin bütün-parça-bütün şarkı öğretim tekniğine göre çalışılması - Eserin sözlerinin çalıştırılması ve varsa anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklanması - Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri ile okunması - Eserin anlamı, duygusu ve varsa hikâyesine değinilerek yorumlanması	- Soluk alıştırmaları - Piyanoda kromatik makamsal ses alıştırmaları(hicaz, hüseyini, rast, kürdi) - Eserin makam özellikleri hakkında bilgilendirme - Eserin makam dizisinin Türk müziği çalgısı eşliğinde öğrenciler tarafından seslendirilmesi ve makam dizisine yönelik ses alıştırmaları - Makamın seyrinin bir Türk müziği çalgısı ile duyurulması (Esere yönelik ses alıştırması) Çalıştırılacak eser içerisinde geçen nağme, çarpma gibi Türk müziği süslemelerine yönelik bir ses alıştırmasının öğretmen sesi ile gösterip yaptırma tekniği kullanılarak Türk müziği çalgısı eşliğinde öğrencilere yaptırılması - Eserin başlangıç ve bitiş yerlerinin belirtilmesi (Eserin akışı hakkında bilgi verilmesi) - Eserin solfejnin bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılması (Eserin bazı bölümlerinin, eser içerisindeki makamsal analiz, tema, motif gibi öğelerin göz önünü alınarak lokalize edilerek çalıştırılması) - Eserin sözlerinin çalıştırılması ve varsa anlamı bilinmeyen kelimelerin açıklanması - Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri ile okunması - Eserin anlamı, duygusu ve varsa hikâyesine değinilerek yorumlanması			
Deney Sonrası	Video kayıtlarının uzmanlar tarafından değerlendirilmesi			

2.2.1. Deney İşlem Süreci

Uygulama sürecinde her iki grupta uygulanan “ortak davranışlar” belirli bir düzen içerisinde planlanmıştır. Deney grubunun koro çalışmalarında, kontrol grubundan farklı olarak;

- a) “Soluk alıştırmaları,
- b) Piyano üzerinde makamsal kromatik ses alıştırmaları (kapalı ağız, legato, non legato, staccato alıştırmalar)
- c) Makam dizisine yönelik inici-çıkıcı ses alıştırmaları,
- d) Esere yönelik ses alıştırmaları (çalıştırılacak eser içerisinde geçen nağme, çarpma gibi Türk müziği süslemelerine yönelik bir ses alıştırması),
- e) Eserin, eser içerisindeki makamsal analiz ya da tema, motif gibi öğelere göre bölümlere ayrılarak çalıştırılması” şeklinde uygulamalar yapılmıştır.

Deney sürecinde yalın makamlı (rast, kürdi, hüseyini, hicaz) eserlerin kullanılması tercih edilmiş, çalıştırılan eserler Milli Eğitim Bakanlığı Mesleki ve Teknik Eğitim Genel Müdürlüğü Güzel Sanatlar Lisesi 9668504.1677001.12254648 sayılı 2019 tarihli Türk Sanat Müziği koro ve Türk Halk Müziği koro ders kitaplarından seçilmiştir. .

Tablo 3

Kontrol ve Deney Gruplarına Çalıştırılan Eserler ve Eserlerin Haftalık Çalışma Süreleri

Hafta	Süre	Kontrol Grubu	Deney Grubu
		Eserler	
1	70dk.	Asude Fikrim Avarelendi	Asude Fikrim Avarelendi
2	70dk.	Asude Fikrim Avarelendi	Asude Fikrim Avarelendi
3	70dk.	Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok	Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok
4	70dk.	Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok	Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok
5	70dk.	Galata’da Yanar Gazlar	Galata’da Yanar Gazlar
6	70dk.	Galata’da Yanar Gazlar	Galata’da Yanar Gazlar
7	70dk.	Alaydım Elin Elime	Alaydım Elin Elime
8	70dk.	Alaydım Elin Elime	Alaydım Elin Elime

2.2.1.1. Kontrol Grubu Ders Planı

Hafta:1

Tarih: 25 Kasım 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Asude Fikrim Avarelendi

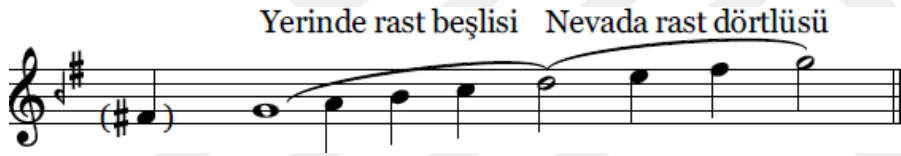
Ses aralığı: La karar- 4 ses üzerinden

Makamı: Rast

Usl: Türk aksağı

Ders Akışı:

- Eserin makamı hakkında bilgi verilir.

- Eserin usulü öğretilir.
- Makamın seyri bir ut ile duyurulur.
- Eserin başlangıç ve bitiş yerleri belirtilir (Eserin akışı hakkında bilgi verilir).
- Eserin notası bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılır ve eserin deşifresi tamamlanır.

Hafta: 2

Tarih: 2 Aralık 2019

Süre:70 dk.

Konu: Eser yorumlama

- Eserin solfeji öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Eserin sözleri şiir şeklinde bir ya da birkaç öğrenciye okutturulur.

“ Asude fikrim avarelendi

Canan elinden dil yarelendi

Derd-ü elemden bi-çarelendi

Canan elinden dil yarelendi “

- Anlamı bilinmeyen kelime varsa açıklanır.

Asude: Üzüntü ve sıkıntılardan uzak, sessiz, dingin

Avare: Başboş

Yarelenmek: Yaralanmak, parçalanmak

Derd-ü elem: Elem derdi

Bi-çare: Çaresiz

- Eserin sözleri çalıştırılır.
- Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri belirtilir.
- Eserin anlamına değinilir.

“Sakin düşüncelerim avare oldu. Kalbim sevdaya düştü. Elem derdinden çaresiz kaldım ve kalbim yaralandı, parçalandı.” Şarkı umutsuz bir aşkı anlatır.

- Eser anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.

Hafta:3

Tarih: 9 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok

Ses aralığı: (La karar- 5 ses üzerinden)

Makamı: Kürdi

Usl: Sofyan

Ders Akışı:

- Eserin makamı hakkında bilgi verilir.

- 38

- Eserin anlamına değinilir.
- Eser anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.

Hafta: 5

Tarih: 23 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Galata'da Yanar Gazlar

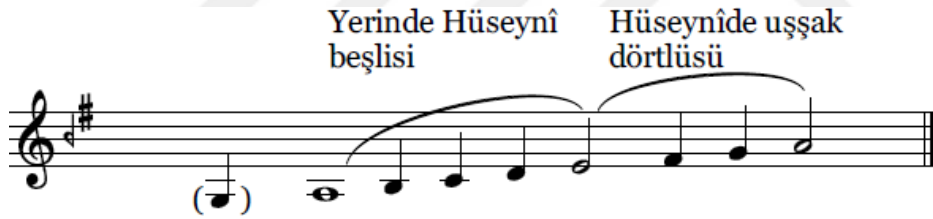
Ses aralığı: (Do hüseyni)

Makamı: Hüseyni

Ölçü: 4/4 'lük

Ders Akışı:

- Türkünün makamı hakkında bilgi verilir.

- Makamın seyri bir bağlama ile duyurulur.
- Türkünün başlangıç ve bitiş yerleri belirtilir (Eserin akışı hakkında bilgi verilir).
- Türkünün notası bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılır ve eserin deşifresi tamamlanır.

Hafta: 6

Tarih: 30 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser yorumlama

- Türkünün solfeji öğrenciler tarafından seslendirilir.

- Türkünün sözleri şiir şeklinde bir ya da birkaç öğrenciye okutturulur.

“Galata'da yanar gazlar

Sıra sıradır balozlar

İçinde oynayan kızlar

Amani Zehra Hanım

Gel penceriye

Aman aman aman

Canım aman aman

Gel penceriye

Galata'da güzel çoktur

Güzellerde vefa yoktur

Al yanayın bana koktur

Nakarat .”

- Anlamı bilinmeyen kelime varsa açıklanır.

Baloz: Eskiden İstanbul Kumkapı civarında Rum meyhanelerine verilen ad.

- Türkünün sözleri çalıştırılır.
- Türkünün söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri belirtilir.
- Türkünün anlamına değinilir.
- Türkü anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.

Hafta: 7

Tarih: 6 Ocak 2020

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Alaydım Elin Elime

Ses aralığı: (Do Hicaz)

Makamı: Hicaz

Ölçü: 4/4 'lük

Ders Akışı:

- Türkünün makamı hakkında bilgi verilir.

Hicaz dörtlüsü Nevada Rast beşlisi

- Makamın seyri bir bağlama ile duyurulur.
- Türkünün başlangıç ve bitiş yerleri belirtilir (Eserin akışı hakkında bilgi verilir).
- Türkünün notası bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılır ve eserin deşifresi tamamlanır.

Hafta 8:

Tarih: 13 Ocak 2020

Süre:70 dk.

Konu: Eser yorumlama

- Türkünün solfeji öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Türkünün sözleri şiir şeklinde bir ya da birkaç öğrenciye okutturulur.

“Alaydım elin elime

Varaydım baban evine

Kurbanam dudu diline

Kurbanın olam yar senin

Hayranın olam yar senin

Başına örtmüş valalar

Yüreğim başı paralar

Korkaram seni alalar

Kurbanın olam yar senin

Hayranın olam yar senin “

- Anlamı bilinmeyen kelime varsa açıklanır.

Vala: İpekli başörtüsü

Korharam: Korkarım

Paralar: Parçalanır

- Türkünün sözleri çalıştırılır.
- Türkünün söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri belirtilir.
- Türkünün anlamına değinilir.
- Türkü anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.

2.2.1.1.1. Kontrol Grubu Eser Notaları

ASUDE FİKRİM AVARELENDİ

Usulü : Türk Aksağı
Makamı : Rast

Beste : Hafız Yusuf Efendi
Güfte : Anonim

A SU DE FİK RİM A VA RE LEN Dİ

CA NAN E LİN DEN DİL YA RE LEN Dİ

CA NAN E LİN DEN DİL YA RE LEN Dİ DER DÜ E

LEM DEN Bİ ÇA RE LEN Dİ DER DÜ E

LEM DEN Bİ ÇA RE LEN Dİ

ARASAZ

ARTIK YEŞERECEK BİR DALIM YOK

Uslü : Sofyan
Makam : Kürdi

Beste : Necdet Tokatlıoğlu
Güfte : Türkan Ateş

GİRİŞ SAZI

AR TIK 3 YE ŞE RE CEK BİR DA LIM YOK YAĞ MUR LAR YAĞ SA DA HOŞ

SAZ

YAĞ MA SA DA (SAZ)

1 2 ÜÇ GÜN LÜK ÖM RÜ MÜ

BİR GÜN DE Yİ TİR DİM (SAZ) YA RIN LAR OL SA DA HOŞ OL MA SA DA

(SAZ)

PAY DOS (SAZ) MUT LU LU ĞA PAY DOS AR TIK KA DE RİM

GÜL SE DE HOŞ GÜL ME SE DE (SAZ)

1 2

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T R T REPERTUAR No : 45
İNCELEME TARİHİ : 28. 1. 1973
2. İNCELEME TARİHİ : 1990

YÖRE
ŞANLIURFA
KAYNAK KİŞİ
MAHMET GÜZELGÖZ

6/8 - 72

ALAYDIM ELİN ELİME

DERLEYEN
MEHMET ÖZBEK

DERLEME TARİHİ
1983

MOTALAYAN
MEHMET ÖZBEK

The musical score is written for a saz (soprano) and a vocal melody. The key signature is one sharp (F#), and the time signature is 6/8. The score consists of seven staves of music. The first staff is the saz accompaniment, starting with a treble clef and a key signature of one sharp. The second staff is the vocal melody, starting with a treble clef and a key signature of one sharp. The lyrics are written below the vocal melody. The score includes various musical notations such as eighth notes, sixteenth notes, and rests. The lyrics are in Turkish and describe a love story.

(SAZ - - - - -)

1

2

A LAY DIM E LİN
BA ŞI NA ÖRT MÜŞ

E Lİ ME A LAY DIM E LİN
VA LA LAR BA ŞI NA ÖRT MÜŞ

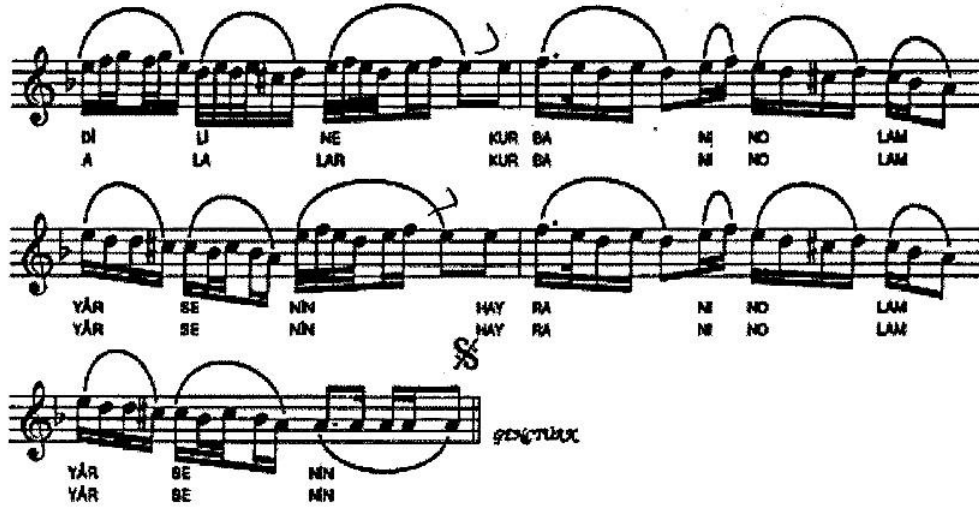
E Lİ ME VA RAY DIM BA BAN
VA LA LAR YÜ RE GİM BA ŞI

E Vİ NE VA RAY DIM BA BAN
PA RA LAR YÜ RE GİM BA ŞI

E Vİ NE KUR BA NAM DU DU
PA RA LAR KOR HA RAM SE Nİ

DI LI NE KUR BA NAM DU DU
A LA LAR KOR HA RAM SE Nİ

-2-
ALAYDIM ELİN ELİME

ALAYDIM ELİN ELİME
YARAYDIM BABAN EYİNE
KURBANAM DUDU DİLİNE

KURBANIN OLAM YÂR SENİN
HAYRANIN OLAM YÂR SENİN

BASINA ÖRTMÜŞ VALALAR
YÜRÜĞÜM BAŞI PARALAR
KORHARAM SENİ ALALAR

KURBANIN OLAM YÂR SENİN
HAYRANIN OLAM YÂR SENİN

VALA : İpekli bağ örtüsü, karp
KORHARAM : Korhanın
PARALAR : Parçaların

2.2.1.2. Deney Grubu Ders Planı

Hafta: 1

Tarih: 27 Kasım 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Asude Fikrim Avarelendi

Ses aralığı: (La karar- 4 ses üzerinden)

Makamı: Rast

Usul: Türk aksağı

- Soluk alıştırmaları yapılır.

1. Alıştırma:

(NEFES) AL 2 3 4 / TUT 2 3 4 / VER 2 3 4 5 6 7 8

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

(3'er kez tekrarlanır.)

1. Alıştırma

(Bağlı alıştırma)

AL / TUT/ VER

SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS

(Nefes bitine kadar)

3. Alıştırma:

(Staccato alıştırma)

AL / TUT/ VER

S S S S S S S S S S S

(25'e kadar sayarak)

4. Alıştırma:

Staccato + bağılı alıştırma/ Bağılı+ sataccato alıştırma)

AL/TUT/VER

_S S S S _SSSSSSSSSSSSSSSSSSSSS S S S S

SSSSSSSSSSSSSSSS S S S S S SSSSSSSSSSSSSSSSS

- Piyano eşliğinde rast makamı kromatik ses alıştırmaları yapılır.

1. Alıştırma:

m

Kapalı ağız

2. Alıştırma:

mam mam mam mam mam mam mam mam mam

3. Alıştırma:

a

4. Alıştırma:

ya ha ha ha ha ha ha

- Eserin makamı hakkında bilgi verilir.

Yerinde rast beşlisi Nevada rast dörtlüsü

- Eserin makam dizisi öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Makam dizisine yönelik ses alıştırmaları uygulanır. (çıkıcı-inici, a vokali ile)
- Makamın seyri bir ut ile duyurulur.
- Esere yönelik ses alıştırması uygulanır.

Alıştırma:

- Eserin başlangıç ve bitiş yerleri belirtilir (Eserin akışı hakkında bilgi verilir)
- Eserin solfeji bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılır.(Parça kısımları çalıştırılırken eser içerisindeki makamsal analiz göz önünü alınır.)
- Eserin notasında yazılı olmayan çarpma, ses kaydırması gibi söyleme biçimleri çalışılır ve eserin deşifresi tamamlanır.

Hafta: 2

Tarih: 4 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser yorumlama

- Eserin solfeji öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Eserin sözleri şiir şeklinde bir ya da birkaç öğrenciye okutulur.

“Asude fikrim avarelendi

Canan elinden dil yarelendi

Derd-ü elemnden bi-çarelendi

Canan elinden dil yarelendi “

- Anlamı bilinmeyen kelime varsa açıklanır.

Asude: Üzüntü ve sıkıntılardan uzak, sessiz, dingin

Avare: Başiboş

Yarelenmek: Yaralanmak, parçalanmak

Derd-ü elem: Elem derdi

Bi-çare: Çaresiz

- Eserin sözleri çalıştırılır.
- Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri belirtilir.

- Eserin anlamına değinilir.

“Sakin düşüncelerim avare oldu. Kalbim sevdaya düştü. Elem derdinden çaresiz kaldım ve kalbim yaralandı, parçalandı.” Şarkı umutsuz bir aşkı anlatır.

- Eser anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.
- Eser nota üzerinde belirtilen müzikal yorum ifadelerine göre seslendirilir.

Hafta: 3

Tarih: 11 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok

Ses aralığı: (La karar- 5 ses üzerinden)

Makamı: Kürdi

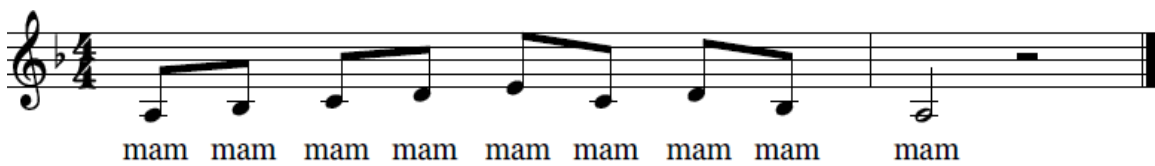
Usul: Sofyan

Ders Akışı:

- Soluk alıştırmaları yapılır
- Piyano eşliğinde kürdi makamı kromatik ses alıştırmaları yapılır.
- 1. Alıştırma:

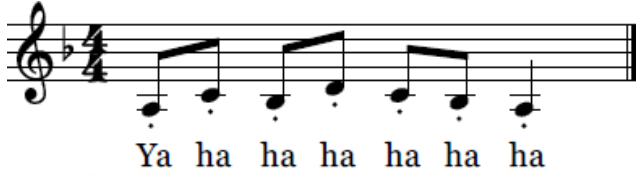
2. Alıştırma:

3.Alıştırma:

4.Alıştırma:

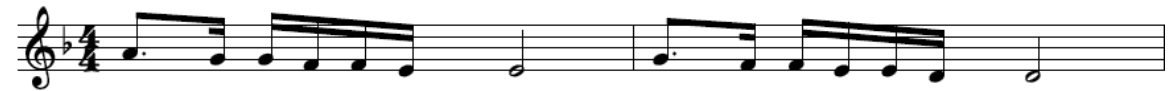
- Eserin makamı hakkında bilgi verilir.

Yerinde Kürdi dörtlüsü Nevada Buselik beşlisi

- Eserin makam dizisi öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Makam dizisine yönelik ses alıştırmaları uygulanır. (çıkıcı-inici, a vokali ile)
- Makamın seyri bir ut ile duyurulur.
- Esere yönelik ses alıştırması uygulanır.

Alıştırma

- Eserin başlangıç ve bitiş yerleri belirtilir (Eserin akışı hakkında bilgi verilir)

- Eserin solfeji bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılır. (Parça kısımları çalıştırılırken eserin form yapısı göz önünü alınır.)
- Eserin notasında yazılı olmayan söyleme biçimleri çalışılır ve eserin deşifresi tamamlanır.

Hafta: 4

Tarih: 18 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser yorumlama

- Eserin solfeji öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Eserin sözleri şiir şeklinde bir ya da birkaç öğrenciye okutulur.

“ Artık yeşerecek bir dalım yok

Yağmurlar yağsa da hoş, yağmasa da

Üç günlük ömrümü bir günde yitirdim

Yarınlar olsa da hoş olmasa da

Paydos, mutluluğa paydos artık

Kaderim gülse de hoş, gülmese de

Üç günlük ömrümü bir günde yitirdim

Yarınlar olsa da hoş olmasa da

- Anlamı bilinmeyen kelime varsa açıklanır. (Eserin sözleri günümüz Türkçesi olduğu için anlamı bilinmeyen kelime yoktur)
- Eserin sözleri çalıştırılır.
- Eserin söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri belirtilir.
- Eserin anlamına değinilir.
- Eser anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.
- Eser nota üzerinde belirtilen müzikal yorum ifadelerine göre seslendirilir.

Hafta: 5

Tarih:25 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Galata'da Yanar Gazlar

Ses aralığı: (Do Hüseyini)

Makamı: Hüseyini

Ölçü: 4/4 'lük

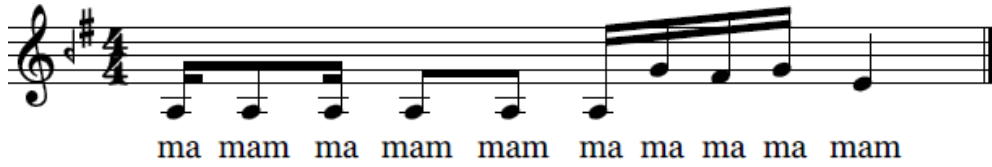
Ders Akışı:

- Soluk alıştırmaları yapılır
- Piyano eşliğinde hüseyini makamı kromatik ses alıştırmaları yapılır.

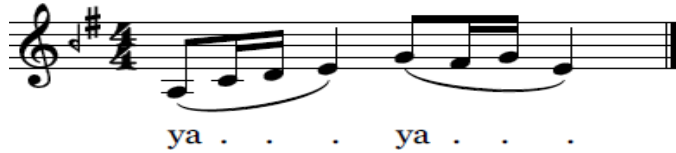
1.Alıştırma:

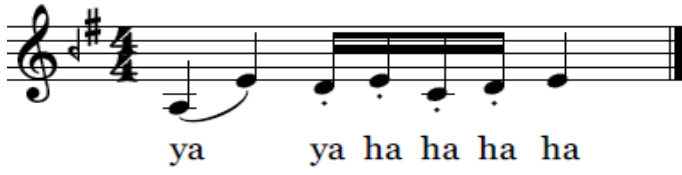
2. Alıştırma:

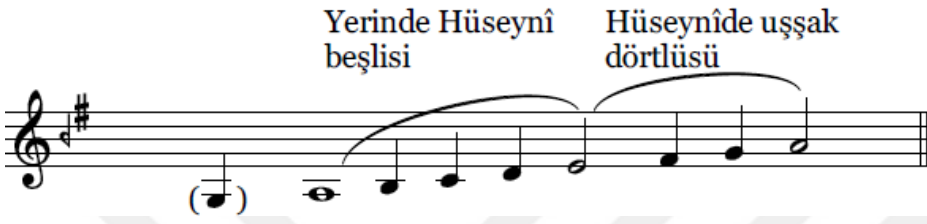
3.Alıştırma:

4. Alıştırma:

- Türkünün makamı hakkında bilgi verilir.

- Türkünün makam dizisi öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Makam dizisine yönelik ses alıştırmaları uygulanır. (çıkıcı-inici, a vokali ile)
- Makamın seyri bir bağlama ile duyurulur.
- Türküye yönelik ses alıştırması uygulanır.

Alıştırma

- Türkünün başlangıç ve bitiş yerleri belirtilir (Eserin akışı hakkında bilgi verilir)
- Türkünün solfeji bütün-parça-bütün şarkı öğretim yöntemiyle çalıştırılır. (Parça kısımları çalıştırılırken eser içerisindeki motifler göz önünü alınarak motif 1 ve motif 2 gibi kodlamalar ile çalıştırılır. Türkünün deşifresi tamamlanır.

Hafta: 6

Tarih: 31 Aralık 2019

Süre: 70 dk.

Konu: Eser yorumlama

- Türkünün solfeji öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Türkünün sözleri şiir şeklinde bir ya da birkaç öğrenciye okutulur.

“Galata'da yanar gazlar

Sıra sıradır balozlar

İçinde oynayan kızlar

Amani Zehra hanım

Gel penceriye

Aman aman aman

Canım aman aman

Gel penceriye

Galata'da güzel çoktur

Güzellerde vefa yoktur

Al yanayın bana koktur

Nakarat “

- Anlamı bilinmeyen kelime varsa açıklanır.

Baloz: Eskiden İstanbul Kumkapı civarında Rum meyhanelerine verilen ad.

- Türkünün sözleri çalıştırılır.
- Türkünün söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri belirtilir.
- Türkünün anlamına değinilir.
- Türkü anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.

Hafta: 7

Tarih:8 Ocak 2020

Süre: 70 dk.

Konu: Eser inceleme-çözümleme

Eser: Alaydım Elin Elime

Ses aralığı: (Do Hicaz)

Makamı: Hicaz

Ölçü: 4/4 'lük

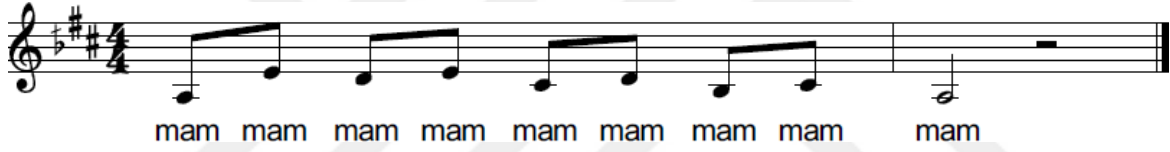
Ders Akışı:

- Soluk alıştırmaları yapılır
- Piyano eşliğinde hicaz makamı kromatik ses alıştırmaları yapılır.

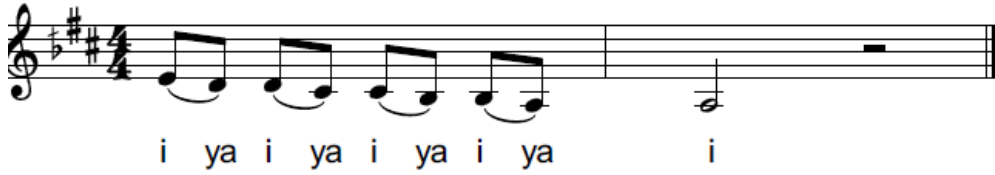
1. Alıştırma:

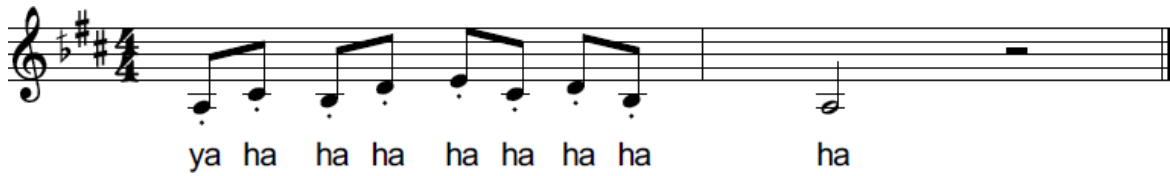
2. Alıştırma:

3. Alıştırma:

4. Alıştırma:

- Türkünün makamı hakkında bilgi verilir.

Hicaz dörtlüsü Nevada Rast beşlisi

- Türkünün makam dizisi öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Makam dizisine yönelik ses alıştırmaları uygulanır. (ıkıcı-inici, a vokali ile)
- Makamın seyri bir bağlama ile duyurulur.
- Trkye yönelik ses alıştırması uygulanır.

Alıştırma

- Türkünün başlangıç ve bitiş yerleri belirtilir (Eserin akışı hakkında bilgi verilir)
- Türkünün solfeji bütün-parça-bütün şarkı ğretim yöntemiyle çalıştırılır. (Parça kısımları çalıştırılırken eser içerisindeki motifler gz önünü alınarak motif1 ve motif 2 gibi kodlamalar ile çalıştırılır. Türkünün deşifresi tamamlanır.

Hafta: 8

Tarih: 15 Ocak 2020

Süre: 70 dk.

Konu: Eser yorumlama

- Türkünün solfeji öğrenciler tarafından seslendirilir.
- Türkünün sözleri şiir şeklinde bir ya da birkaç öğrenciye okutulur.

“Alaydım elin elime
Varaydım baban evine
Kurbanam dudu diline
Kurbanın olam yar senin
Hayranın olam yar senin
Başına örtmüş valalar
Yüreğim başı paralar
Korkaram seni alalar
Kurbanın olam yar senin
Hayranın olam yar senin “

- Anlamı bilinmeyen kelime varsa açıklanır.

Vala: İpekli başörtüsü

Korharam: Korkarım

Paralar: Parçalanır

- Türkünün sözleri çalıştırılır.
- Türkünün söz ve melodik yapısına göre nefes yerleri belirtilir.
- Türkünün anlamına değinilir.
- Türkü anlamı ve duygusuna göre yorumlanır.

2.2.1.2.1. Deney Grubu Eser Notaları

ASUDE FİKRİM AVARELENDİ

Usulü : Türk Aksağı
Makamı : Rast

Beste : Hafız Yusuf Efendi
Güfte : Anonim

mf

Segâh

A SU DE FİK RİM A VA RE LEN Dİ

(a)

5. CA NAN E LİN DEN DİL YA RE LEN Dİ

Rast

Hicaz

CA NAN E LİN DEN DİL YA RE LEN Dİ DER DÜ E

11.

14. LEM DEN Bİ ÇA RE LEN Dİ DER DÜ E

18. LEM DEN Bİ ÇA RE LEN Dİ

21. ARASAZ

Rast

25.

ARTIK YEŞERECEK BİR DALIM YOK

Usulü : Sofyan
Makam : Kürdi

Beste : Necdet Tokatlıoğlu
Güfte : Türkan Ateş

GİRİŞ SAZI

5 a (mt)

AR TIK 3 YE ŞE RE CEK BİR DA LIM YOK YAĞ MUR LAR YAĞ SA DA HOŞ

10 (SAZ)

13 1 2 % b (p)

ÜÇ GÜN LÜK ÖM RÜ MÜ

17 BİR GÜN DE Yİ TİR DİM (SAZ) YA RIN LAR OL SA DA HOŞ OL MA SA DA

22 (SAZ)

26 c (mt)

PAY DOS (SAZ) MUT LU LU ĞA PAY DOS AR TIK KA DE RİM

30 GÜL SE DE HOŞ GÜL ME SE DE (SAZ

33 1 2 %

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 45
İNCELEME TARİHİ : 26. 1. 1973
2. İNCELEME TARİHİ : 1990

YÖRE
ŞANLURİFA
KAYNAK KİŞİ
MAHMUT GÜZELGÖZ

SÜRE : 72

ALAYDIM ELİN ELİME

DERLEYEN
MEHMET ÖZBEK

DERLEME TARİHİ
1963

NOTALAYAN
MEHMET ÖZBEK

(SAZ -)

1

2

1

2

3

3

4

1

-2-
ALAYDIM ELİN ELİME

Dİ A LA NE LAR KUR BA Nİ NO LAM

YAR SE NİN HAY RA Nİ NO LAM

YAR SE NİN

ALAYDIM ELİN ELİME
VARAYDIM BABAN EVİNE
KURBANAMI DUDU DİLİNE
KURBANIN OLAM YÂR SENİN
HAYRANIN OLAM YÂR SENİN
BAŞINA ÖRTMÜŞ VALALAR
YÜREĞİM BAŞI PARALAR
KORHURAM SENİ ALALAR
KURBANIN OLAM YÂR SENİN
HAYRANIN OLAM YÂR SENİN

VALA : İpekli bağ örtüğü, krep
KORHURAM : Korkuram
PARALAR : Parçaları

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın deneysel sürecindeki çalışma grubu; 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara Güzel Sanatlar Lisesi Müzik Bölümünde okuyan 12.sınıf öğrencileridir. Bu sınıf düzeyinin çalışma grubu olarak seçilmesinin nedeni; sınıfın daha önceki eğitim yıllarında Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği teori, Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği koro ve bağlama dersleri görmüş olmaları ayrıca ergenlik ses özellikleri gösteren bu yaş grubunun alt sınıflara göre seslerinin daha gelişmiş olmasıdır. Araştırmada “sontest kontrol gruplu model” kullanılmıştır.13 öğrenci kontrol,13 öğrenci deney grubu olmak üzere toplam 26 öğrenci çalışmaya katılmıştır. Gruplar rastgele atama yöntemi ile oluşturulmuştur. Araştırmadaki uzman çalışma grubu ise mesleki müzik eğitimi veren üniversitelerdeki Geleneksel Türk Müziği koro derslerini yürüten alan uzmanları, TRT Ankara Radyosu koro şefleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı Ankara Devlet Türk Halk Müziği ve Ankara Devlet Klasik Türk Müziği Korolarını çalıştıran koro eğitimcileridir.

2.3. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada verileri elde etmek için literatür tarama, görüşme, gözlem ve deney tekniklerinde yararlanılmıştır.

Araştırmada uygulanan ğretim yönteminin oluşturulmasında uzman görüşlerine ihtiyaç duyulmuştur.“ Görüşme, kişilerden belli bir konuda duygu ve düşüncelerini alma etkinliği olarak tanımlanabilir (Sönmez ve Alacapınar, 2011,s.108). Araştırmada kullanılan görüşme formu yarı yapılandırılmıştır, 7 açık uçlu sorudan oluşmuştur. Görüşmeler yüz yüze ve ses kaydı alınarak yapılmış, 4 Türk Halk Müziği 4 Türk Sanat Müziği alan uzmanı olmak üzere 8 uzman ile gerçekleşmiştir.

Diğer yandan Güzel Sanatlar Liseleri Haftalık ğretim Programında yer alan Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği koro dersleri gözlemlenmiştir. “ Gözlem pek çok araştırmada farklı amaçlar için kullanılabilir. Genellikle araştırmaların başlangıç aşamasında, ilk hipotezi oluştırmada keşif amaçlı kullanılır. Özellikle de gözlemden diğer elde edilmiş bilgilerin desteklenmesinde ve/veya tamamlanmasında yararlanır ” (Büyüköztürk, akmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2019, s. 145). Gözlemin yapıldığı okullar Ankara İl Müdürlüğüne bağlı Ankara Güzel Sanatlar Lisesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesidir. Gözlem formu “ses eğitimi süreci”, “eser ğretim süreci” ve “ koro davranışları” başlıkları halinde açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan oluşturulmuş ve yapılandırılmıştır. Her koro 2’ şer defa olmak üzere toplamda 8 gözlem 16 saatte tamamlanmıştır. Gözlem ve görüşmeden elde edilen bulgular ışığında araştırmacı tarafından ğretim yöntemi oluşturulmuştur.

Araştırmada oluşturulan ğretim yönteminin öğrencilerin koro performansına etkilerini belirlemek için deney uygulanmıştır. “Deneyssel yöntem, dikkatle kontrol edilmiş koşullar altında, belirli bir etkiye, harekete (girdi) karşılık nasıl bir tepkinin, davranışın (ıktı) meydana geleceğini saptamaya yönelmiş bir süreçtir ” (Kaptan, 1998, s.74).

Deney süreci 8 hafta sürmüştür. Bu süreçte kontrol ve deney gruplarına 2 şarkı ve 2 trk çalıştırılmıştır. Deney uygulama sürecine ait tüm veriler video kayıtlarına alınmıştır.

2.3.1. Dereceli Performans Değerlendirme Anahtarı

Dereceli performans değerlendirme anahtarı, 8 değerlendirme ölçütü ve bu ölçütlere yönelik 4 düzeyden oluşturulmuştur. Her bir değerlendirme ölçütü için bir düzey işaretlemeniz beklenmektedir.

Tablo 4

Dereceli Performans Değerlendirme Anahtarı (TSM)

Değerlendirme Ölçütleri	DÜZEY				PUAN	
	Zayıf (20)	Orta (40)	İyi (60)	Çok iyi (80)	A	B
Koronun esere hakimiyeti	Koro, eserin notasyonundan emin değil.	Koro esere kısmen hakim	Koro esere olabildiğince hakim	Koro esere hakim, eserin tamamı doğru seslendiriliyor.		
Koroda Entonasyon	Eserin büyük bir bölümü doğru entonasyonla seslendirilmiyor.	Eserin yarıya yakın bir bölümü doğru entonasyonla seslendiriliyor.	Eserin büyük çoğunluğu doğru entonasyonla seslendiriliyor.	Eserin tamamı doğru entonasyonla seslendiriliyor.		
Koroda Fonasyon	Eser genel olarak yumuşak fonasyon ile seslendirilmiyor.	Bazı seslerde (tiz ya da peslerde)koronun zorlandığı gözlemleniyor.	Eser olabildiğince yumuşak seslendiriliyor.	Eserdeki tüm sesler aynı kalitede yumuşak seslendiriliyor.		
Koroda Solunum	Eser seslendirilirken doğru duruş ve soluk denetimi sağlanmıyor.	Eser seslendirirken soluk denetimi kısmen sağlanıyor.	Eser,belirtilen nefes yerlerine uyulmadan olabildiğince soluk denetimiyle seslendiriliyor.	Eser, belirtilen nefes yerlerine uygun olarak denetimli soluk desteği ile seslendiriliyor.		
Koroda Rezonans	Eser seslendirilirken öğretilen rezonans bölgeleri kullanılmıyor.	Eser rezonans bölgeleri kısmen kullanılarak seslendiriliyor.	Eser rezonans bölgeleri olabildiğince kullanılarak seslendiriliyor	Eser tüm rezonans bölgeleri kullanılarak seslendiriliyor.		
Koroda Artikülasyon	Eser seslendirilirken bazı sözler anlaşılmıyor.	Eserdeki kelimeler anlaşılır seslendirilirken bazı ünlü ve ünsüzlerin doğru artiküle edilmediği gözlemleniyor.	Doğru artikülasyon ve artikülasyonda birliktelik olabildiğince sağlanıyor.	Eserin tamamı doğru ve bütüncül şekilde artiküle edilerek seslendiriliyor.		
Koroda üslup	Eser genel olarak Türk müziği üslubuna göre seslendirilmiyor.	Eser kısmen Türk müziği üslubuna göre seslendiriliyor.	Eserdeki geleneksel Türk müziği süslemeleri ve müzikal dinamikler olabildiğince doğru	Eserdeki geleneksel Türk müziği süslemeleri ve müzikal dinamikler		

			seslendiriliyor.	tamamen doğru seslendiriliyor.
Koroda homojenlik	Koroda homojenlik ve tını bütünlüğü sağlanmıyor.	Korodaki ses renkleri kısmen kaynaşmış duyuluyor.	Korodaki ses renkleri olabildiğince kaynaşmış duyuluyor.	Eserin tamamı homojen bir şekilde seslendiriliyor.

Tablo 5

Dereceli Performans Değerlendirme Anahtarı (THM)

Değerlendirme Ölçütleri	DÜZEY				PUAN	
	Zayıf (20)	Orta (40)	İyi (60)	Çok iyi (80)	A	B
Koronun esere hakimiyeti (Notasyonu doğru okuma)	Koro, türkünün notasyonundan emin değil.	Koro türküye kısmen hakim	Koro türküye olabildiğince hakim	Koro türküye hakim, türkünün tamamı doğru seslendiriliyor.		
Koroda Entonasyon	Türkünün büyük bir bölümü doğru entonasyonla seslendirilmiyor.	Türkünün yarıya yakın bir bölümü doğru entonasyonla seslendiriliyor.	Türkünün büyük çoğunluğu doğru entonasyonla seslendiriliyor.	Türkünün tamamı doğru entonasyonla seslendiriliyor.		
Koroda Fonasyon	Türkü genel olarak yumuşak fonasyon ile seslendirilmiyor.	Bazı seslerde (tiz ya da peslerde)koronun zorlandığı gözlemleniyor.	Türkü olabildiğince yumuşak seslendiriliyor.	Türküdeki tüm sesler aynı kalitede yumuşak seslendiriliyor.		
Koroda Solunum	Türkü seslendirilirken doğru duruş ve soluk denetimi sağlanmıyor.	Türkü seslendirirken soluk denetimi kısmen sağlanıyor.	Türkü, belirtilen nefes yerlerine uyulmadan olabildiğince soluk denetimiyle seslendiriliyor	Türkü, belirtilen nefes yerlerine uygun olarak denetimli soluk desteği ile seslendiriliyor.		
Koroda Rezonans	Türkü seslendirilirken öğretilen rezonans bölgeleri kullanılmıyor.	Türkü rezonans bölgeleri kısmen kullanılarak seslendiriliyor.	Türkü rezonans bölgeleri olabildiğince kullanılarak seslendiriliyor	Türkü tüm rezonans bölgeleri kullanılarak seslendiriliyor.		
Koroda Artikülasyon	Türkünün sözleri anlaşılır seslendirilmiyor.	Türküdeki kelimeler anlaşılır seslendirilirken bazı ünlü ve ünsüzlerin doğru artiküle edilmediği gözlemleniyor.	Doğru artikülasyon ve artikülasyonda birliktelik olabildiğince sağlanıyor.	Türkünün tamamı doğru ve bütüncül şekilde artiküle edilerek seslendiriliyor.		
Koroda üslup	Türkü genel olarak Türk Halk Müziği üslubuna göre seslendirilmiyor	Türkü kısmen Türk Halk müziği üslubuna göre seslendiriliyor.	Türküdeki süslemeler, yöresel söyleme biçimi ve şive özellikleri olabildiğince doğru	Türküdeki süslemeler, yöresel söyleme biçimi ve şive özellikleri türkünün		

	.		seslendiriliyor.	tamamında doğru seslendiriliyor.
Koroda homojenlik	Koroda homojenlik ve tını bütünlüğü sağlanmıyor.	Korodaki ses renkleri kısmen kaynaşmış duyuluyor.	Korodaki ses renkleri olabildiğince kaynaşmış duyuluyor.	Türkünün tamamı homojen bir şekilde seslendiriliyor.

2.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmada, gözlem ve görüşmeye yönelik nitel veriler içerik analiziyle elde edilmiştir. İçerik analizi, kelime, kavram veya kavram gruplarına anlamlı kod matrisi uygulayarak veri azaltılmasına yardımcı olan bir tekniktir (Patton, 2014). Verilerin analizinde tümevarımcı bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu kapsamda, araştırmacının verilerle etkileşimleri sonucunda çeşitli kodlar üretilmiştir. Daha sonra bu kodlar anlamlı temalarla birleştirilmiştir. Araştırmanın nitel verilerinin analizinde, verinin sistematik olarak işlenmesini ve yorumlanmasını sağlayan NVivo programından yararlanılmıştır.

Deneyssel çalışmanın verileri, nicel bir yaklaşımla analiz edilmiştir. Deney sürecinde kontrol ve deney gruplarının performansları, 5 Türk Halk Müziği ve 5 Türk Sanat Müziği uzmanı olmak üzere 10 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Uzman değerlendirmeleri, “Dereceli Puanlama Anahtarı (Rubrik)” aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Her bir rubrik, çeşitli ölçütlerden meydana gelmiştir. Bu doğrultuda ses tekniği ve koro davranışlarından oluşan sekiz ölçüt belirlenmiştir. Uzmanların daha nesnel ve güvenilir değerlendirmeler yapması için rubrikte bu ölçütlere ilişkin açıklamalar ve betimlemeler yapılmıştır. Rubriklerin değerlendirilmesinde her bir ölçüt düzeyinde puan aralıkları tanımlanmıştır. Buna göre rubrikten alınabilecek toplam puan 640 olarak belirlenmiştir.

Uzman değerlendirmelerinden sonra deney ve kontrol gruplarının performansları arasındaki istatistiksel farkı analiz etmek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda uzman değerlendirmeleri ilk olarak Microsoft Excel programına işlenmiştir. Daha sonra bu veriler, SPSS paket programında analiz edilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak programda bir data seti oluşturulmuştur. Data seti, kayıp veri, yanlış veya hatalı kodlama açısından incelenmiştir. Gerekli inceleme ve düzeltmeler yapıldıktan sonra veri analize hazır hale getirilmiştir. Daha sonra deney ve kontrol gruplarının performansları arasındaki fark analiz edilmiştir. Dolayısıyla nonparametrik bir test olan “Mann Whitney U” testi uygulanmıştır. Sıra ortalamaları, sıra toplamaları ve U değerleri hesaplanmıştır. Anlamlılık hesaplamasında. 05 anlamlılık değeri kullanılmıştır.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, çalışmada elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1. Güzel Sanatlar Liselerinde Geleneksel Türk Müziği Koro Eğitiminin Uygulanmasına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda ders gözlemlerine dayalı olarak ortaya çıkan tema ve kategoriler Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 6

Ders Gözlemlerine İlişkin Temalar ve Kategoriler

Temalar	Kategoriler
1. Ses Eğitimi	1.Nefes ve ses alıştırmaları
	2.Fonasyon
	3.Artikülasyon
	4.Rezonans
2. Koro Davranışları	1.Koroda davranış kültürü
	2.Koroda üslup
	3.Koroda homojenlik
3. Eser	1.Eser seçimi
	2.Eser öğretim süreci
	3.Eser yorumlama

Ders gözlemlerine yönelik 3 tema ve 10 kategori ortaya çıkmıştır. Aşağıda her bir temaya ait bulgulara yer verilmiştir.

- Ses eğitimi temasına yönelik, nefes ve ses alıştırmaları, fonasyon, rezonans ve artikülasyon olmak üzere 4 kategori belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgulara göre; K1 sınıfında eser seslendirmeden önce “soluk ve ses alıştırmalarının” yapıldığı dolayısıyla “fonasyona” yönelik çalışmalarının gerçekleştiği K2, K3 ve K4 sınıflarında ise yapılmadığı, sınıflarda “rezonansı” oluşturmaya ve geliştirmeye yönelik herhangi bir çalışmanın uygulanmadığı, K1 ve K2 sınıflarında eser sözlerine yönelik “telaffuz” çalışmaları yapılırken buna karşılık K3 ve K4 sınıflarında yapılmadığı belirlenmiştir. Ortaya çıkan bu bulgulara göre gözlemlenen koro sınıflarında genel olarak ses eğitiminin yeterli düzeyde verilmediği söylenilebilir. Bu durum haftalık koro ders saatlerinin az olması ve ders öğretmenlerinin mezuniyet alanlarıyla ilişkilendirilebilir. Koro sınıfları ele alındığında sadece K1 sınıfında solunum ve fonasyon çalışmalarının yapılması ve ders öğretmenin ses eğitimi mezunu olması bu yorumu desteklemektedir.
- Koro davranışları temasına yönelik koroda davranış kültürü, koroda üslup, koroda homojenlik kategorileri belirlenmiştir. Bu kapsamda elde edilen bulgulara göre; öğrencilerin “koro kültürüne” uygun davranışlar sergiledikleri, “koroda üsluba” uygun seslendirme için eser üzerinde var olan nağmeler ve benzeri söyleme biçimlerinin öğrencilere kulaktan gösterip yapma tekniği ile çalıştırıldığı, “homojenliği” sağlamak için belirli teknik davranışların genellikle uygulanmadığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda sınıflarda koro davranış kültürünün geliştiği, eser yorumlamada gösterip yaptırma yönteminin koroda homojenlik açısından yeterli bir yöntem olmadığı ve homojenliği sağlamak için başka öğretim tekniklerine ihtiyaç duyulduğu görülmektedir.
- Eser temasına yönelik olarak eser seçimi, eser öğretim süreci, eser yorumlama olmak üzere üç kategori belirlenmiştir.

Gözlem sırasında çalıştırılan eserlerin; ses aralığı, makamı, usulü-ölçüsü ve dil özellikleri belirlenmiştir. Aşağıda bu eserlerin özelliklerine yer verilmiştir.

Tablo 7

Gözlem Sırasında Koro Sınıflarında Çalışılan Eserler

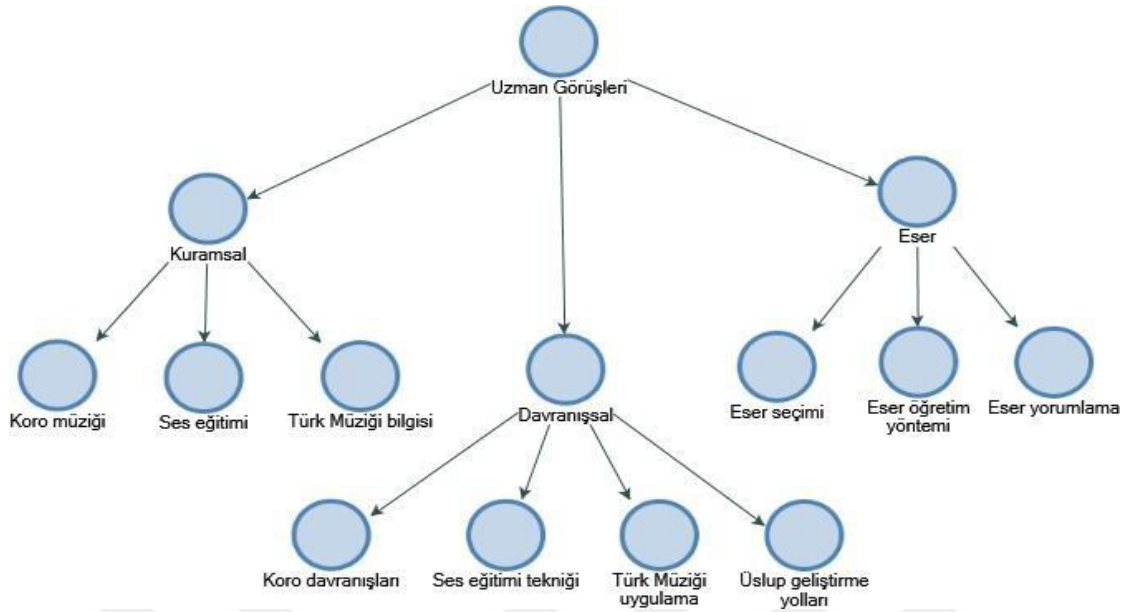
Sınıflar	Eserin Adı	Ses Aralığı	Makam	Usul-Ölçü	Dil Özellikleri
K1	Bilmem ki Nedendir, Bana Sen Hor Bakıyorsun?"	Sol- la1 (9 ses)	Rast	Zengin semai	Günümüz Türkçesi
K2	Ayağına Giyer Üç Güllü Çorap	Do1-do2 (8 ses)	Uşşak	4/4'lük	Sade
K3	Bir Kızıl Goncaya Benzer Dudağın	Sol –sib2 (10 ses)	Muhayyerkürdî	Düyek	Günümüz Türkçesi
K4	Tevekte Üzüm Kara	Do1-do2 (8 ses)	Hüseyni	2/4'lük	Sade

Görüldüğü üzere eser ses aralıklarının 10 sesi geçmediği belirlenmiştir. Bunun nedeni lise yaş grubunun ergenliğe bağlı olarak ses değişimi özellikleri göstermiş olmasıdır. Eserlerin dil özelliklerinin sade olduğu ve K3 sınıfı hariç çalışılan eser makamlarının yalın olduğu tespit edilmiştir. Eser bulguları göz önüne alındığında, bu eserler ile uzman görüşlerine göre eser seçiminde belirlenen ölçütlerin uyduğu anlaşılmaktadır.

“Eser öğretim sürecinde”; eserlerin genel olarak sırası ile makam bilgileri, usul, bona, solfej ve sözlerin çalışılarak deşifre edildiği, “yorumlama” açısından ise eserin duygusu ve anlamına değinildiği, şarkıların notasında yazılı olmayan Türk müziği süslemelerinin seslendirilmesinde ve türkülerde prozodi açısından uyumlu olmayan 2. ve 3. sözlerin seslendirilmesinde korolardaki homojenliğinin bozulduğu gözlemlenmiştir. Bu gözlemlere dayanarak tüm sınıflarda eser öğretim sürecinin benzer şekilde gerçekleştiği görülmektedir.

3.2. Geleneksel Türk Müziğinde Ses Eğitimi İlkeleri ve Türk Müziği Üslubuna Uygun Bir Koro Eğitimi Yöntemi Oluşturmaya İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Uzman görüşlerine dayalı olarak ortaya çıkan tema ve kategoriler Şekil 3’te sunulmuştur.

Şekil 3. Uzman görüşlerine yönelik NVivo analiz çıktısı

Güzel Sanatlar Liselerinde Geleneksel Türk Müziği koro eğitimine yönelik üç tema ve on kategori ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda koro eğitiminde kuramsal boyut, davranışsal boyut ve eser olmak üzere üç ana tema ve bu temaların kategorileri belirlenmiştir.

Aşağıda araştırmaya katılmış olan uzmanların tema, kod ve kategorilere yönelik görüşlerinin dağılımları gösterilmiştir

Tablo 8

Kod Kategori ve Temalara İlişkin Uzman Görüşlerinin Dağılımları

Temalar	Kategori	Kodlar	Uzmanlar								Frekans
			K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	
Kuramsal Boyut	1. Koro müziği	1. Koro müziğine ilişkin temel bilgiler			X						%1
	2. Ses eğitimi	1. Ses sağlığı		X			X	X			%3
		2. Sesin oluşumu		X			X				%1
		3. Ses eğitiminin amacı ve önemi		X				X			%3
	3. Türk müziği bilgisi	1. Temel müzik bilgisi				X			X		%2
		2. Geleneksel Türk Müziği ve nazariyatı	X			X		X	X	X	%7
Davranışsal Boyut	1. Koro davranışları	1. Grup bilinci	X		X	X		X		X	%5
		2. Sahne davranışları	X	X				X		X	%4
		3. Homojenlik/Bütüncül icra	X	X	X	X	X	X	X	X	%21
		4. Koroda üslup	X	X	X	X		X	X	X	%23

	2. Ses eğitimi tekniği	5. Koro şef orkestra uyumu			X	X					%7
		1. Vücut, nefes ve ses egzersizleri	X	X	X	X	X	X	X	X	%18
		2. Fonasyon	X	X	X	X	X		X	X	%9
		3. Rezonans			X		X		X		%3
	3. Türk müziği uygulama	4. Artikülasyon	X	X		X			X	X	%8
		1. Makamsal aralık ve dizi çalışmaları	X						X	X	%4
		1. Dinleme/Kültürel bağlam	X	X	X	X	X	X	X	X	%17
	4. Üslup geliştirme Yolları	2. Meşk	X	X	X	X	X		X	X	%8
		3. Yöntem oluşturma	X				X	X	X	X	%11
	1. Eser seçimi	1. Ses aralığı	X	X	X	X	X	X	X	X	%10
		2. Makam	X	X	X	X		X	X	X	%9
		3. Usul/Ölçü	X	X	X			X	X	X	%7
		4. Dil özellikleri	X	X	X	X			X	X	%7
		5. Koral yapıya uygun eser	X	X					X	X	%7
Eser	2. Eser öğretim yöntemi	1. Öğretmen ön hazırlık	X	X				X	X		%8
		2. Eser öğretim süreci	X	X	X	X	X	X	X	X	%11
	3. Eser yorumlama	1. Ezber		X		X		X	X		%4
		2. Eserin anlamı ve hikâyesi		X	X	X		X		X	%6
		3. Müzikal yorum ifadeleri			X	X		X	X	X	%6
		4. Duygu		X	X			X		X	%5

Aşağıda her bir temaya ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

1) Kuramsal Tema

Kuramsal tema kapsamında koro müziği, ses eğitimi, Türk müziği bilgisi olmak üzere üç kategori belirlenmiştir.

Tablo 9

Kuramsal Temaya İlişkin Ortaya Çıkan Kategori ve Kodlar

Temalar	Kategori	Kodlar	Frekans
1. Kuramsal	1. Koro müziği	1. Koro müziğine ilişkin temel bilgiler	%1
		2. Ses eğitimi	%3
	2. Ses eğitimi	1. Ses sağlığı	%3
		2. Sesin oluşumu	%1
		3. Ses eğitiminin amacı ve önemi	%3
		4. Ses eğitiminin araçları	%3
	3. Türk müziği bilgisi	1. Temel müzik bilgisi	%2
		2. Geleneksel Türk Müziği ve nazariyatı	%7

- a) “Koro müziği” kategorisi açısından “koro müziğine ilişkin temel bilgiler” (f = 1) kodu ifade edilmiştir. Bu doğrultuda K3, koro eğitimi içeriğinde koro kavramı, koronun özellikleri, türleri ve koroda beklenen davranışların neler olduğuna yönelik bilgilerin olması gerektiği yönünde görüş belirtmiştir.
- b) “Ses eğitimi ” kategorisinde “ses sağlığı” (f = 3), “sesin oluşumu” (f =1) ve “ses eğitiminin amacı ve önemi” (f = 3) kodları ortaya çıkmıştır. Buna göre K2,K5 ve K6 ses sağlığını koruma yolları hakkında öğrencilerde farkındalık yaratılmasının önemli olduğu vurgusunu yapmışlardır. Ayrıca K2 ve K5 sesin oluşumu, K2 ve K6 ise ses eğitiminin amacı ve önemine yönelik bilgilerin koro ders içeriklerinde olması gerektiğini ifade etmişlerdir.
- c) “Türk müziği bilgisi” kategorisine ilişkin “temel müzik bilgisi” (f = 2), “Geleneksel Türk Müziği ve nazariyatı” (f = 7) kodları belirlenmiştir. Uzmanların çoğunluğu, koristlerin Geleneksel Türk Müziğiyle ilgili nazariyat bilgisine sahip olmalarının önemli olduğunu ifade etmiştir.

Kuramsal tema kapsamındaki bulgular ışığında; uzmanların, Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde teorik bilgilere önem verdikleri ve koristlerden bu anlamda belirli bir alt yapıya sahip olmalarını bekledikleri görülmektedir.

2) Davranışsal Tema

Davranışsal tema kapsamında, koro davranışları, ses eğitimi tekniği, Türk müziği uygulama, üslup geliştirme yolları olmak üzere dört kategori belirlenmiştir.

Tablo 10

Davranışsal Temaya İlişkin Bulgular

Temalar	Kategori	Kodlar	Frekans
2.Davranışsal	1. Koro davranışları	1. Grup bilinci	%5
		2. Sahne davranışları	%4
		3. Homojenlik/Bütüncül icra	%21
		4. Koroda üslup	%23
		5. Koro şef orkestra uyumu	%7
	2. Ses eğitimi tekniği	1. Vücut, nefes ve ses egzersizleri	%18
		2. Fonasyon	%9
		3. Rezonans	%3
		4. Artikülasyon	%8
	3. Türk müziği uygulama	1. Makamsal aralık ve dizi çalışmaları	%4
	4. Üslup geliştirme yolları	1. Dinleme/Kültürel bağlam	%17
		2. Meşk	%8
		3. Yöntem oluşturma	%11

a) “Koro davranışları” kategorisinde “grup bilinci” (f = 5), “sahne davranışları” (f = 4) , “homojenlik/bütüncül İcra” (f = 21), “koroda üslup” (f = 23), “ koro şef orkestra uyumu” (f = 7) kodları ortaya çıkmıştır.

- “Grup bilincine” yönelik olarak K1 ve K3 koroda geliştirilmesi gereken temel davranışların paylaşmak, birlikte iş üretebilmek, saygı, sorumluluk ve grup bilinci olduğuna değinmişlerdir. Diğer yandan K6 ve K2 görsel olarak; kıyafet, duruş, dosya tutuş, sahneye çıkış, sahneden çıkış birlikteliği gibi sahne davranışlarının geliştirilmesi gerektiği şeklinde görüş belirtmişlerdir.
- “Homojenlik/Bütüncül icraya” yönelik olarak homojenliğin sağlanmasında; fonasyonda uyum, volümde birliktelik, aynı anda soluk alıp verme, hançere hareketlerinin her korist tarafından aynı anda aynı şekilde uygulanması, artikülasyonda birliktelik, yorumda birliktelik, ses renklerinin birbirine yaklaştırılması şeklinde görüşler ortaya çıkmıştır.
- “Koroda üslup” koduyla ilgili olarak uzmanlar Türk Halk Müziğinde yöresel söyleme biçimleri ve yöresel ağızlara uygun seslendirmenin Türk Sanat Müziğinde ise klasik üsluba uygun seslendirmenin önemli olduğunu belirtmişler ve ses eğitiminin bu söyleme biçimlerine göre uygulanması gerektiğini ifade etmişlerdir.
- “Koro şef orkestra uyumu” açısından 2 uzman şefin görev ve yetkilerinin neler olduğu konusunda koristlerin bilgilendirilmesi gerektiği, şef hareketleri ile orkestra ve koro icrasının uyumlu olmasının önemli olduğunu vurgulamıştır.

Koro davranışlarına yönelik bulgular doğrultusunda; koroda hedeflenen davranışların hem görsel hem de müzikal açıdan bütünlük arz etmesi gerektiği ve koral müziğin oluşmasında bu birlikteliğin temel esas olarak ele alındığı görülmektedir. Ayrıca ses eğitiminin Türk müziği seslendirme özelliklerine uygun şekilde verilmesinin üslup açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır.

b) Ses eğitimi tekniği kategorisinde “ vücut, nefes ve ses egzersizleri (f = 18)”, “fonasyon (f = 9)”, “ rezonans (f = 3)”, “ artikülasyon (f = 8)” kodları ortaya çıkmıştır.

- “Vücut, nefes ve ses egzersizleri” yönelik olarak uzmanlar doğru soluk alıp verme alışkanlıklarının kazandırılması, ses ısıtma egzersizlerinin mutlaka uygulanması ve ses eğitiminin temel tekniklerinden faydalanılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca ses eğitiminin temel tekniklerinden yararlandıktan sonra Türk müziği

üslubuna yönelenilmesi gerektiği ve şan eğitiminin Türk müziğinde tam olarak karşılık bulmadığı yönünde ortak görüş beyan etmişlerdir. Koro çalışmalarında uygulanacak ses ısıtma alıştırmalarının yapısı ve alıştırmalara hangi çalgının eşlik edeceği konusunda farklı görüşler sunmuşlardır. Tablo 9’da bu görüşlere yer verilmiştir.

Tablo 11

Ses Alıştırmalarında Kullanılacak Dizi ve Eşlik Çalgısına İlişkin Uzman Görüşleri

Uzman	Ses Dizisi	Eşlik Çalgısı
K1	Makamsal	Başlangıçta piyano daha sonra bağlama
K2	Tonal	Bağlama
K3	Tonal	Piyano
K4	Makamsal	X
K5	X	Piyano ya da perdeli bir Türk müziği çalgısı
K6	Tonal	Öncelikli olarak piyano yoksa perdeli bir çalgı
K7	Tonal ya da makamsal	Piyano, tambur, kanun
K8	Tonal ya da makamsal	Perdeli Türk müziği çalgısı

K1 ve K4 ses alıştırmalarının makamsal dizide olmasını uygun bulurken K2,K3,K6 tonal diziyi uygun görmüşlerdir. K5 görüş belirtmemiş, K7 ve K8 ise ses alıştırmalarında kullanılacak dizinin makamsal ya da tonal olabileceğini belirtmişlerdir.

- “Fonasyon” açısından koroda ses eğitiminin temel amacının yumuşak fonasyon gerçekleştirmek olduğu belirtilmiştir.
- “Rezonansa” ilişkin olarak 3 uzman Klasik Türk Müziğinde rezonans kullanımının önemli olduğunu belirtmiştir. Bunun nedeni tiz seslerde rezonans kullanımı sayesinde sesin forse edilmeden yumuşak fonasyon oluşturulması olarak açıklanmıştır. Buna karşılık K2 Türk Halk Müziğinde kafa sesinden ziyade göğüs sesi kullanıldığını ifade etmiştir.
- “Artikülasyona” yönelik olarak vokal çalışmalarının yapılması ve koroda artikülasyon birlikteliğinin önemli olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca Klasik Türk Müziğinde kelimelerin doğru telaffuz edilmesinin, halk müziğinde ise yöresel dil özelliklerine göre seslendirmenin önemli olduğu belirtilmiştir.

Ses eğitimi tekniği kapsamındaki bulgular ışığında uzmanların koro eğitiminde hem ses sağlığı, hem esere hâkimiyet hem de üslup açısından ses eğitiminin temel tekniklerinden yararlanılmasını önemli buldukları görülmektedir.

- c) “Türk müziği uygulama” kategorisi açısından 3 uzman koro çalışmalarında “makamsal dizi ve aralık çalışmalarının(f=4)” yapılabileceğini ifade etmişlerdir. Belirtilen bu çalışmalardaki amacın; öğrencilerin teorik açıdan edindikleri bilgileri uygulamalı davranışlara dönüştürerek pekiştirilmesinin sağlanması, Türk müziğine yönelik müziksel işitme ve okumanın geliştirilmesi ve üslup çalışmalarının desteklemesi olduğu düşünülmektedir.
- d) Üslup geliştirme çalışmaları kategorisine yönelik “ dinleme/ kültürel bağlam (f = 17)”, “meşk (f = 8)” ve “yöntem oluşturma” (f = 11)” kodları belirlenmiştir.
- “Dinleme/ kültürel bağlama” yönelik olarak kişinin yetiştiği bölgedeki kültürel öğeler ile yoğrulması ve o bölgedeki müziklere aşina olması, usta çırak ilişkisi olarak tabir edilen” meşkin” ve çalışılan eser sayısının, Geleneksel Türk Müziğinde üslup geliştirmek için oldukça önemli unsurlar olduğunu belirtilmiştir. Bu görüşlerin dışında üslup geliştirmek için 5 uzman “yeni yöntemlerin oluşturulabileceğini”, bunun için makamsal ses alıştırmaları ve etütlerin çalışılabileceğini vurgulamışlardır.

Üslup konusunda yapılan yorumlara bakıldığında; üslup geliştirmede kişinin yetiştiği coğrafi bölgenin ve o yörenin kültürel özelliklerinin, bu kültürel özelliklere göre şekillenen müziğin, dinleme, söyleme ve çalma açısından Türk müziği ile yoğrulmanın ve meşk usulünün önemli olduğu görülmektedir. Diğer yandan bunlara ek olarak mesleki eğitim bağlamında koroda üslup geliştirmeye ilişkin yeni çalışmaların ve öğretim yöntemlerinin oluşturulması ve uygulanması konusundaki görüşler dikkate değerdir.

3) Eser Teması

Eser teması kapsamında eser seçimi, eser öğretim yöntemi, eser yorumlama olmak üzere üç kategori belirlenmiştir.

Tablo 12

Eser Temasına İlişkin Bulgular

Temalar	Kategori	Kodlar	Frekans
3. Eser	1. Eser seçimi	1. Ses aralığı	%10
		2. Makam	%9
		3. Usul – ölçü	%7
		4. Dil özellikleri	%7
		5. Koral yapıya uygun eser	%7
	2. Eser öğretim yöntemi	1. Öğretmen ön hazırlık	%8
		2. Eser öğretim süreci	%11
	3. Eser yorumlama	1. Ezber	%4
		2. Eserin anlamı ve hikâyesi	%6
		3. Müzikal yorum ifadeleri	%6
		4. Duygu	%5

- a) Eser seçimi kategorisine yönelik “ses aralığı (f= 10)”, “makam” (f= 9), “ usul - ölçü(f= 7), “dil özellikleri (f= 7), “koral yapıya uygun eser” (f= 7) kodları ortaya çıkmıştır.
- “Eser seçimine” yönelik olarak lise öğrencilerine, 10 ses aralığını geçmeyen, daha çok yalın makamlı, yoğun nağme ya da şive özellikleri olmayan sade ve koral yapıya uygun eserlerin çalıştırılması gerektiği ifade edilmiştir. Aşağıdaki tabloda Güzel Sanatlar Liseleri koro eğitiminde eser seçimine yönelik ölçütlere yer verilmiştir.

Tablo 13

Uzman Görüşlerine Göre Eser Seçiminde Ölçütler

UZMAN	Ses Aralığı	Makam	Usul – Ölçü	Dil Özellikleri	Koral Yapıya Uygunluk
K1	9-10 ses aralığını geçmeyen türküler	Çargâh, buselik, kürdi, hicaz, segah gibi makamlar	2,3,4,5,6,7,8,9, 10 zamanlı	Eğitim müziğine uygun konu içerikli türküler	Yöresel lehçe özelliği yoğun olmayan eserler
K2	1 oktav içerisinde, orta tonlarda, tiz ve peslere çarpıp geçen yapıdaki eserler	Sınırlama yok	Sınırlandırma yok	Sözleri anlaşılır, ağırlıklı yapıda olmayan, aşk sevgi konulu türküler	Yöresel lehçe özelliği yoğun olmayan eserler
K3	9-10 ses aralığını geçmeyen eserler	Basit düzeyde eserler üzerinden yalın ve birleşik makamlar	2,3,4,5,6,7,8,9, 10zamanlı	Günümüz Türkçesiyle yazılmış eserler	X
K4	Çok tiz ve çok pesi olmayan asgari düzeyde herkesin okuyabileceği ses aralığında olan eserler	Yalın, birleşik, göçürülmüş makamlar	X	Güncel ve sözleri anlaşılır eserler	X
K5	Çok fazla tizi ve pesi olmayan orta tonları olan eserler	x	X	X	X
K6	Ses sınırı fazla geniş olamayan orta seslerin olduğu eserler	Yalın makamlar (Buselik, kürdi, rast, hüseyini, uşşak, hicaz vb.)	2, 3, 4, 5, 6, zamanlı	X	X
K7	Koroda herkesin söyleyebileceği düzeyde ses aralığı olan eserler	Hicaz, nihavent, rast, kürdi makamı gibi kulaklarının aşına olduğu makamlar	Basit ölçüler	Sözleri kolay anlaşılan günümüz Türkçesiyle yazılmış eserler	Yoğun nağme özelliği olmayan sade eserler
K8	1 oktavı geçmeyen seviyeye göre 12.sınıflarda en fazla 1.5 oktavlık eserler	Yalın makamlar (Çargâh, buselik, kürdi, rast, uşşak, hüseyini vb.)	Basit ölçüler	Sözleri kolay anlaşılan günümüz Türkçesiyle yazılmış eserler Sevgi aşk konulu şarkılar	Yoğun nağme özelliği olmayan eserler

Bu bulgulardan yola çıkarak uzmanların ergenlik dönemine bağlı olarak ses değişimi özellikleri gösteren lise düzeyindeki öğrenciler için eser ses aralıklarına önem verdikleri anlaşılmaktadır. Diğer yandan uzmanlar çalıştırılacak repertuvarın, daha çok yalın makamlı ve karmaşık yapıda olmayan usul-ölçülü eserlerden oluşturulması gerektiğini uygun bulmuşlardır. Türk müziğinin makamsal ve kuramsal açıdan çok geniş bir yelpazeye sahip olduğu düşünüldüğünde, mesleki eğitim sürecinde olan öğrencilerin lise düzeyinde Türk müziğine yönelik temellerinin ve alt yapılarının sağlamlaştırılması, ilerleyen eğitim aşamalarında öğrencilerin öğrenim zorluğu yaşamamaları açısından önemlidir. Bu nedenle uzmanların eser seçimindeki ölçütlerde daha çok yalın makam ve ölçüleri tercih ettikleri düşünülmektedir.

- b) Eser öğretim yöntemi kategorisine yönelik “ öğretmen ön hazırlık (f= 8)” ve “ eser öğretim süreci (f= 11) kodları ortaya çıkmıştır.
- “Öğretmen ön hazırlık” kategorisine yönelik olarak uzmanlar öğretmenin eseri nasıl çalıştıracığına ilişkin gerekli kurgular yapması gerektiğini ifade etmişlerdir.
 - “Eser öğretim sürecine” yönelik olarak, önce eserin usulünün kavratılması, solfej çalıştırılması ardından sözlerin ve nağmelerin çalıştırılması şeklinde görüş belirtilmiştir.
- c) Eser yorumlama kategorisine yönelik “ ezber (f= 4)”, “ eserin anlamı ve hikâyesi (f= 6), “müzikal yorum ifadeleri (f= 6)”, “ duygu (f= 5)” kodları ortaya çıkmıştır.
- K3,K4,K6 ve K7 eserlerin öğrencilere “ezberletilmesinin” yorumlama açısından önemli olduğunu, “eserin duygusu”, “anlamı ve hikâyesinin” çalıştırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.“ Müzikal yorum ifadeleri” açısından; kreşendo, dekreşendo, piyano, forte gibi nüanslar, vibrato, çarpma, makamsal müziğin gerektirdiği ses kaydırmalarının uygulanması gerektiği yönünde görüşler sunulmuştur.

Ortaya çıkan bulgulara göre; uzmanların eser öğretimi ve eser yorumlama konusunda benzer fikirde oldukları görülmektedir. Ayrıca belirtilen çalışma esasları ile gözlem yapılan sınıflardaki çalışmaların genel olarak örtüştüğü anlaşılmaktadır. Öte yandan seslendirmede birlikteliği sağlamak adına uzmanların ifade ettikleri öğretmen ön hazırlık çalışmalarının ve bu kapsamda belirtilen; notaların sadeleştirilmesi, nota ile sözlerin uyumlu görülmediği durumlarda notaların yeniden düzenlenmesi, eser notasında olmayan ancak yorumlamada var olan seslerin nota üzerinde gösterilmesi

gibi çalışmaların yapılmadığı, bu nedenle gözlemlenen sınıflarda zaman zaman bireysel yorumlama farklılıkları oluşarak homojenliğin bozulduğu anlaşılmaktadır.

3.3. “Ses tekniği” Açısından Kontrol ve Deney Gruplarının Performansına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda kontrol ve deney gruplarının ses tekniğine yönelik performans sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 14

Kontrol ve Deney Gruplarının Ses Tekniğine Yönelik Performans Sonuçları

TSM-THM Boyutlar	Grup	n **	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
1. Fonasyon	Deney	10	14,05	140,50	14.50	.006*
	Kontrol	10	6,95	69,50		
2. Solunum	Deney	10	12,80	128,00	27.00	.061
	Kontrol	10	8,20	82,00		
3. Rezonans	Deney	10	13,80	138,00	17.00	.010*
	Kontrol	10	7,20	72,00		
4. Artikülasyon	Deney	10	12,70	127,00	28.00	.088
	Kontrol	10	8,30	83,00		

* $p \leq .05$

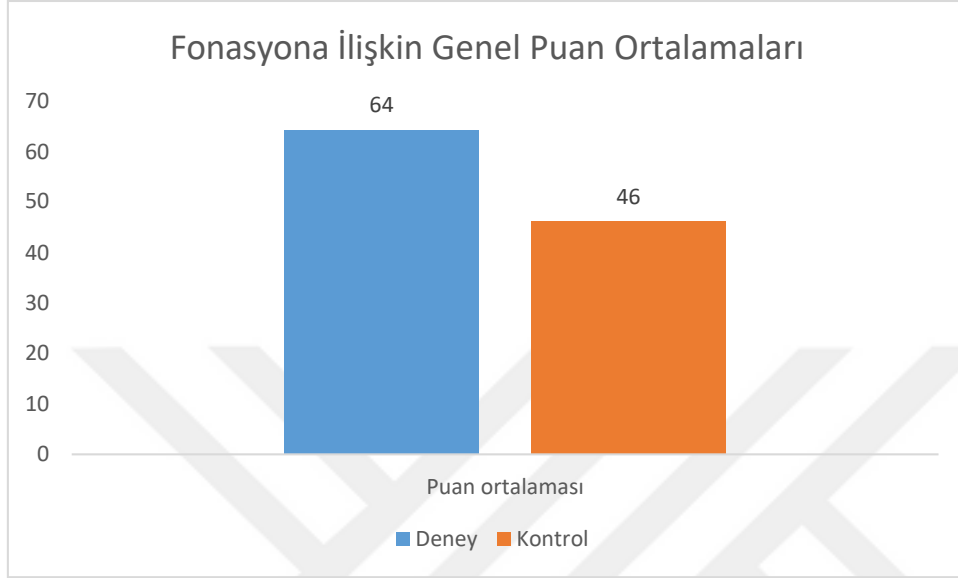
** Deneysel çalışmayı değerlendiren uzman sayısı

Tablo 12’de kontrol ve deney grubu öğrencilerinin eğitim sonrasında “ses tekniği” açısından performans sonuçlarının Mann Whitney U-Testi sonuçları sunulmuştur. Sıra ortalamaları dikkate alındığında araştırmacı tarafından geliştirilen koro eğitimini alan öğrencilerin, bu eğitimi almayan öğrencilere göre ses tekniği becerilerinin daha iyi olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre ses tekniği kapsamında her bir alt boyuta yönelik bulgular incelenmiştir.

Deneyisel çalışma sonunda kontrol ve deney grubu öğrencileri arasında fonasyon ($U = 14.50$, $p \leq .05$) ve rezonans ($U = 17.00$, $p \leq .05$) alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur.

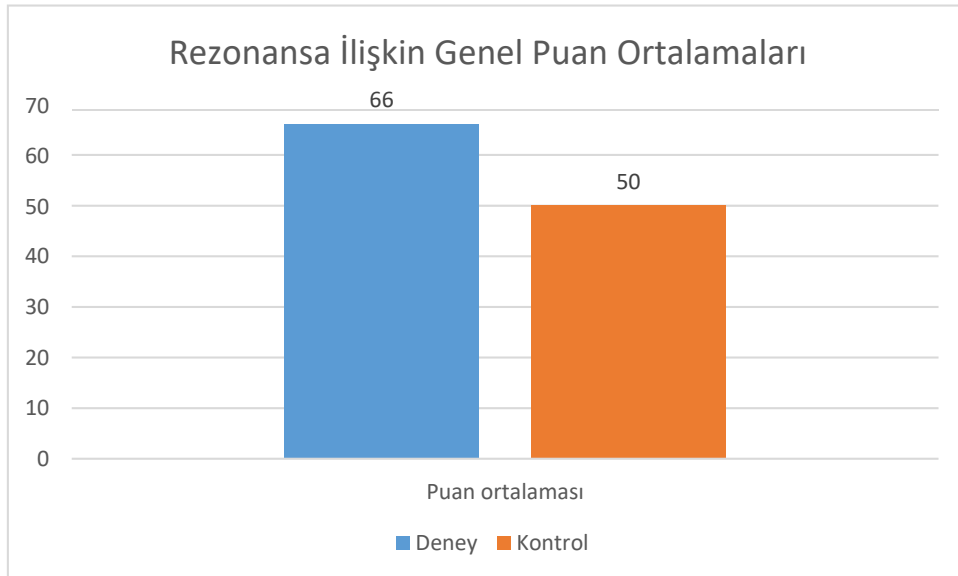
Aşağıda kontrol ve deney gruplarının fonasyon ve rezonansa ilişkin puan ortalamaları sunulmuştur.

a) Fonasyon

Şekil 4. Kontrol ve deney gruplarının fonasyona ilişkin puan ortalamaları

b) Rezonans

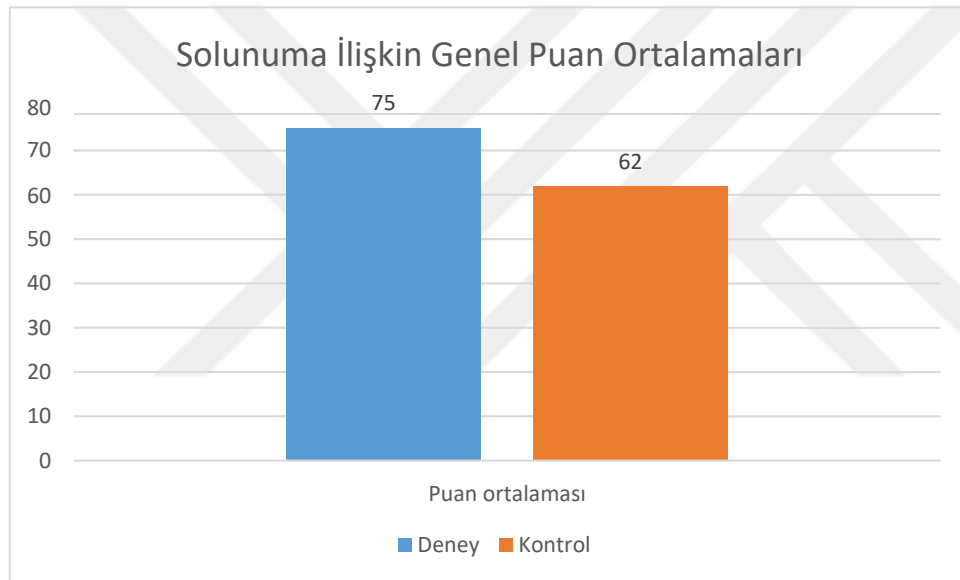

Şekil 5. Kontrol ve deney gruplarının rezonansa ilişkin puan ortalamaları

Kontrol ve deney gruplarının puanlamalarına bakıldığında, uygulanan solunum ve ses alıştırma çalışmalarının, bu alıştırma çalışmalarının uygulanması sırasında araştırmacı tarafından sesi doğru oluşturmaya yönelik olarak yapılan; örneklendirme, gösterip yaptırma ve anlatım teknikleri ve yönlendirmelerin deney grubu üzerinde fonasyon ve rezonans alt boyutları açısından olumlu etkiler yarattığı görülmektedir.

Öte yandan kontrol ve deney grupları arasında solunum ve artikülasyon alt boyutları açısından istatistiksel bir farklılık gözlenmemiştir. Kontrol ve deney gruplarının solunum ve artikülasyon puanlamaları şu şekildedir;

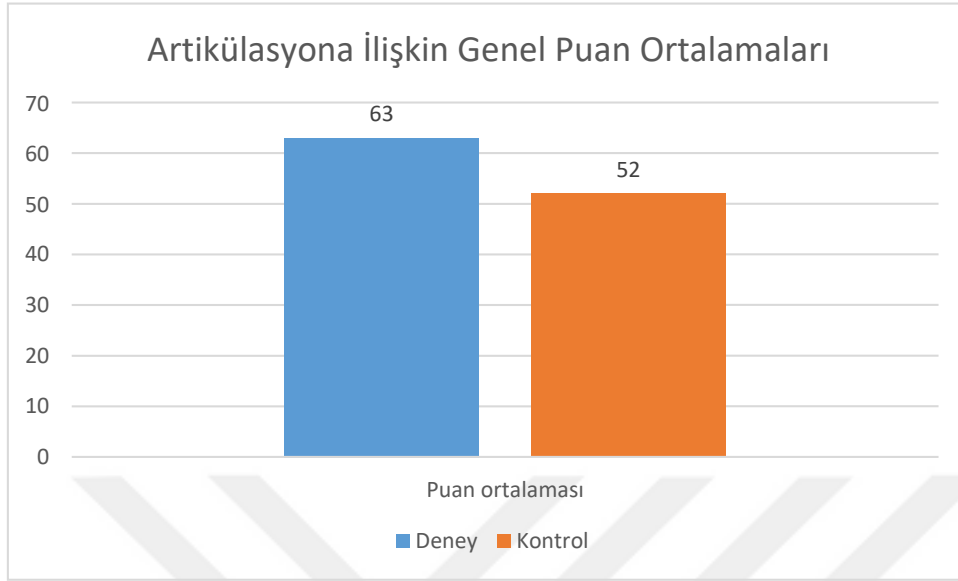
c) Solunum

Şekil 6. Kontrol ve deney gruplarının solunuma ilişkin puan ortalamaları

Solunum açısından deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek puanda olduğu görülmüştür. Ayrıca rezonans ve fonasyonun deney grubunda anlamlı derecede fark yaratması da solunum becerilerinin bu grupta daha iyi olduğuna işaret eder. Ancak solunum açısından grupların arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark görülmemiştir. Yapılan çalışmalar esnasında deney grubunda soluk alıştırma çalışmaları uygulanırken kontrol grubunda uygulanmamıştır fakat her iki gruba da eserlerdeki nefes yerleri çalıştırılmıştır. Bu nedenle değerlendirme esnasında grupların solunum becerileri birbirine yakın seviyede görülmüş olabilir.

d) Artikülasyon

Şekil 7. Kontrol ve deney gruplarının artikülasyona ilişkin puan ortalamaları

Artikülasyon alt boyutunda deney grubunun kontrol grubuna göre daha yüksek puanda olduğu ancak bu puanın istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yaratmadığı belirlenmiştir. Artikülasyona yönelik olarak deney grubunda kontrol grubundan farklı olarak a ve i vokalleri ile ses çalışmaları yapılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan yöntemin içeriğinde artikülasyona yönelik daha ayrıntılı çalışmaların olması gerektiği yorumu yapılabilir. Ayrıca eser sözlerine yönelik telaffuz, vurgulama gibi artikülasyon çalışmaları her iki gruba da uygulandığı için grupların seslendirme esnasındaki artikülasyon becerileri birbirine yakın seviyede değerlendirilmiş olabilir.

3.4. “Koro davranışları “ Açısından Kontrol ve Deney Gruplarının Performansına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda kontrol ve deney gruplarının koro davranışlarına yönelik performans sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 15

Kontrol ve Deney Gruplarının Koro Davranışlarına Yönelik Performans Sonuçları

TSM-THM Boyutlar	Grup	n **	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
1. Eser hâkimiyeti	Deney	10	14,00	140,00	15.00	.006*
	Kontrol	10	7,00	70,00		
2. Entonasyon	Deney	10	14,50	145,00	10.00	.001*
	Kontrol	10	6,50	65,00		
3. Üslup	Deney	10	11,45	114,50	40.50	.454
	Kontrol	10	9,55	95,50		
4. Homojenlik	Deney	10	14,25	142,50	12.50	.004*
	Kontrol	10	6,75	67,50		

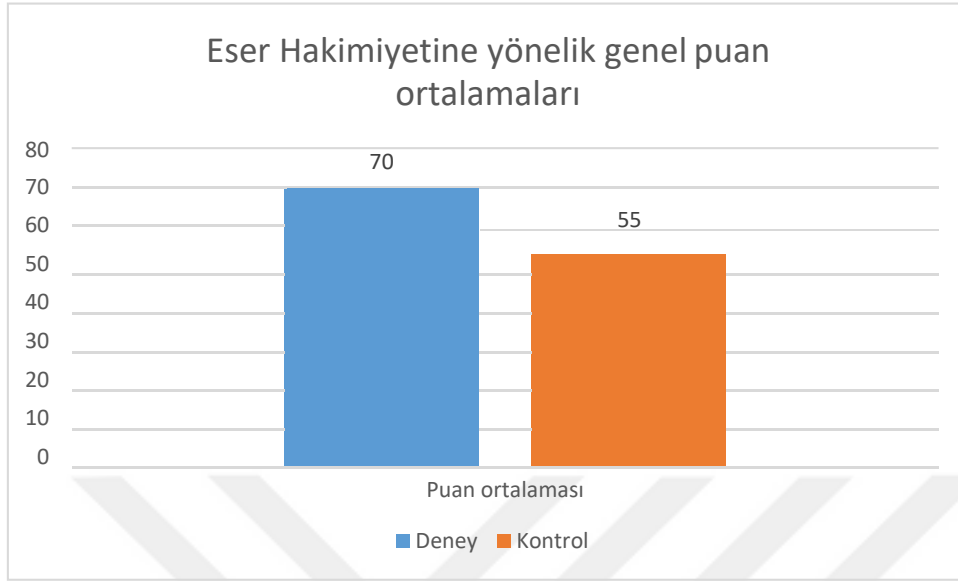
* $p \leq .05$

** Deneyssel çalışmayı değerlendiren uzman sayısı

Tablo 13’de kontrol ve deney grubu öğrencilerinin eğitim sonrasında “koro davranışları” açısından performans sonuçlarının Mann Whitney U-Testi sonuçları sunulmuştur. Buna göre oluşturulan öğretim yönteminin koro davranışları açısından seslendirme üzerine olumlu etki yarattığı anlaşılmaktadır. Buna göre koro davranışları kapsamında her bir alt boyuta yönelik bulgular incelenmiştir.

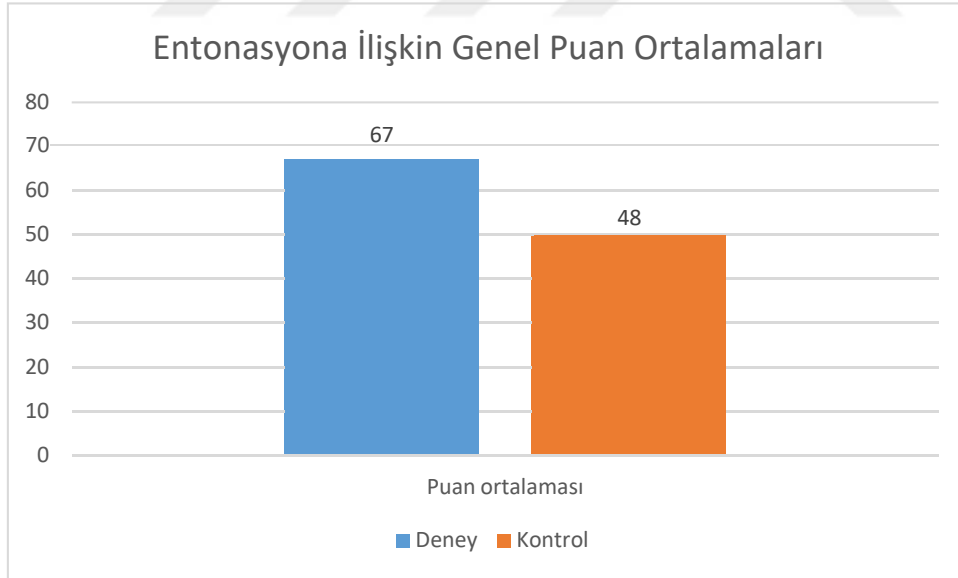
Deneyssel çalışma sonunda kontrol ve deney grubu öğrencileri arasında eser hâkimiyeti ($U = 15.00$, $p \leq .05$), entonasyon ($U = 10.00$, $p \leq .05$) ve homojenlik ($U = 12.50$, $p \leq .05$) alt boyutları açısından anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Kontrol ve deney gruplarının eser hâkimiyeti, entonasyon ve homojenlik puanlamaları aşağıda sunulmuştur.

a) Eser Hâkimiyeti

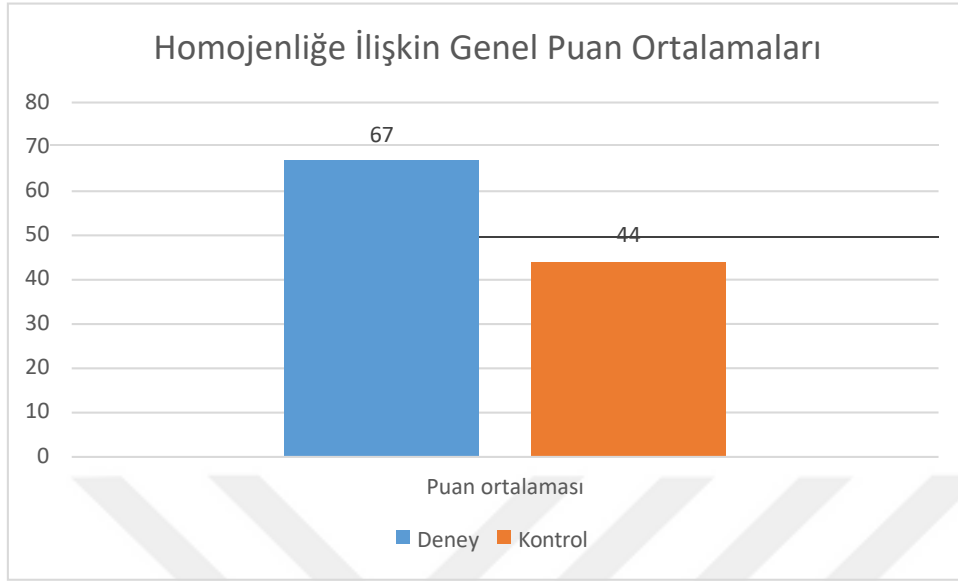
Şekil 8. Kontrol ve deney gruplarının eser hâkimiyetine ilişkin puan ortalamaları

b) Entonasyon

Şekil 9. Kontrol ve deney gruplarının entonasyona ilişkin puan ortalamaları

c) Homojenlik

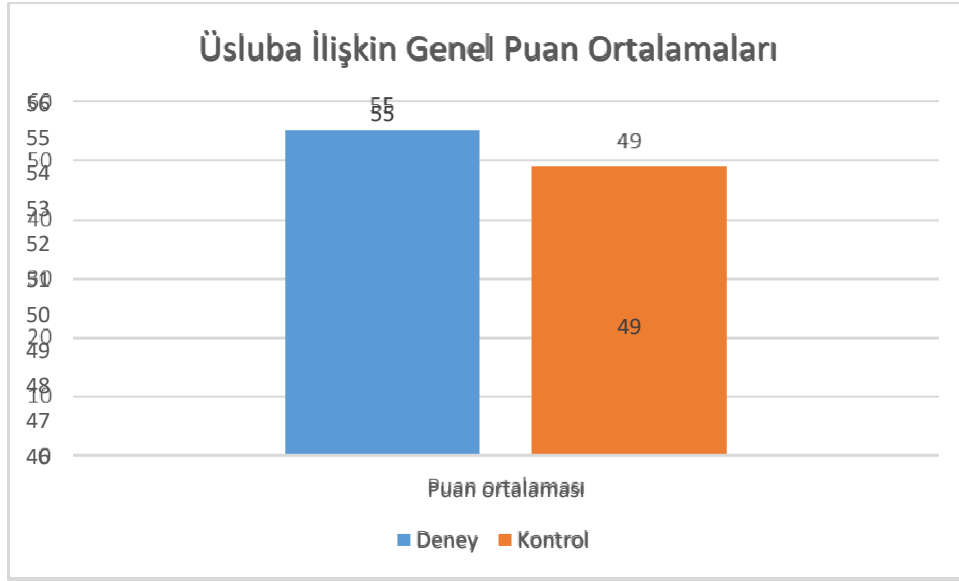

Şekil 10. Kontrol ve deney gruplarının homojenliğe ilişkin puan ortalamaları

Sıra ortalamaları dikkate alındığında araştırmacı tarafından geliştirilen koro eğitimini alan öğrencilerin, bu eğitimi almayan öğrencilere göre eser hâkimiyeti, entonasyon ve homojenlik alt boyutları açısından koro davranışlarına ilişkin becerilerinin daha iyi olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda oluşturulan öğretim yönteminin içeriğinde bulunan “makam dizisine yönelik ses alıştırma çalışmalarının” perde hassasiyeti açısından deney grubu üzerinde olumlu etkiler yarattığı, entonasyona yönelik bu etkinin homojenlik üzerinde de katkı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca “eserlere yönelik yapılan ses alıştırma çalışmalarının” ve “eserlerdeki bazı bölümlerin, makamsal analiz, tema, motif gibi öğelere göre çalıştırılmasının” eser hâkimiyeti açısından deney grubunun performansına olumlu yönde katkı sağladığı ve dolayısıyla homojenliğin deney grubunda daha iyi olduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan deney grubundaki seslendirmede üslup puanlaması, kontrol grubuna göre daha yüksek olsa da bu farklılık istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde bulunmamıştır. Aşağıda kontrol ve deney gruplarının üslup puanlamaları sunulmuştur.

d) Üslup

Şekil 11. Kontrol ve deney gruplarının üsluba ilişkin puan ortalamaları

Kontrol ve deney gruplarının üslup alt boyutu açısından birbirlerine yakın puanlamada olmalarının birden çok sebebi olabilir. İlki Geleneksel Türk Müziğinde üslubun çalışma, seslendirme ve dinleme ile zaman içerisinde gelişmesidir. Uygulanan öğretim yönteminin 8 hafta süre ile sınırlı olması bu durumu etkilemiş olabilir. Buna göre oluşturulan öğretim yönteminin daha uzun bir süre içerisinde uygulanmasının üslup açısından daha büyük bir fark yaratacağı düşünülmektedir. Ayrıca müzik alanında yapılan bu tür deneysel çalışmalarda bir ön değerlendirme ile kontrol ve deney gruplarının denkliği sağlanmalıdır. Ancak son-test kontrol gruplu deneme modelinin yöntemi gereği gruplardaki öğrenciler rastgele atama ile seçilmiştir. Deneye yönelik bulgular elde edildikten sonra kontrol ve deney gruplarındaki öğrenciler üzerinde araştırma yapılmış ve söz konusu kontrol grubundaki 6 öğrencinin okuldaki ana çalgılarının Türk müziği çalgısı olduğu dolayısıyla Türk müziğine daha yatkın oldukları tespit edilmiştir. Buna rağmen deney grubunun kontrol grubuna göre üslup açısından daha yüksek puanda olması, oluşturulan öğretim yönteminin Geleneksel Türk Müziği koro eğitimindeki işlevselliğini göstermektedir.

3.5. Geleneksel Türk Müziğinde “Türler” (THM-TSM) Açısından Kontrol ve Deney Gruplarının Performansına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Aşağıda kontrol ve deney gruplarının Geleneksel Türk Müziklerinden Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği türlerini seslendirmedeki performans sonuçları sunulmuştur.

A) THM Performans Puan Ortalamaları

Tablo 16

Kontrol ve Deney Gruplarının Türk Halk Müziğine Yönelik Performans Sonuçları

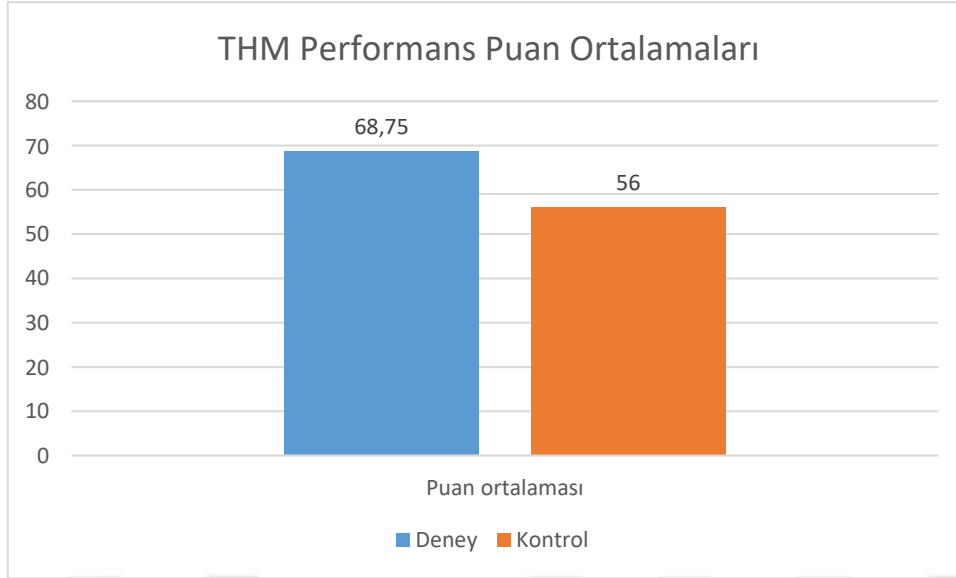
Grup	n**	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	5	7.50	37.50	2.50	.036*
Kontrol	5	3.50	17.50		

* $p \leq .05$

** Deneyssel çalışmayı değerlendiren uzman sayısı

Tablo 14’de kontrol ve deney grubu öğrencilerinin eğitim sonrasında türkülerdeki performans sonuçlarının Mann Whitney U-Testi sonuçları sunulmuştur. Buna göre deneysel çalışma sonunda Türk Halk Müziğinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin arasında koro becerileri açısından anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($U = 2.50$, $p \leq .05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında araştırmacı tarafından geliştirilen koro eğitimi alan öğrencilerin, bu eğitimi almayan öğrencilere göre Türk Halk Müziğinde koro becerilerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, geliştirilen koro öğretim yönetiminin öğrencilerin koro becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğunu göstermiştir.

Şekil 12’de THM kapsamında türkülerin seslendirilmesine ilişkin deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performanslarının puan ortalamaları sunulmuştur. Buna göre deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek performans puanı elde ettiği görülmektedir.

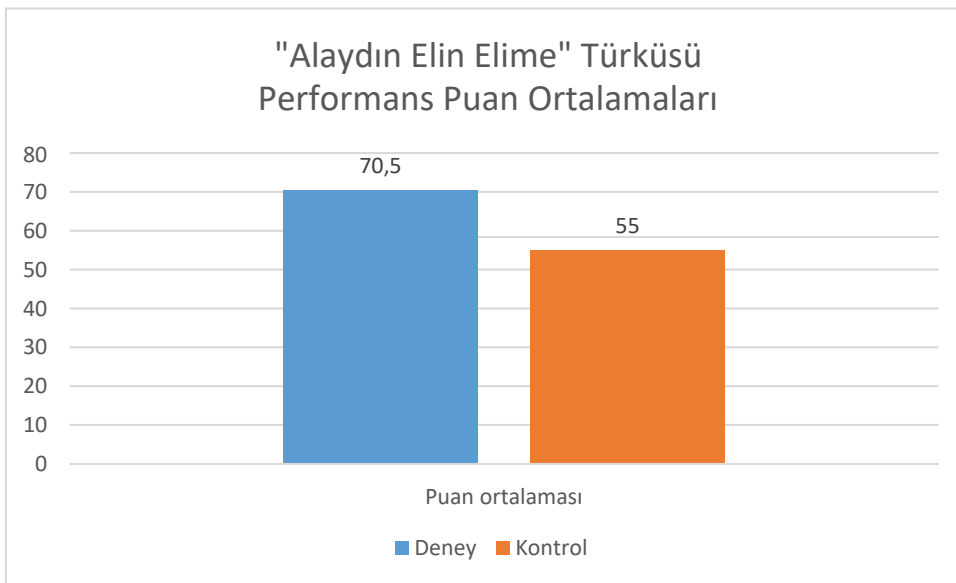

Şekil 12. Kontrol ve deney gruplarının THM performans puan ortalamaları

Aşağıda her bir türkünün seslendirilmesine ilişkin performans puan ortalamaları ele alınmıştır.

- Türkü 1- Alaydım Elin Elime

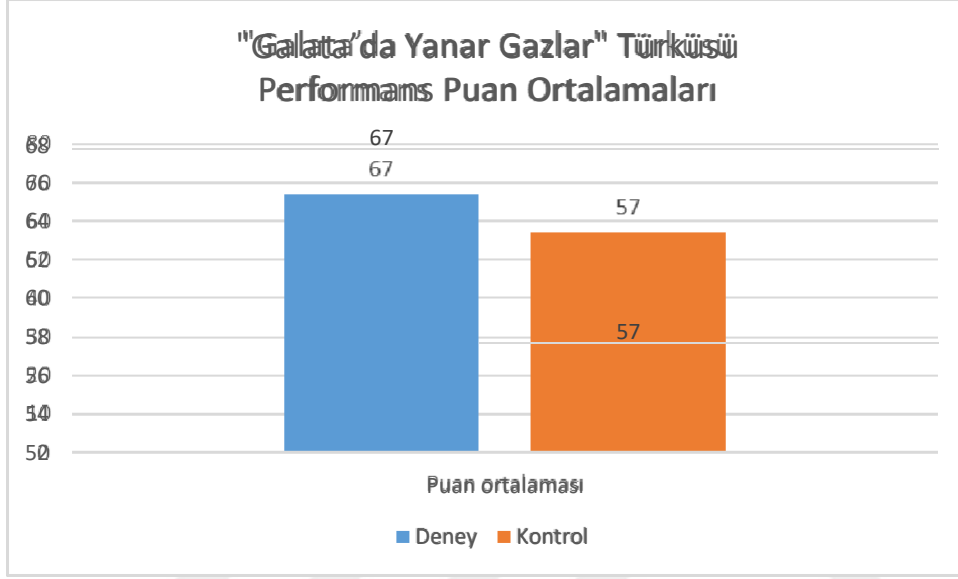
Şekil 13 'de THM kapsamında “**Alaydım Elin Elime**” türküsündeki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performanslarının puan ortalamaları sunulmuştur. Puan ortalamaları incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek performans puanı elde ettiği görülmektedir.

Şekil 13. “Alaydın Elin Elime” türküsü performans puan ortalamaları

- Türkü 2- Galata'da Yanar Gazlar

Şekil 14'de THM kapsamında “Galata'da Yanar Gazlar” türküsündeki deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performanslarının puan ortalamaları sunulmuştur. Puan ortalamaları incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek performans puanı elde ettiği görülmektedir.

Şekil 14. “Galata'da Yanar Gazlar” türküsü performans puan ortalamaları

Her iki türküdeki puanlamalara bakıldığında geliştirilen öğretim yönteminin deney grubu Türk Halk Müziği koro performansı üzerinde olumlu etkiler yarattığı düşünülmektedir.

B) TSM Performans Puan Ortalamaları

Tablo 17

Kontrol ve Deney Gruplarının Türk Sanat Müziğine Yönelik Performans Sonuçları

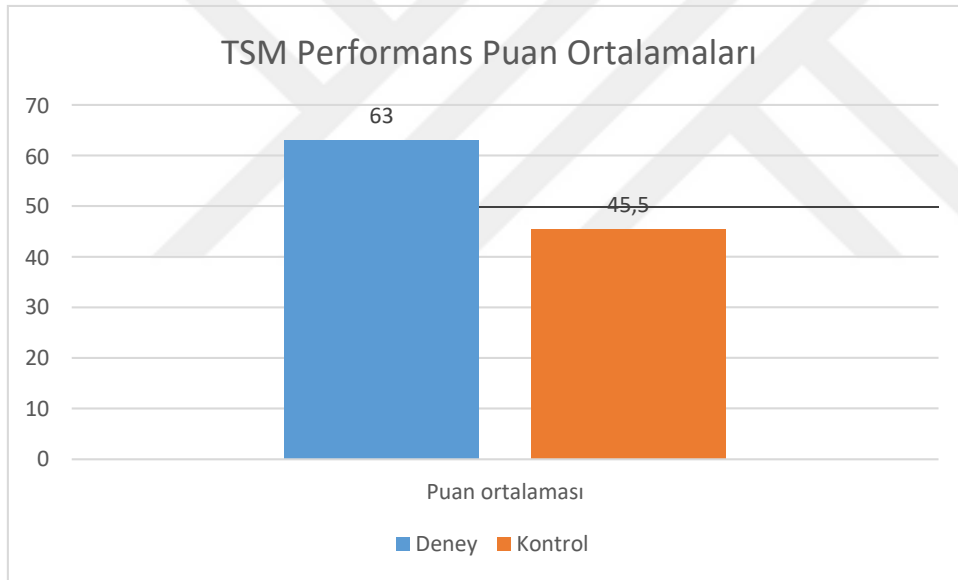
Grup	n**	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Deney	5	7.60	38.00	2.00	.028*
Kontrol	5	3.40	17.00		

* $p \leq .05$

** DeneySEL çalışmayı değerlendiren uzman sayısı

Tablo 15’de kontrol ve deney grubu öğrencilerinin eğitim sonrasında **Türk Sanat Müziği** şarkılarındaki performans sonuçlarının Mann Whitney U-Testi sonuçları sunulmuştur. Buna göre deneysel çalışma sonunda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Türk Halk Müziği şarkılarındaki koro becerileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur ($U = 2.00, p \leq .05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında araştırmacı tarafından geliştirilen koro eğitimini alan öğrencilerin, bu eğitimi almayan öğrencilere göre Türk Sanat Müziği şarkılarındaki koro becerilerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu, geliştirilen koro öğretim yönetiminin öğrencilerin Türk Sanat Müziği şarkılarındaki koro becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğunu göstermiştir.

Şekil 15’te TSM şarkılarına ilişkin deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performanslarının puan ortalamaları sunulmuştur. Buna göre deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek performans puanı elde ettiği görülmektedir.

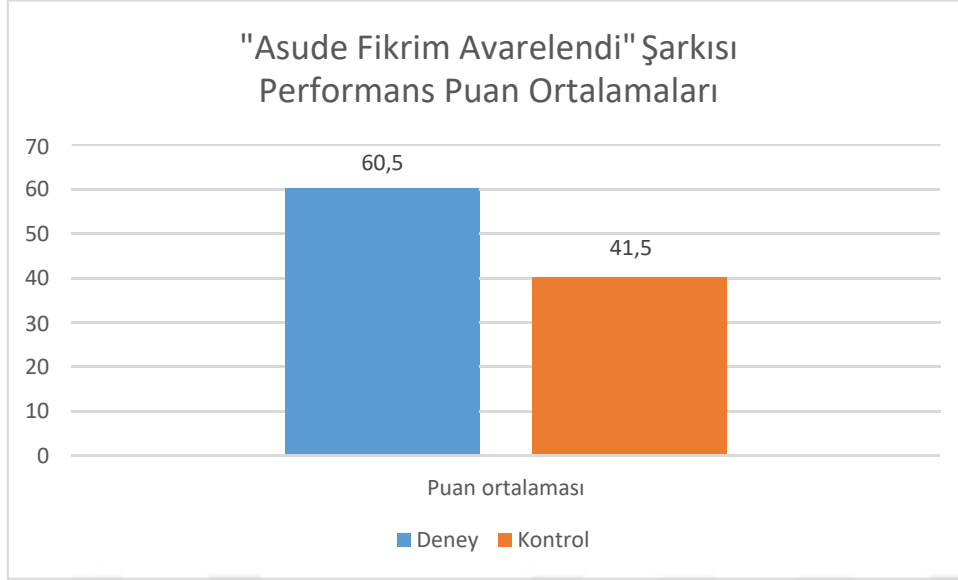

Şekil 15. Kontrol ve deney gruplarının TSM performans puan ortalamaları

Aşağıda her bir eserin seslendirilmesine ilişkin performans puan ortalamaları incelenmiştir.

- Şarkı 1- Asude Fikrim Avarelendi

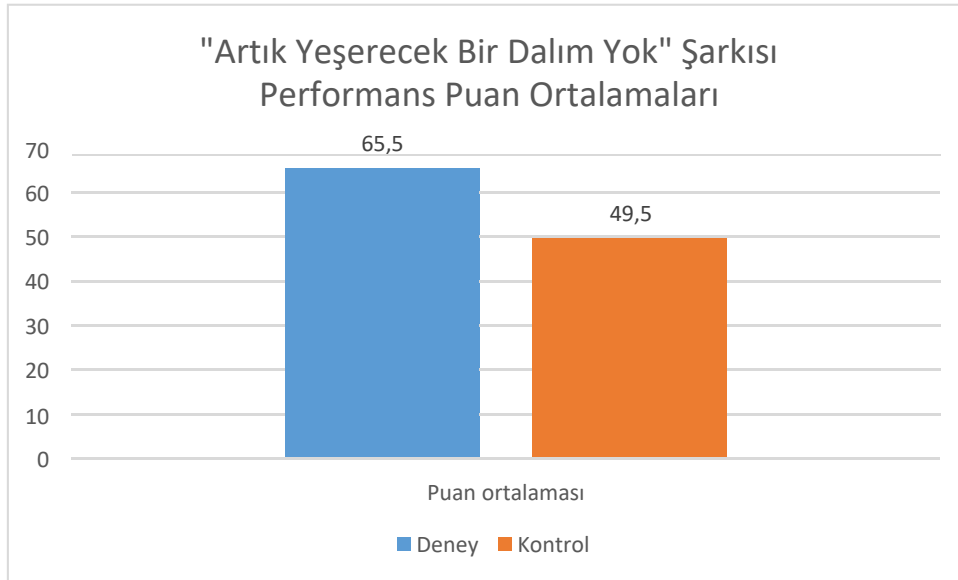
Şekil 16’da TSM kapsamında “**Asude Fikrim Avarelendi**” şarkısına ilişkin deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performanslarının puan ortalamaları sunulmuştur. Puan ortalamaları incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek performans puanı elde ettiği görülmektedir.

Şekil 16. “Asude Fikrim Avarelendi” şarkısı performans puan ortalamaları

- Şarkı 2- Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok

Şekil 17’de TSM kapsamında “**Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok**” şarkısına ilişkin deney ve kontrol grubu öğrencilerinin performanslarının puan ortalamaları sunulmuştur. Puan ortalamaları incelendiğinde, deney grubu öğrencilerinin kontrol grubuna göre daha yüksek performans puanı elde ettiği görülmektedir.

Şekil 17. “Artık Yeşerecek Bir Dalım Yok” şarkısı performans puan ortalamaları

Her iki şarkıdaki puanlamalara bakıldığında geliştirilen öğretim yönteminin deney grubu Türk Sanat Müziği koro performansı üzerinde olumlu etkiler yarattığı düşünülmektedir.

BÖLÜM IV

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde, elde edilen bulgulara dayanılarak varılan sonuçlara ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. Sonuçlar

Elde edilen bulgulara göre;

- Güzel Sanatlar Liselerinde uygulanmakta olan Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde, ses eğitiminin yeterli şekilde verilmediği,
- Öğrencilerde koro kültürünün gelişmiş olduğu ancak homojenliğin sağlanması için gerekli teknik davranışların uygulanmadığı,
- Tüm sınıflarda çalıştırılan eserlerin benzer özellikler taşıdığı ve eser öğretim sürecinin benzer şekilde gerçekleştiği ve bu bulguların uzman görüşleriyle örtüştüğü sonuçlarına ulaşılmıştır.

Uzman görüşlerine göre Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde;

- Ses eğitiminin temel tekniklerden yararlanılması ve Türk müziği seslendirme özelliklerine uygun şekilde verilmesi,
- Öğrencilerin koro müziği, ses eğitimi ve Türk müziğine yönelik temel bilgiler açısından belirli bir alt yapıya sahip olmaları, koroda görsel ve müzikal açıdan bütünlüğün sağlanması, homojenlik için fonasyonda, solunumda, artikülasyonda, yorumda ve üslupta birlikteliğin oluşması,
- Koroda üslup geliştirmeye ilişkin yeni çalışmaların ve öğretim yöntemlerinin oluşturulması ve uygulanması,

- Öğrencilerin Türk müziğine yönelik teorik bilgi, ses eğitimi, üslup, müziksel işitme ve okuma açısından gelişmeleri için derslerde makamsal dizi, aralık ve ses alıştırmalarının yapılması,
- Çalıştırılacak repertuarın 10 ses aralığını geçmeyen, daha çok yalın makamlı, yoğun nağme ya da şive özellikleri olmayan sade ve koral yapıya uygun eserlerden oluşması,
- Eser öğretiminde nota üzerinde yazılı olmayan Türk müziği süslemelerinin nota üzerine yazılarak ve notalarla sözlerin uyumlu olmadığı türkülerin yeniden notaya alınarak öğretmen ön hazırlık çalışmasının yapılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.
- Deney grubunda solunum, fonasyon, rezonans ve artikülasyon becerilerinin kontrol grubuna göre daha iyi olduğu bu bağlamda yöntemin “ses tekniği ”ne olumlu yönde katkı sağladığı,
- Esere hâkimiyet, entonasyon, homojenlik ve üslup alt boyutları bağlamında deney grubunun daha yüksek puan elde ettiği dolayısıyla yöntemin “koro davranışları” açısından seslendirme üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu,
- Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği kapsamında seslendirilen şarkılar ve türküler üzerinde deney grubu genel performans puanlamalarının kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu buna göre yöntemin seslendirme konusunda genel performansı olumlu anlamda etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.2. Öneriler

- Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde ses eğitiminin temel tekniklerinden yararlanılmalı ve bu teknikler Türk müziği söyleme biçimine uyarlanmalıdır. Geleneksel Türk Müziği ses eğitiminde yeni yaklaşımlar ortaya konulmalıdır.
- Koroda esere hâkimiyet, yorumlama ve entonasyon açısından homojenliğin sağlanması için;
- a) Notada yazılı olmayan Türk müziği süslemeleri ve söyleme biçimlerinin -notaya aktarılabiliriyorsa- nota üzerinde ifade edilmesi,
- b) Gerekiyorsa eser notalarının koral yapıya uygun şekilde sadeleştirilmesi,
- c) 2. ve 3. sözler ile notanın uyumlu olmadığı türkülerde notanın yeniden düzenlenmesi,
- d) Seslendirilecek eserin yapısına uygun ise nota üzerine müzikal yorum ifadelerinin yazılması önerilmektedir.
- Üslup geliştirmek için;

- a) Başlangıç koro eğitiminde, çalıştırılan eserlerin Klasik Türk Müziği kapsamında kabul görmüş klasik icra ve varsa eserlerin koral kayıtlarının, Türk Halk Müziği kapsamında ise kaynak kişi ve ya mahalli sanatçı ve varsa koral kayıtlarının ayrıca yörelere özgü çalgı örneklerinin sunulduğu dinleme etkinliklerinin düzenlenmesi,
 - b) Meşk usulünün yanında yeni yöntemlerin geliştirilmesi,
 - c) Derslerde makamsal dizi, aralık, ses alıştırmalarına yönelik Türk müziği uygulamalarının yapılması önerilmektedir.
- Geleneksel Türk Müziği koro eğitimine yönelik olarak araştırmada uygulanan ğretim yönteminin bu araştırmada belirlenen sreden daha uzun bir deney sürecine yayılarak yöntemin bu süre zarfındaki etkilerinin incelendiği yeni araştırmalar yapılabilir.
 - Araştırmada kullanılan bu ğretim yöntemi veya ses eğitimine ilişkin daha önce yapılmış mevcut yöntemler ve yapılacak olan yöntemler Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminin verildiği farklı yaş grupları ve eğitim kademeleri üzerinde uygulanabilir.
 - Araştırmada uygulanan makamsal kromatik ses alıştırmaları ve makam dizisine yönelik alıştırmalar farklı makamlara uyarlanabilir ve yöntemin bu makamlardaki eserlerin seslendirilmesine ilişkin etkileri incelenerek araştırmanın kapsamı genişletilebilir.
 - Araştırmada kullanılan ğretim yöntemi veya Geleneksel Türk müziğinde ses eğitimine ilişkin mevcut yöntemler, Türk müziğine yatkınlığı (dinleme, çalma, söyleme deneyimi ve geçmişi) olmayan öğrenciler üzerinde uygulanarak yöntemin seslendirme açısından öğrenciler üzerindeki etkileri incelenebilir. Bu amaçla kontrol grubu Türk müziğine yatkın deney grubu ise yatkın olmayan öğrencilerden seçilebilir ve uygulanan yöntemin her iki grup üzerindeki etkilerinin karşılaştırıldığı yeni araştırmalar yapılabilir.
 - Bu araştırmada uygulanan ğretim yöntemi veya oluşturulacak benzer yöntemler, farklı zorluk seviyeleri olan eserler üzerinde uygulanabilir. Bu amaçla deney sürecinde kontrol ve deney gruplarına ön test ve son test yapılarak oluşturulan yöntemin farklı zorluk seviyelerindeki eserlerin seslendirilmesine ilişkin etkileri ortaya konulabilir.
 - Bu araştırmada uygulanan ğretim yöntemi artikülasyon alt boyutu açısından ve eser yorumlama bölümüne yeni çalışmalar eklenerek üslup alt boyutu açısından geliştirilebilir.

KAYNAKLAR

- Akal, Z. (2011). *İşletmelerde performans ölçüm ve denetimi çok yönlü performans göstergeleri*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi.
- Akbulut, Y. (2002). *Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri için koro ders kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Altınay, F. R. (2011). Geleneksel müzikte ses üretme bağlamında Türk Halk Müziğinde seslendirme. *Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı Dergisi*, 1, 49-59. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/752031> sayfasından erişilmiştir.
- Arseven, V. (1992). *Türk Halk Musikisinde çeşitli görüşler*. (S. Turhan, Derl.). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Ayaz, N. (2018). *Türk makam müziğinde ses eğitime yönelik öğretim metodu modeli önerisi*. Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal bilimlerde araştırma*. Ankara: Pegem.
- Behar, C. (2005). *Aşk olmayınca meşk olmaz*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Beşiroğlu, Ş. (1998, Mayıs). *Türk musikisinde üslup ve tavır açısından meşk (4.İstanbul Türk müziği günleri, Türk müziğinde eğitim sempozyumu)*. Ankara: Kültür Bankalığı.
- Bozkuş, M. (2017). *Güzel Sanatlar Liseleri Batı müziği koro derslerinde koro tınısı elde etmede kullanılan yöntemlerin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Brenda, S. & Sataloff, R.T. (2012). Choral pedagogy and the older singer: Clinical reference guide. Plural Publishing, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/gaziebooks/detail.action?docID=1891328> sayfasından erişilmiştir.

- Bulut. F. (2008). *Piyano eğitiminde Geleneksel Türk Halk Müziği kaynaklı eserlerin seslendirilmesine yönelik oluşturulan bir çoklu analiz modeli ve bu modelin öğrenci başarısı üzerine etkileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Burgin, C. J. (1973). *Teaching singing*. Metuchen N.J: The Scarecrow.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, E. O, Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2019). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, M. C. (2009). Klasik Türk Müziği. M. Ç. Özdemir (Ed.), *Türk kimliği II* içinde (s. 64-74). İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş.
- Cecelioğlu, J.O. (2005). *Müzik öğretmeni yetiştiren kurumlarda Geleneksel Türk Sanat Müziğine yönelik bir öğretim modeli önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cevanşir, B., & Gürel, G. (1982). *Foniatiri (Sesin oluşumu, bozuklukları ve korunmasında temel ilkeler)*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Yayınevi.
- Coşkun, K. (1984). *Türk Halk Müziğinde ayaklar*. Yayınlanmamış Bitirme Çalışması, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, İzmir.
- Creswell, J.W.(2017). *Reserch design*. (S.B. Demir Çev.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Çevik, N. (2002). *Konuşma tekniği*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Kültür Eserleri.
- Çevik, S. (1997). *Koro eğitimi ve yönetimi teknikleri*. Ankara: Doruk.
- Çevik, S. (2013). *Koro eğitimi yönetimi* (1. Baskı). Ankara: Müzik Eğitimi.
- Çevikoğlu, T. (2007). *Klasik Türk Müziğinin bugünkü sorunları*. 38. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongre'sinde sunulmuş bildiri. Bilkent Üniversitesi, Ankara.http://www.timucincevikoglu.com/File/?_Args=_PreviewFile,23,OdesisMc sayfasından erişilmiştir.
- Değirmencioğlu, L. (2011). *Makamsal viyolonsel öğretim yöntemine sistematik bir yaklaşım*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Egüz, S. (1981). *Koro eğitimi ve yönetimi*. Ankara: Ayyıldız.
- Egüz, S. (1999). *Toplu ses eğitimi I- Temel konular*. Ankara: Doğu.

- Erdoğan, S. (2008). *Ses eğitimindeki terminoloji ve temel kavramlar bazında öğrenci yeterliliklerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Eroğlu, T. (2017). Türk Halk Müziğinin Türkiye'deki coğrafi bölgelere göre temel özellikleri bakımından incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, 41, 513527. <file:///C:/Users/acer/Downloads/T%C3%9CRKER%20ERO%C4%9ELU.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Gazi Üniversitesi. *Ebook central*. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi-ebooks/detail.action?docID=1684220> sayfasından erişilmiştir.
- Gül, G. (2000). *Anadolu Güzel Sanatlar Liselerindeki koro derslerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Haner, O. (2018). *Türk müziği ezgi yapılarına dayalı keman eğitimi modeli*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Harrison, S. (Ed.).(2010). *Perspectives on teaching singing : Australian Vocal Pedagogues sing their stories*. Australian Academic, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi-ebooks/detail.action?docID=928390> sayfasından erişilmiştir.
- Hatipoğlu, G. (2017). *Güzel Sanatlar Liseleri 1997 ve 2016 çoksesli koro dersi öğretim programlarının karşılaştırması*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Hoch, M. (2014). *A dictionary for the modern singer*. London: Rowman & Littlefield
- İlhan, A. Ç. & Karabulut, Y. (2018). Anadolu Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri Müzik Bölümlerindeki program değişiklikleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(3),101-125. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/68033/101125.pdf?sequence=1&isAllowed=y> sayfasından erişilmiştir.
- İtil, M. F. (2011). *Türk Müziği Devlet Konservatuarlarında okutulan Türk Sanat Müziği ses eğitimine yönelik bir model önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Janice, L. C. (Ed.).(2011). Singing and teaching singing: A holistic approach to classical voice. Plural Publishing, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi-ebooks/detail.action?docID=1886770> sayfasından erişilmiştir.
- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma teknikleri ve istatistik teknikleri*. Ankara: Tek Işık.
- Karakaya, O. (2009). *Türk müziği eğitimi veren Devlet Konservatuarlarında koro eğitimi ve yönetimi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karasar, N. (2019). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021).Geleneksel Türk Halk Müziğinde Ağızlar. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-134465/geleneksel-turk-halk-muziginde-agizlar.html> sayfasından erişilmiştir.
- Köse, H.S. (2004). *Koro başarımlı gücünün artırılması için bireysel ses eğitiminin gerekliliği*. 1924-2004 Musiki Muallim Mektebinden Günümüze Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta. [<http://www.muzikegitimcileri.net/bilimsel/bildiri/S-Kose.pdf>] sayfasından erişilmiştir.
- Lehimler, E. (2014). *Geleneksel Türk Müziğine dayalı viyolonsel öğretimine yönelik bir model önerisi ve uygulamadaki görünümü*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Miller, R. (1996). *On the art of singing*. Oxford University, Incorporated. <http://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi-ebooks/detail.action?docID=679540> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Mevzuat Bankası. (2008). Güzel sanatlar eğitimi yönetmeliği. T.C. Resmî Gazete, 27046, 6 Kasım 2008.
- Milli Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Genel Müdürlüğü. (2018). *Güzel Sanatlar Liseleri*. http://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/19185304_GYzel_Sanatlar_Liseleri.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Sistemi. (2016). *Güzel Sanatlar Lisesi Türk Sanat Müziği koro dersi öğretim programı (9, 10,11 ve 12. sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=752> sayfasından erişilmiştir.

- Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim Programlarını İzleme ve Değerlendirme Sistemi. (2016). *Güzel Sanatlar Lisesi Türk Halk Müziği koro dersi öğretim programı (9, 10,11 ve 12. sınıflar)*. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=744> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2018). *Ortaöğretim kurumları haftalık ders çizelgesi*. http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_02/21173451_ort_ogrtm_hdc_2018.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı.(2019). *Güzel Sanatlar ve Spor Liseleri yönetmeliği*. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090616-7.htm> sayfasından erişilmiştir.
- Ömür, M. (2001). *Sesin peşinde*. İstanbul: Pan.
- Önder, Y. (2014). *Mesleki müzik eğitimi alan üniversite öğrencilerinin deşifre becerilerine ilişkin öz yeterlik algıları ve tutumları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öner, A.(2011). *Geleneksel Türk Müziği öğelerinin flüt eğitiminde kullanılmasına yönelik bir model önerisi*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Özbek, M. (1998). *Türk Halk Müziği el kitabı I, Terimler sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Özcan, Ö. A. (2010). *Geleneksel Türk Sanat Müziğinde uygulanan ses eğitimi yöntemlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Özgül, M. Ö. (2010). *Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinin müzik bölümlerinin 12. sınıf Batı müziği koro eğitimi öğretim programının uygulanabilirliği hakkında öğretmen görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Özgür, Ü. & Aydoğan, S. (2015). *Makamsal Türk müziği*. Ankara: Arkadaş.
- Öztutgan, K.(2018). *Mesleki müzik eğitimi veren kurumlarda klasik gitar deşifresini geliştirmeye yönelik bir metot önerisi*. Doktora Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.

- Öztürk, S.(2014). *Ses eğitiminde türkü söylemeye yönelik öğretim modeli ve değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B Demir Çev. Ed.). Ankara: Pegem.
- Peker, Ö. (2018). *Üniversitelerimizde amatör Türk Halk Müziği korolarının eğitimi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Phillips, P.S. (2012). *Singing exercises for dummies*, John Wiley & Sons, Incorporated.
<http://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi-ebooks/detail.action?docID=938846>
sayfasından erişilmiştir.
- Polat. S. (2017). *Ses eğitiminin temel öğelerinin ve çeşitli söyleme tekniklerinin kazandırılmasında makamsal ezgilere dayalı egzersizlerin kullanılabilirliği*. Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Sabar, G. (2011). *Sesimiz - eğitimi ve korunması*. İstanbul: Pan.
- Sağlam, A.(2009). *Türk musiki/Müzik devrimi*. Bursa: Alfa Aktüel.
- Sarıçiftçi, A. (2006, Nisan). *Müzik öğretmenlerinin lisans dönemlerinde aldıkları toplu ses eğitimi ile koro eğitimi ve yönetimi derslerinde öğrendiklerini meslek yaşantılarında ne derece kullanabildikleri üzerine bir araştırma*. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri, Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Say, A. (2010). *Müzik ansiklopedisi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi.
- Sezgin, L. (2009). *Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin dönemsel ses özelliklerine uygun Batı müziği koro eğitimi dersi öğretiminde kullanılabilecek eserler üzerine antolojik bir çalışma önerisi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Şahin, M. & Duman, R. (2008). Cumhuriyetin yapılanma sürecinde müzik eğitimi. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, VII(16-17), 259-272.
- Şen, H. O. (1998). *Alâeddin Yavaşca*. Ankara: TRT Müzik Dairesi Başkanlığı.

- Şenyayla, R.S. (2006). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Klasik Türk Müziği Bölümü Ses Eğitimi Anasanat Dalı ses eğitimi dersinde uygulanan ses alıştırma ve çalışmalarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Tanrıkorur, C. (1998). *Türk müzik kimliği*. İstanbul: Dergâh.
- Tanrıkorur, C.(2005). *Osmanlı dönemi Türk musikisi*. İstanbul: Dergâh.
- TC. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü. (2020). *Geleneksel Türk Halk Müziğinde ağızlar*. <https://aregem.ktb.gov.tr/TR-134465/geleneksel-turk-halk-muziginde-agizlar.html> sayfasından erişilmiştir.
- Töreyin, M. A. (2008). *Ses eğitimi temel kavramlar-ilkeler-yöntemler*. Ankara: Sözkesen.
- Tunç. T. (2016). *Piyano öğretiminde Türk müziği kaynaklı kontrpuantal eserlerin seslendirilmesine yönelik bir çalışma modeli*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tura, Y. (1988,Haziran). *Müzikte standardizasyon*. Birinci Müzik Kongresi Bildirileri, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1974). *Eğitim bilimleri sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu. (2019). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/> sayfasından erişilmiştir.
- Uçan, A. (2001, Kasım). *İnsan, müzik ve koro eğitiminin temelleri*. I. Ulusal Koro Eğitimi ve Yönetimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.
- Uçan, A. (2005). *Türk müzik kültürü*. Ankara: Önder.
- Uhlig, S. (2007). *Authentic voices, authentic singing*. Barcelona, <http://ebookcentral.proquest.com/lib/gazi-ebooks/detail.action?docID=4617357> sayfasından erişilmiştir.
- Uluç, M. (2002). *Müzik işaretleri ve terimleri sözlüğü*. Ankara: Yurt Renkleri.

- Uras, E. (1998). *Türk Halk Müziği icra özelliklerinin ses eğitimi açısından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Varol, E. (2002, Kasım). *21. Yüzyılda müzik eğitiminde koro ve toplumsal niteliği*. Uluslararası Avrupa’da ve Türk Cumhuriyetleri’nde Müzik Kültürü ve Eğitimi Kongresi’nde sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Vennard, W. (1992) .Şarkı söyleme mekanizması ve tekniği. *Boğaziçi Üniversitesi Folkloru Doğru Çeviri Araştırma Dergisi*, 61, 337-356.
- Yalçinkaya, B. (2010). *Flüt eğitiminde Geleneksel Türk Müziği eserlerinin seslendirilmesine yönelik oluşturulan etüt yazma modeli ve bu modelle bestelenen özgün etütler’ in öğrenci başarısı üzerine etkileri*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yaşar, Y.(2015). *Güzel Sanatlar ve Spor Liselerinde koro çalışmalarında karşılaşılan ses eğitimi ile ilgili sorunların çözümüne ilişkin yaklaşımlar*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yener, S. & Apaydınlı, K. (2016). Türkiye’de mesleki müzik eğitimi veren kurumların çeşitliliği ve mezunların istihdam sorunları. *International Journal of Social Science*, 42, 225-249.
- Yıldırım, F. (2006). *Yükseköğretim kurumlarındaki Geleneksel Türk Sanat Müziği korolarının çalışma yöntemlerinin ve genel yapılarının incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Yıldırım, F. (2012). *Kulak eğitimi derslerinde makamsal Türk müziği dizilerinden yararlanmaya yönelik bir model önerisi ve öğrenci başarısına etkisi*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013).*Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Sözkese.
- Yücel, H. (2011). *Türk Halk Müziği üzerine bir inceleme*. *Akademik Bakış Dergisi*, 26, 1-13. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423868110.pdf> sayfasından erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Uzman Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Tarih ve Saat:

Görüşmecisi:

Değerli Eğitimci

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı'nda yapmakta olduğum doktora araştırmam için görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Araştırmanın amacı, Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği koro eğitimine yönelik bir öğretim yöntemi oluşturmaktır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda 7 soru mevcuttur. Vereceğiniz her bir yanıt ve öneri, araştırmamın objektif ve gerçeklere uygunluğu bakımından büyük önem taşımaktadır. Araştırmada, görüşmeye katılan bireylerin isimleri semboller ile ifade edilecektir.

Ayırdığınız zaman ve yanıtlarınız için teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

Müzik Öğretmeni

Nevra Güçlü Tükü

GÖRÜŞME SORULARI

- 1- Sizce Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde ses eğitimine ilişkin “kuramsal boyutta” hangi davranışlar kazandırılmalıdır?
- 2- Sizce Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde ses eğitimine ilişkin “teknik boyutta” hangi davranışlar kazandırılmalıdır?
- 3- Sizce Geleneksel Türk Müziğinin “tavrına ve üslubuna uygun seslendirilebilmesi” için neler gereklidir? Nasıl çalışmalar yapılmalıdır?
- 4- Sizce Geleneksel Türk Müziği korolarında hedeflenen “koro davranışları” nelerdir?
- 5- Sizce Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde 14-18 yaş grubu öğrencilerine yönelik eserler hangi ölçütlere göre belirlenmelidir?

- 6- Sizce Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde, eserlerin öğretimi ve yorumlanmasına ilişkin hangi yöntem ya da yöntemlerin kullanılması uygundur?
- 7- Sizce Geleneksel Türk Müziği koro eğitiminde ses ısıtma egzersizlerinin; makamsal ya da tonal olması fark yaratır mı ve hangi çalgı ya da çalgılarla yaptırılması uygundur?

Başka görüşleriniz varsa lütfen belirtiniz.

**EK 2. Güzel Sanatlar Liseleri Geleneksel Türk Müziği Koro Derslerine Yönelik
Gözlem Formu**

GÖZLEM FORMU

Amac

Bu gözlemin amacı, Milli Eğitim Bakanlığı Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Güzel Sanatlar Liselerindeki Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziği koro derslerine yönelik veriler elde etmektir. Bu amaçla Ankara Güzel Sanatlar Lisesi ve Mimar Sinan Güzel Sanatlar Lisesinde 11. Sınıflar Türk Halk Müziği koro ve 12. Sınıflar Türk Sanat Müziği koro dersleri araştırmacı tarafından gözlemlenecektir. Gözlem açık uçlu ve kapalı uçlu sorulardan oluşmaktadır. Her ders iki kez gözlemlenecek ve toplamda sekiz gözlem yapılacaktır.

Tarih/Saat:

Dersin adı:

Yer:

Korist sayısı:

Toplam çalışma süresi:

Araştırma Soruları:

Ses eğitimi süreci:

- Koro çalışmasında solunum alıştırmaları;

yapıldı
()

yapılmadı
()

Yapıldı ise ne tür alıştırma uygulandı?

- Koro çalışmasında ses ısıtma alıştırmaları;

yapıldı
()

yapılmadı
()

Yapıldı ise;

- a) Ne tür ses alıştırma uygulandı?
- b) Yapılan ses alıştırmasının ses aralığı nedir?
- c) Ses alıştırma hangi çalgı eşliğinde yapıldı?

- Ders esnasında öğrencilerde doğru fonasyon oluşumuna yönelik çalışmalar;
- yapıldı () yapılmadı ()

Yapıldı ise ne tür çalışmalar uygulandı?

- Ders esnasında öğrencilerde rezonans oluşturmaya yönelik çalışmalar;

yapıldı () yapılmadı ()

Yapıldı ise ne tür çalışmalar uygulandı?

- Ders esnasında artikülasyona yönelik çalışmalar;

yapıldı () yapılmadı ()

Yapıldı ise, ne tür çalışmalar uygulandı?

Eser Öğretim Süreci:

- Çalıştırılan eserin;
 - a) Adı :
 - b) Ses aralığı :
 - c) Makamı :
 - d) Usulü :
 - e) Dil özellikleri nasıldır?
- Öğretmen eser öğretiminden önce eserle ilgili ön hazırlık çalışması yapmış mıdır?
Yapıldı ise nasıl bir hazırlık çalışması uygulanmıştır?

- Eser öğretiminden önce eserin makam özelliklerine yönelik teorik bilgilere;

yer verildi () yer verilmedi ()

Yer verildi ise hangi bilgilere değinildi?

- Eser makamına yönelik öğrencilerin kulağını hazırlamak için uygulamalı çalışmalar

yapıldı

yapılmadı

()

()

Yapıldı ise ne tür çalışmalar uygulandı?

- a) Makam dizisi öğretmen tarafından seslendirildi mi?
 - b) Makam dizisi öğrenciler tarafından seslendirildi mi?
 - c) Bir çalgı ile öğrencilerin kulağı makama hazırlandı mı?
 - d) Makamsal alıştırmaya ya da etütler uygulandı mı?
- Eserin öğretim sürecinde nasıl bir yol izlendi?
 - a) Eser öğretmen tarafından çalınıp söylendi mi?
 - b) Eserin örnek bir kaydı dinletildi mi? (Solist ya da koro kaydı)
 - c) Eserin usulü çalışıldı mı?
 - d) Eser kulaktan mı, nota ile mi çalıştırıldı?
 - e) Eser öğretiminde hangi şarkı öğretim tekniği kullanıldı? (Bütün-parça-bütün, parça-bütün)
 - f) Eser öğretim sürecinde hangi öğretim teknikleri kullanıldı? (Anlatım, gösterip yaptırma vs.)
 - g) Eser öğretim süreci hangi çalgı ya da çalgılar eşliğinde yapıldı?
 - h) Çalıştırılan şarkı içerisinde günümüz Türkçesi olmayan kelimeler var mıdır? Anlamlarına değinildi mi?
 - i) Çalıştırılan türkünün yöresel şive özellikleri var mıdır? Var ise nasıl çalışıldı?
- Eserin yorumlanmasında nasıl bir yol izlendi?
 - Eserin;
 - a) Anlamı ve hikayesine değinildi mi?
 - b) Müzikal dinamikleri çalışıldı mı?
 - c) Eserin yorumlanması sürecinde hangi öğretim teknikleri kullanıldı? (Anlatım, gösterip yaptırma vs.)

Koro Davranışları:

- Koroda homojenliği/ Bütünsel icrayı sağlamak için nasıl çalışmalar uygulanmaktadır?
 - a) Koroda öğrencilerin oturma düzeni nasıldır?
 - b) Solunum birlikteliği için nasıl çalışmalar yapılmaktadır?
 - c) Artikülasyon birlikteliği için nasıl çalışmalar yapılmaktadır?
 - d) Koro tınısı oluşturmak için nasıl çalışmalar yapılmaktadır?
 - e) Nağmeler ve gırtlak hareketleri tüm koristler tarafından aynı anda aynı şekilde yapılmakta mıdır? Bunun için nasıl çalışmalar uygulanmaktadır?
- Koroda Geleneksel Türk Müziğinin tavrına ve üslubuna uygun seslendirilmesi için nasıl çalışmalar yapılmaktadır?
- Koroda şarkı söyleme kurallarıyla ilgili davranış kültürünün geliştirilmesine yönelik nelere dikkat edilmektedir? (Grup bilinci, sahne davranışları, şefi algılama, orkestra ile uyum vb.)

Diğer Gözlem Verileri:

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...